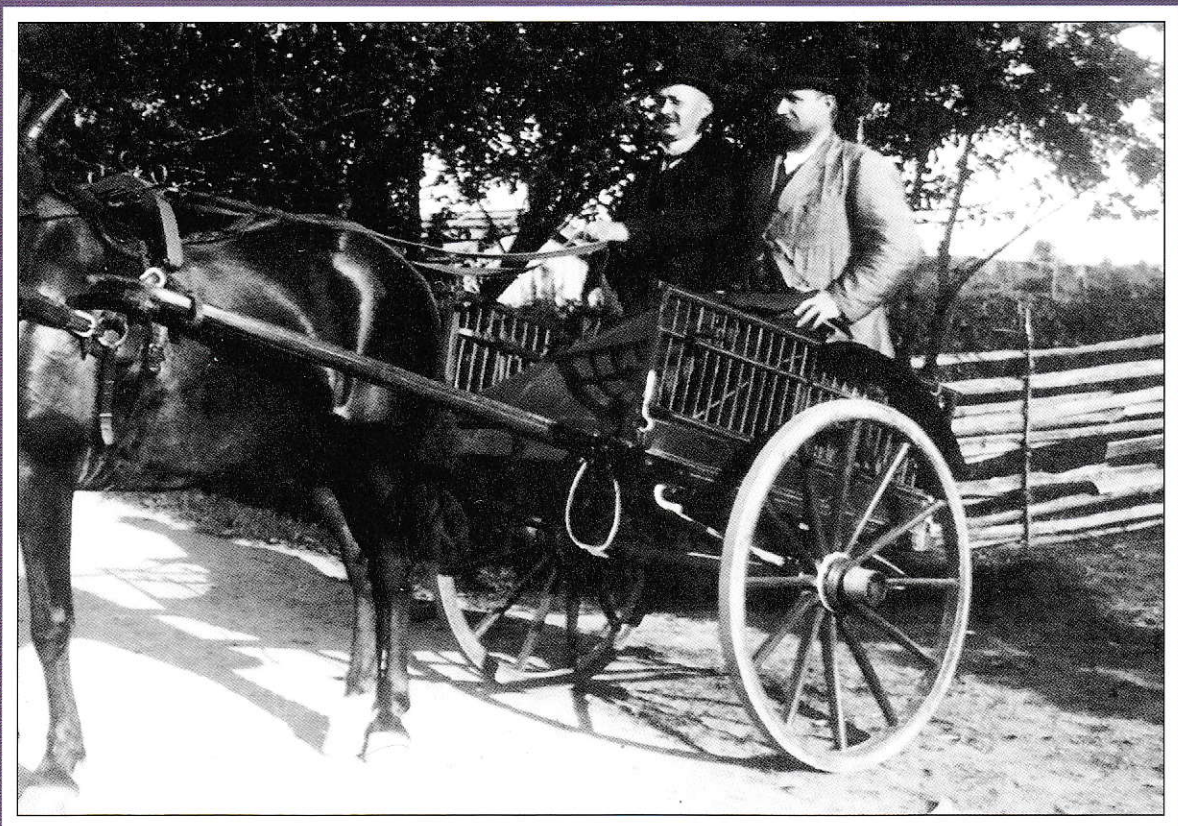

Laukjalan Leimo

N:o 3-4

2006

LAUKKUKAUPAN ERIKOISNUMERO

Karjalaisten valtakunnallinen viikkolehti KARJALA-lehti

– ilmestyy torstaisin

KARJALA kertoo karjalaisista

- tapahtumista
- karjalaisten tunnoista
- voit osallistua keskusteluun

Kun luet karjalaisuuden pää-äänenkannattajaa
KARJALAA, pysyt ajan tasalla.

Vuoden 2005 kestopilaus vain **60 € / vuosi**
– vuositilaus **65 €**

KARJALA-lehti

Kauppakatu 41, 53100 Lappeenranta
Puh. 05-541 4600

- Siivousmyymälä • IS-Siivous Oy
- Kiinteistöhuolto Pika-Palvelu

Simasalonkatu 4, 57200 Savonlinna
Puh. (015) 51140

KSS:n kirjamyynissä

- Karjala-kirjallisuutta eri aloilta edulliseen hintaan
- runsaan valikoiman Karjalan tasavallassa painettua kirjallisuutta, mm. kansanperinnettä, kielitiedettä, murretta
- Karjalan pöytälippu (A. Gallen-Kallela) 21 € sekä isännän viiri Karjalan väreissä 59 €
- Tutustu kirja- ja uutuusluetteloon lehden loppusivuilla.

Tässä numerossa mm:

Sakari Vuoristo: Matka laukkukauppiaiden mukana vuosisadan takaisin aikoihin	31
Sakari Vuoristo: Ruotsinkielinen Kemiön saari oli Kiestingin miesten reviiiriä	32–34
Sakari Vuoristo: Ensimmäinen vienalaiskauppa aloitti toimintansa Kemiön saarella v. 1892	34–37
Sakari Vuoristo: Kemiön saari laukku-kauppiaiden suosiossa	38–41
Sakari Vuoristo: Tietoja laukkurien lukumäärästä	42–43
Sakari Vuoristo: Vasili Aleks. Matvejeffista tuli rapakon takana William Matson	44–46
Ville Rohimainen: Suvannon sumptšan pitkä tie jatkuu	46–47
Sakari Vuoristo: Kulkukauppa lailliseksi	48–51
Sakari Vuoristo: Laukkukauppiat omalla asialla	51–52
Unto Martikainen: Vienan Karjala – laukku-kauppiaiden kotimaa	53
Kati Malmi: Haikolan Kuisma Kuzminista tuli Lempäälän Kustaa Adolf	54–55

KANSIKUVA: Lehtemme tämä numero on omistettu karjalaisille kauppamiehille. He olivat aloitteen tekijöitä sata vuotta sitten, kun perustettiin Vienan Karjalaisten Liitto. – Kuvassa kaksi Kemiön saarella vaikuttanutta vienalaista kauppamiestä, Simeon Salomaa (Semenoff) ja Feodor Arhipoff (vas.), hevosrattailta Dalsbrukin raitilla. (Kristian Liewendahlin kok).

Rakennusliike RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-731 7262, telefax 02-733 2626

Juuriltaan Karjalainen yritys

Karjalan Heimo

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATAJAA

Runsaasti kuvitettu, aikaansa seuraava karjalainen aikakauslehti, 89. vuosikerta. Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. 200 sivua monipuolista lukemista Karjalan historiasta ja nykypäivästä.

Tilaushinnat 2006:

Vuositilaus 33 €

Vuositilaus seuran jäsenille 28 €

(Suomi ja Pohjoismaat)

Maksun voi parhaiten suorittaa Karjalan Sivistysseuran tilille 800015-61719, osoite Luotsikatu 9 D 10 00160 Helsinki. Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Toimistopäivät ti ja to klo 10-16, puh. 09-171 414

KARJALAN HEIMO

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATTAJA

N:o 3-4

Helsingissä, toukokuun 22. päivänä

2006

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. Julkaisija Karjalan Sivistysseura ry, Luotsikatu 9 D 10, 00160 Helsinki. Puh. (09) 171 414 (ti ja to klo 10-15). Fax (09) 278 4765. Sähköposti: karjalansivistysseura@kolumbus.fi. Puheenjohtaja: Ritva Kivi, puh. (09) 345 4335; 050 520 2051; hallituksen sihteeri: Marja Torikka, puh. 040 517 1033.

Tilauhinnat: Lehden tilauhinta on 33 euroa riippumatta siitä, onko kyseessä vuositilaus tai kestopilaus, kotimaahan tai ulkomaille. Tilauhinta seuran jäsenille on vastaavasti 28 euroa.

Ilmoitushinnat: Vuoden loppuun: Takakansi 442 €, sisäkannet II-III 406 €, ts. 1/1 s. 390 €, 1/2 s. 265 €, 1/3 s. 212 €, 1/4 s. 167 €, 1/6 s. 125 €, 1/8 s. 104 €, 1/10 s. 92 € ja 1/16 s. 80 €. Neuvottelukunta: Paavo Ahava, Paavo Harakka, Tapio Hämynen, Ville Lahelma, Laina Lahti, Valto Peiponen, Silja Rummukainen, Senni Timonen, Oskari Toivokainen ja Sakari Vuoristo.

Päätoimittaja: Sakari Vuoristo, Mäklöörinkatu 6 A 21, 15240 Lahti, puh./fax (03) 730 4075.

Sähköpostiosoite: sakari.vuo@phnet.fi

ILMOITTAMALLA TÄSSÄ LEHDESSÄ TUET KARJALAISNUORTEN OPISKELUA.

Pankkiyhteys 800015-61719

- Perustettu 1906 -

ISSN 0449-8828

Matka laukkukauppiaiden mukana yli vuosisadan takaisiin aikoihin

Lehtemme tämä numero on omistettu karjalaisille kauppamiehille – laukkukauppiaille ja Suomeen väkivaltaisesti siirtyneille maa-kauppiaille – jotka sata vuotta sitten perustivat Vienan Karjalaisten Liiton, Karjalan Sivistysseuran edeltäjän. He edustivat silloisissa oloissa heimonsa valistuneinta osaa. Vuosikautia Suomessa liikkuneina he näkivät sen eron, joka vallitsi Suuriruhtinaanmaan ja takapajuksen Venäjän Karjalan välillä.

Kun laukkukauppiaiden asema kävi 1890-luvun kuluessa yhä vaikeammaksi, heidän keskuudessa virisi ajatus yhteistoiminnasta tilanteen parantamiseksi. Alkukesästä 1899 Vuokkiniemessä ja Uhtuussa pidetyissä kyläkokouksissa laadittiin anomus kenraalikuvernöörille laukkukaupan, karjalaisten tärkeimmän elinkeinon laillistamiseksi. Siihen kirjoitti nimensä tai piirsi puumerkinsä yli 250 Vienan miestä. Anomus johdi vain puolinäiseen tulok-

seen, mutta siemen oli kylvetty.

Seuraavana askeleena voidaan nähdä rohkea ajatus Vienan Karjalan taloudellisten ja henkisten olojen kehittämistä ajavan yhdistyksen perustamisesta. Poliittisen suojasään pian koittaessa tämä hanke toteutui. Vienan Karjalaisten Liiton syntysanat lausuttiin historiallisessa Vaasan kokouksessa 1906 ja liitto perustettiin virallisesti saman vuoden elokuussa Tampereella.

Liitto ryhtyi ripeästi monenlaisiin toimiin Vienan Karjalan olojen kohentamiseksi; sinne perustettiin kouluja sekä lainakirjastoja, laadittiin anomuksia, selvityksiä sekä suunnitelmia mm. maanteiden rakentamiseksi jne. Laukkukauppiaiden asiaa ajamaan perustettiin erityinen kiertokauppakomitea.

Uuden sortokauden alkamissa ja maailmansodan läheisessä nämä hyvät hankkeet raukesivat tyhjiin.

Tässä teemanumerossa kerromme lisää laukkukauppioiden järjestäytymisestä

sekä tarjoamme uutta arkitietoa heidän lukumäärästään. Pääjuttuna on ruotsinkielisen Kemiön saaren karjalaiskaupan perusteellinen kartoitus. Kerromme myös yli 150 vuotta vanhan Su-

vannon sumptsan historiallista sekä laukkukauppias Vasili Matvejeffin alias William Matsonin vaiheista rapakon takana ja miten Hailolan miehestä tuli tehtailija Tampereella. - SV

Säätiö Väinölän pystyttämä Laukkukauppias-patsas Kuhmon torilla.

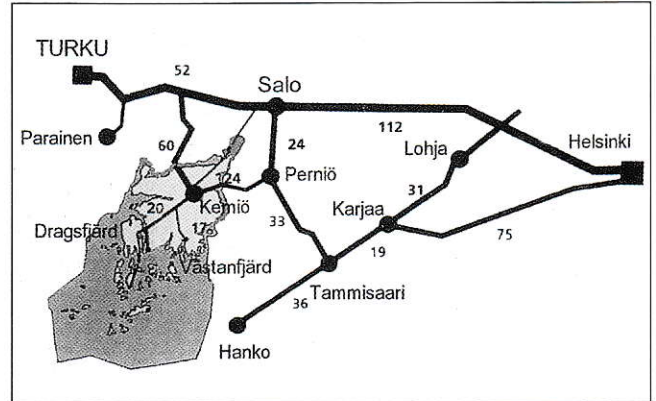
Vienankarjalaiset kauppamiehet eivät säikkyneet kielivaikeuksia

Ruotsinkielinen Kemiön saari oli Kiestingin miesten reviiriä

■ Tämä artikkeli on ensimmäinen yritys luoda perusteellinen kartoitus tietyn, maantieteellisesti rajatun alueen karjalaiskaupasta. Ruotsinkielisen Kemiön (kunnat Dragsfjärd, Kemiö, Västansfjärd) valitsemiselle kohdealueeksi oli useita mielenkiintoisia perusteita.

Kemiön merisaarella (524 km²) toimi v:sta 1892 yhteensä yhdeksän vienankarjalaista kauppiasta ja kauppa, joista viimeinen lopetti vasta 1995. Laukkukauppiaiden lukumäärästä voi esittää vain arvioita. Kirjallisten lähteiden perusteella heistä on voitu varmentaa lähes neljäkymmentä.

Sukututkimustiedot Kemiössä vaikuttaneista vienankarjalaisista kauppiamiehistä – suvut Semenoff Salomaa),

Majurin, Karvarindin (Karvonen), Matvejeff (Mattinen) ja Jakovleff – osoittavat, että he olivat keskenään sukua avioliittojen kautta. Ja mikä vielä erikoista; kaikki olivat kotoisin kolmesta etelä-Kiestingin kylästä, Vaarakylästä, Valasjoesta ja Suvi-Suurijärvestä.

Karjalaisilla kauppiamiehillä, laukkukauppiailta oli, kuten tiedetään, kullakin omat kiertoalueensa. Niitä ei ollut missään määritelty, vaan ne vakiintuivat aikojen kuluessa pitäjien, kylien ja jopa sukujen kesken. Viime mainitut piirteet ovat erityisen selvästi nähtävissä juuri Kemiön karjalaiskaupassa.

Kiestingin ja Oulangan miehillä oli pitkä matka kiertoalueilleen Varsinais-Suomeen, Turunmaan saaristoon ja Ahvenanmaalle. Pitkä matka ei kuitenkaan pelottanut eivätkä kielivaikeudetkaan. Vilkaat kauppiamiehet olivat nopeita oppimaan ja tulivat verrattoman toimeen noilla ruotsinkielisillä seuduilla. Monet heistä jäivät sinne pysyvästi asumaan, toiset taas palasivat muutamien vuosien

kuluttua kotimailleen mukaan paitsi kaupankäynnistä säästyneet rahat myös uutta henkistä pääomaa, jonkinlainen ruotsin kielen taito. Niinpä Tuoppajärven länsirannan kylissä ja Oulangan puolella moni mies osasi ainakin kotitarpeiksi ruotsia.

Hauskan ja havainnollisen kuvan tästä sai kansanmusiikin kerääjä ja tutkija A.O. Väisänen kesällä 1915: Vaarakylän ja Suvi-Suurijärven väliselle taipaleelle hänelle sattui kantajaksi tyttö, joka ei osannut muuta kuin ruotsin kieltä.

Väisänen kirjoittaa: ”Arvelin, että johan on merkittävä. Vienan Karjalassa on oppaanani ruotsinkielinen tyttö!

Asia oli niin, että hänen isänsä oli laukkukauppiana

asettunut Suomeen harjoittamaan pysyvää kauppa. Hän oli jossakin ruotsinkielisellä seudulla, en muista missä, ja tyttö joutui käymään ruotsinkielistä koulua, kun muuta ei ollut. Näin hän oppi koulussa ja muutenkin elinympäristössään ainoastaan ruotsia. Meitä molempia tämä kovasti nauratti”.

Maakaupan perustaminen

Vuoden 1868 elinkeinoasetus helpotti kauppojen perustamista maaseudulle. Kauppaluvan saamisen edellytykset olivat karjalaisille kuitenkin liian tiukat (suomen kansalaisuus, lukija kirjoitustaito, kirjanpidon hallinta ym). Luvan myönsi läänin kuvernööri otettuaan selvää hakijasta ja kuultuaan

mm. asianomaisen kuntakokouksen mielipidettä.

Maakaupan rajoitukset vähenivät kuitenkin jo vuosikymmenen kuluessa. Vuoden 1879 elinkeinoasetus avasi myös karjalaisille mahdollisuuden perustaa paikalliskauppoja. Luvan saamiseksi tuli toimittaa anomus läänin kuvernöörille, joka kuultuaan kunnalliskokouksen kannan asiasta teki ratkaisunsa. Oli myös olemassa oikotie, Suomen kansalaisuuden anominen: silloin kaupan saattoi perustaa pelkkää ilmoitusmenetelyä käyttäen.

Laukku- eli kulkukauppa oli siinä muodossa kuin itäkarjalaiset sitä maassamme harjoittivat edelleen laitonta, vaikka toisenlaisiakin yleisiä tulkintoja on kirjallisuudessa esitetty.

Tarvittava kunnalliskouksen lausunto painoi luvvanhaussa paljon. Jos se oli kielteinen, kuvernööri hylkäsi anomuksen. Päätöksestä oli mahdollista valittaa senaattiin, mutta tämä tie oli pitkä. Silti tunnetaan tapauksia, joissa sitkeä kauppias sai lopulta haluamansa luvan.

Paikkakuntalaisten avuliaisuudella liike voitiin saada pystyyn nopeammin ja varmemmin kuin omin voimin. Monet itäkarjalaiset perustivatkin liikkeensä jonkun luotettavan paikkakuntalaisen nimellä, ja otivat sen myöhemmin omiin nimiinsä. Voidaan otaksua, että kauppias jossakin muodossa hyvitti sitä, joka oli kauppa perustettaessa lainannut nimensä asiakirjoihin.

Turun ja Porin lääniin ensimmäiset karjalaiset kauppiat ilmaantuivat 1880-luvun alussa - M. Dorofejff ja N. Sofronoff Kiukaisiin sekä Popoffin veljekset, joista toinen aloitti kaupanteon Siikaisissa, toinen Norrmarkissa.

Kemiön saaren ensimmäinen vienankarjalainen maakauppias oli kiestinkiläinen Vasili J. Sidoroff vuonna 1892.

Virkavalta ja laukkukauppiat

Virkavallan velvollisuutena oli laittoman kulkukaupan tukahduttaminen ja keinoina laukun, sumptsan takavarikointi, sakotus ja maastakarkotus. Kemiön laukkukauppiaille koitti kovat ajat, kun lääninkonttoristi Ernst W. Schalien nimettiin kruununnimismieheksi v. 1881. Uusi vallesmanni piti venäläisiä kauppiasmihiä erityisen tarkasti silmällä, suorastaan jahtasi heitä, apunaan varanimismies Matts Ferdinand Laurén.

Schalien takavarikoi 1880-luvulla kymmenkunta laukkua eri puolilla Kemiön saarta, mm. Krätvikin puustellissa, Gästerbyn tilalla, Högmossa, Vretan kylässä ja Kilan kylässä. Nimismies

Tuntemattomat omistajat niille laukulle nahkataloukulle niissä lähtyneine tullaamattomine kauppatavaroineja, jotka minä maaliskuun 23 p:nä viime vuonna Dragsfjerdin järven talavarikkovaatimukseksi otin pois laukulta Arkangelin talonpojalta, tehoitetaan tämän lautta kesäkuun 2 p:nä maaliskuuta tänä vuonna kello yhdeksän eellä puolenpäivän saapumaan Kemiön pitäjän jettä Dragsfjerdin ja Westanfjerdin kappelien käräjäkunnan kihlakunnanoikeuteen Södergårdin tilalla mainittun pitäjän kirkonkylässä panemaan voimaan vaatimukseksi talavarikkoon otettuun tavaraan oikeutensa menettämisen uhalla siihen vastedes, joka tämän lautta ilmoitetaan. Kemiön kruununnimismiehenkonttorissa, 8 p:nä helmikuuta 1887.
624(3-2) Ernst Schalien.

Nimismies yllätti kaksi laukkuria Dragsfjerdin järven jäällä maaliskuussa 1886.

Tuntemattoma omistajaa sille nahkataloukulle ja sille olleille tullaamattomille kauppatavaroille, jotka allekirjoittanut 23 p:nä joulukuuta viime vuonna on Mellangårdin talossa Kihlan kylässä tätä pitäjää talavarikkoon ottanut eräältä arkangelin talonpojalta, tehoitetaan täten tulemaan tiistaina 9 p:nä ensitulevana lokakuuta kello 9 e. pp. Kemiön pitäjän kihlakunnanoikeuteen, josta istuntoa pidetään Södergårdin talossa sanotun pitäjän kirkonkylässä, luattamaan voimaan oikeutensa talavarikkotavaraan, vastaisen sanavallan menettämisen uhalla, joka mainittun oikeuden minulle antaman päätöksen mukaan täten ajonomaisten tiedoksi saatetaan. Kemiön kruununnimismiehenkonttorissa 17 p:nä heinäkuuta 1883.
1982(3-2) Ernst Schalien

Jouluaatonaattona 1881 nimismies Schalien teki ratsian Kilan kylässä Mellangårdin taloon, joka tiedettiin mm. majoittavan laukkukauppiaita. Saaliikseen hän sai sumptsan, mutta sen omistaja ei ollut paikalla tai pakeni sivuovesta.

Tuntemattoma omistajaa sille nahkataloukulle vnnän sen sisällä oleviin tullaamattomiin tavaroihin, jotka allekirjoittanut syyskuun 3 p:nä viime vuonna Vretan kylässä Kemiön pitäjää otti talavarikkoon eräältä arkangelilaiselta talonpojalta, tehoitetaan tämän lautta maanantaina ensitulevana lokakuun 2 p:nä kello 9 e. pp. saapumaan kihlakunnanoikeuteen Kemiön pitäjässä, jonka kokous pidetään Södergårdin tilalla Kemiön pitäjän kirkonkylässä, saattamaan oikeutensa voimaan talavarikkoon otettuun tavaraan vastaisen oikeuden siihen menettämisen uhalla, joka sanotun oikeuden minulle ilmoittaman päätöksen mukaan täten tiedoksi annetaan. Kemiön kruununnimismiehen konttorissa, heinäkuun 17 p:nä 1882.

Ernst Schalien,
2025(3-1) kruununnimismies.

Takavarikko 3.9.1882 Vretan kylässä Kemiössä.

saattoi yllättää missä vain. Sen saivat kokea ne kaksi laukkuria, jotka epäonneeseen kohtasivat Schalienin Dragsfjerdin järven jäällä maaliskuussa 1887. Syntyneessä nujakassa miehet menettivät laukkunsa, mutta selvisivät itse pakoan. - Käräjäpöytäkirjojen, kuulutusten sekä myöhemmin koottujen haastattelutietojen perusteella Schalien näyttää olleen pikkutarkka, suorastaan virkaintoinen kruunun palvelija.

Usein kävi kuitenkin niin, että nimismiehen käsiin yhteenotossa laukkukauppiain kanssa jäi vain laukku, kun sen omistaja - huomattuaan jäävänsä alakynteen - pakeni paikalta. Niinpä haasteilmoituksissa mainittiin tuon tuostakin "okänd archangelbonden", tuntematon talonpoika Arkangelin läänistä. On helppo arvata, ettei tämä ilmaantunut käräjille ja niin asia rakensi.

Sai yritteliäs Schalien laukkukauppiaita kiinnikin ja passitti heidät Turun lääninvankilaan. Kauppatavarat myytiin tullihuutokaupalla, ja miehet lähetettiin kruununkyydillä takaisin Venäjän Karjalaan. Näin kävi kesällä 1884 seuraaville karjalaisille: Samuel Jehoroff > Jegeroff, Johan Osipoff, Jakob Sehenoff > Semenovff ja Mikael Kraskoff.

Schalienin edeltäjä Carl Johan Hertell (1854 - 1879) oli suhtautunut laukkukauppiaisiin eri tavalla. Hän antoi ymmärtää, ettei halunnut nähdä heitä silmissään, mutta puuttui asioihin tarpeen niin vaatiessa.

1860-luvun alussa keisarikunnan lehdistössä nousi kuhu laukkukauppiaiden huonosta kohtelusta Suomessa. Kenraalikuvernööri Platon Rokossovski vaati asiaan selvitystä läänien kuvernööreiltä ja nämä vuorostaan alemmilta virkamiehiltä. Omassa vastauksessaan Kemiön nimismies ilmoitti että hänen alueellaan on vallinnut rauha ja ystävyyden huolimatta siitä, että rahvas Arkangelin kuvernementista harjoittaa laissa

kiellettyä kulkukauppaa: useita on sen tähden viety oikeuteen ja tuomittu Suomen lakien mukaan. Hertelin mukaan näin tapahtuu vastakin.

Maiju Keynäs on lisensiaattitutkimuksessaan (1981) selvittellyt laukkukauppiaita koskevia oikeusjuttuja mm. Kemiön saaren osalta (Dragsvik, Kemiö, Västanfjärd). Käräjäpöytäkirjoista ilmenee, että juttuja, joissa syytettynä oli kulkukaupasta kiinni jäänyt tai epäilty, oli vuosina 1859–1900 yhteensä kymmenen. Vastaava luku naapurikunnassa Perniössä oli 27 ja koko läänissä 75. Koko maata ajatellen laukkukauppiaita koskevia juttuja oli eniten juuri Turun ja Porin läänissä, vähiten Oulun läänissä.

Rahvas suojele laukkukauppiaita

Niinpä ”Arkangelin miehet” varoivat liikkumasta kovin lähellä pitäjän keskustaa, taajamia ja pääteitä välttyäkseen joutumasta vaikeuksiin. Syrjäkyllissä vaara ei ollut kovin suuri, sillä taval-

linen rahvas suosi, suojele ja majoitti heitä. Usein sattui, että kolme, neljäkin kulkukauppiaista tuli taloon ja pyysi yösiijaa. Sitä ei yleensä kielletty, jos vain tilaa oli, sillä heitä pidettiin kunnollisina ihmisinä.

Vuokinsalmelainen **Iivana Karhunen**, joka kiersi laukkukaupalla Kemiössä vuosina 1909–1912, kertoi häntä haastatelleelle professori Pertti Virtarannalle, että Kemiön ja Paraisten seudun ruotsinkieliset olivat ystävällistä väkeä, vaikkei heidän kieltään kunnolla osannutkaan – yhtä mukavia ihmisiä kuin inkeriläisetkin; nämä olivat Iivanalle tuttuja varhemmilta vuosilta. Kun oli vähän tutustuttu, yösiijan sai helposti. Turun puolen suomalaiset sen sijaan olivat kovin ylpeitä.

Monet kulkukauppiaat tulivat aina uudestaan vuodelta, käy ilmi **Carl Jacob Gardbergin** v. 1947 kokoamasta haastatteluai-neistosta. Näin maaseudun väki oppi vähitellen tuntemaan heidät, mutta vain etunimiltä; oli Vasili, Simon,

Petter, Oskar, Nikolai ja monta muuta. Sukunimiä ei koskaan mainittu, luultavasti turvallisuussyistä. Liioin he eivät puhuneet juuri mitään kotiseudustaan. Yleisen käsityksen mukaan he olivat lähtöisin kaukaa pohjoisesta, Arkangelista ja siitä tuli nimityskin ”arkangelit”.

Laukkurien ruotsinkielien taidoista haastatelluilla oli toisistaan poikkeavia muistikuvia. Joku mainitsi heidän puhuneen ruotsia pahasti murtaen, toinen taas varsin hyvin enemmän suomalaisella kuin venäläisellä korostuksella. Paikallisen rahvaan kanssa he tulivat ilman sanottavia vaikeuksia.

Tultuaan taloon he halusivat ensin kuumaa vettä: teetä heillä oli aina mukanaan. Sitä heillä oli tapana juoda paljon. Kuppi toisensa jälkeen tyhjensi ja näytti siltä, ettei sekään ollut tarpeeksi.

Taloon tullessaan laukkukauppiaat huuudahti kynnykseltä murteellisella ruotsilla: God dag, god dag. Ska vi handla lite smocka! Mitätuo kiertoilmaus tarkoitti, on

vaikea sanoa *smocka*-sanan monien merkitysten takia. Taustalla on melko karkeaa kansanomaista huumoria.

Kauppatarvotteita nämä Arkangelin miehet kuljettivat korkeissa nahkalaukuissa, jotka kiinnitettiin remmeillä selkään. Laukku eli sumptsa oli painava ja siksi miehet kuljivat etukumarassa.

He kauppasivat mm. kankaita, pöytäliinoja ja hartiahuiveja. Hinnat olivat kohtuullisia ja niissä oli tinkimisen varaa. Monet kauppiasta ottivat vastaan mm. naisten takkien tilauksia ja toimittivat ne sitten asiakkaalleen, mutta vasta seuraavalla käynnillä puolen vuoden, ehkä vuoden kuluttua.

Tuohon aikaan, vuosisadan vaihteen tienoilla esimerkiksi Västanfjärdissä oli erään paikallisen kertojan mukaan vain kaksi pientä kauppaa, toinen Lammalassa, toinen Östanåssa. Niiden tavaravalikoima oli verrattain suppea, joten laukkukauppiailla riitti asiakkaita.

Ensimmäinen vienalaiskauppa aloitti toimintansa Kemiön saarella v. 1892

■ Kemiön saaren ensimmäinen karjalainen maa-kauppiaa oli **Vasili Jelisejff Sidoroff**, kotoisin Kiestingin kirkonkylästä. Hän perusti 16.11.1892 kaupan Dragsfjärdin kappeliin Björkbodan kylään. Sijaintipaikka oli epäilemättä hyvä, sillä siellä toimi tuohon aikaan sikäläisissä oloissa huomattava teollisuusyritys, Björkboda Manufakturfabrik (Björkbodan Kotiteollisuustehdas).

Vuonna 1895 tuli voimaan asetus kaupparekisterin pitämisestä. Sidoroffin kauppa merkittiin tähän rekisteriin numerolla 2533 joulukuun 13. p:nä 1896. Samoihin aikoihin Sidoroff rekisteröi myös toisen kauppansa, joka sijaitsi Matilde-

dalissa (7.12.1896). Pian vuoden 1899 jälkeen, jolloin Sidoroff teki lakkautusilmoituksen Björkbodasta – luultavasti alkupuolella vuotta 1901 – hän muutti mantereelle Matildedaliin.

Sidoroffin veljeksillä Nikolaila ja Simanalla (Simo) sekä Vasililla, joka oli Simanan setä – oli kullakin kaupaliike Perniössä 1890-luvulla. Erikseen on vielä mainittava Lazarus Sidoroff, joka perusti kaupan Matildedaliin 1880-luvulla: elinkeinoilmoitus 17.8.1887.

Ei ole tiedossa, oliko Lazarus em. veljeksiä vai vanhempaa polvea.

Sidoroffin veljeksistä Simo (Simana) jäi varmuudella Suomeen. Hän sai Suomen kansalaisoikeudet

v.1920 ja teki seuraavana vuonna 14.2.1921 elinkeinoilmoituksen kaupasta, jonka sijaintipaikka oli Finbyn Domarby. Kauppa toimi vuoteen 1984 saakka.

■ **Simo Salomaa** ent. Simeon Feodorovitš Semenoff (1876–1954) menestyi parhaiten Kemiön saarella kauppoja perustaneista Vienan miehistä. Parhaimmillaan hänellä oli kolme kauppaa, joista pääliike Pålvalsbyn kylässä kasvoi merkittäväksi kauppakartanoksi.

Salomaa oli syntynyt Kiestingin Vaarakylässä.

Hänen vanhempansa olivat Feodor Vasiljevitš Semenoff ja Maria Arhipoff (Arhipainen) Paanajärven Sompajärven kylästä.

Salomaan puoliso Martta (Matrona) Majurin oli lähtöisin Kiestingin Valasjoelta, syntynyt v. 1886.

Pariskunta vihittiin Vaarakylän kirkossa v. 1904. Matronan vanhemmat olivat Ortto Moisejevits Majurin Valasjoelta ja Muarie Karvarindin Kiestingin Suvi-Suurenjärven kylästä.

18-vuotiaana edessä olivat kutsunnat, ja Simo joutui v. 1894 neljäksi vuodeksi Venäjän armeijaan suorittamaan asevelvollisuutta. Palveluspaikkana oli Novgorod. Tuolta ajalta mieleen jäi erikoisesti tsaari Nikolai II:n kruunajaisparaati, jossa hänen joukko-osastonsa oli mukana.

Sotaväen jälkeen vuorossa olivat avioliiton solmi-

Salomaan kauppa Pävalsbyn kylässä noin v. 1928. Portaiden vieressä vas. Simo Salomaa, portailla alhaalla puoliso Martta ja tämän oikealla puolella veljentytär Stepanida Majurin o.s. Semenoff, portailla ylhäällä vas. lukien Simon tyttäret Maria ja Irina sekä tyttärentytär Anna Pietola. Portaiden oik. puolella Oskari Majurin ja vieressään yksi p. erheen neljästä pojasta, ehkä Filip, josta myös tuli kauppias ja ylätasolla oik. Simon tytär Eudokia ja vas. joku Majurinin pojista. (kuva: Sagalundin museo).

minen ja oman kaupan perustaminen Kemiöön. Elämä ei kuitenkaan vielä vakiintunut. Syttyi I maailmansota, ja Simo kutsuttiin armeijaan. Niiden kolmen vuoden ajan, jolloin hän palveli etupäässä Karpaaiteilla, vaimo ja lapset (Jakov, Irina ja Maria) asuivat Vaarakylässä. Neljäs lapsista, Eudokia (Edit) syntyi v. 1920.

Salomaa perusti ensimmäisen kaupan – tasan sata vuotta sitten – v.1906 Mattkärin kylään, josta se kaksi vuotta myöhemmin 1908 siirrettiin Pävalsbyhyn. Kemiön kirkonkylässä toimi tekstiililiike ja lisäksi kauppa Östermarkissa (perust. 1920).

Simo Salomaa oli monipuolinen ja tarmokas yrittäjä. Paitsi vähittäis- ja tukkukauppaa hän harjoitti turkis-

kauppaa sekä tuohon aikaan melko uutta valmisvaatekauppaa. Vähittäiskaupan asiakaskunnan muodosti paikallinen väestö; asiakkaita kävi naapuripiiristä saakka. Tukkukaupan asiakkaina oli joukko Kemiön saarella liikkuneita laukkukauppiaita. Näistä monet tulivat aina viikonlopuksi Salomaalle, yöpyivät, kävivät saunassa ja täydensivät laukkujaan.

Myyntitavarat Salomaa hankki pääasiassa tukkukauppiailta Turusta, jonne hän talvisin teki hevosella pitkiä ostomatkoja. Alkuvuosina hän kävi usein myös Pietarissa; sieltä hankitut tavarat kuljetettiin laivalla Kemiöön Fröjdbölen laituriin ja sieltä edelleen hevospelillä.

Jo vuosina ennen maailmansotaa Martta-rouva al-

koi valmistaa alusvaatteita myyntiin. Ne tekivät hyvin kauppansa, ja kun valmisvaatteilla tuntui muutenkin olevan kysyntää, Salomaa hankki kankaita ja palkkasi räätälin, myöhemmin vielä toisen, ompelemaan hamei-

ta, takkeja, pukuja ja housuja. Räätäleillä – Taipale ja Viherlaakso – oli lisäksi apunaan useita kotiompelijoita.

Salomaa ajoi säännöllisesti kerran viikossa Dalsbrukin torille ja Björkbo-

Simo Salomaa (Vaarakylä) ja rouva Martta Salomaa o.s. Majurin (Valasjoki), kauppiaspariskunta Kemiöstä.

daan, vuoteen 1927 hevosella, sen jälkeen henkilöautolla, joka oli Pāvalsbyn ensimmäinen ja uutta koko Kemiön saarella. Toripäivillä tehtiin kauppaa, ja tutuilla asiakkailla oli tilaisuus sovittaa tilaamiaan vaatteita. Uusilta tilaajilta Salomaa otti mitat, neuvotteli kangaslaaduista ja väreistä sekä sopi muista yksityiskohdista.

Salomaa laajensi kaupatoimiaan myös turkisalalle. Hän osteli ympäri vuoden säkeittäin oravan- ja ketunnahkoja. Talvisilla Turun matkoillaan hän möi nahat etupäässä ulkomaalaisille ostajille, ruotsalaisille ja saksalaisille.

Nimen suomennos Simo Salomaa on vuodelta 1918.

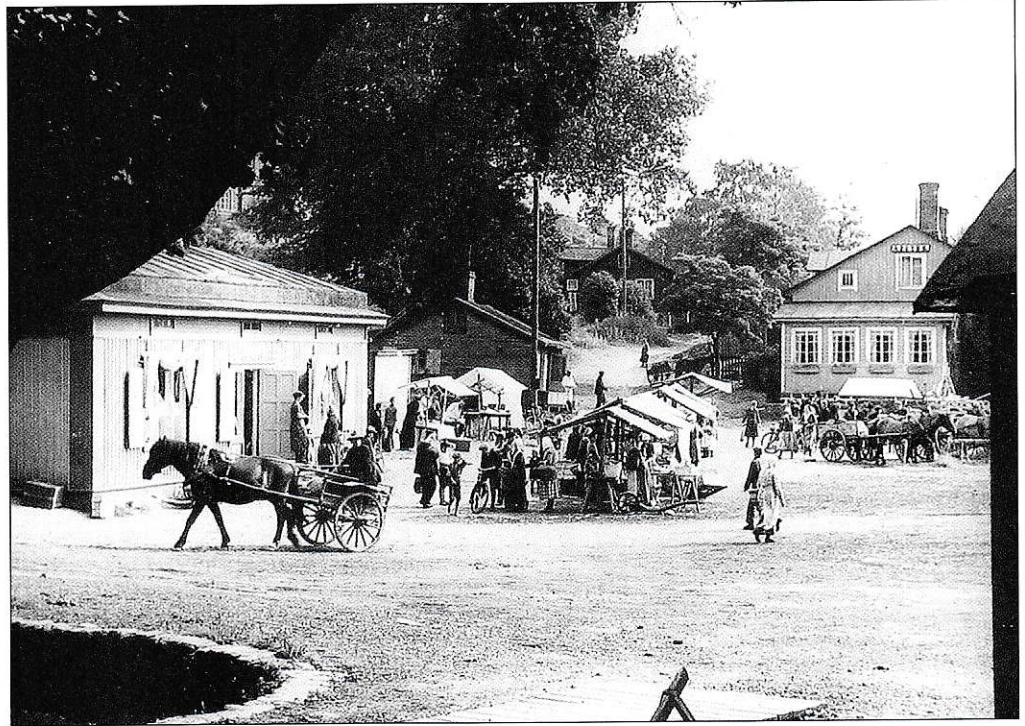
Ruotsinkielisessä ympäristössä hänestä käytettiin nimeä Simon.

Pāvalsbyn kauppa toimi vuoteen 1952 Salomaan nimissä. Vuosikymmenien kuluessa laukkuryssän aloittaneesta karjalaispojasta tuli menestyvä liikemies ja kunnioitettu kansalainen. Kun Karjalan Kannakselta saapui v. 1940 evakkoja Kemiöönkin, niin raskaan matkan viimeinen välietappi oli Salomaan kaupan piha. Sieltä tulijat sitten ohjattiin uusiin sijoituspaikkoihinsa Pāvalsbyn ja lähikylien maatiloille.

Salomaan tytär Edit jatkoivat kaupankäyntiä isänsä jälkeen.

Simo Salomaan jälkeen F:ma S. Salomaa siirtyi tyttärelle, joka jatkoi liiketoimintaa miehensä, maanviljelijä Olof Mattssonin avustamana vuoteen 1990 saakka.

Taalintehtaan torilla oli viikonlopun markkinapäivinä vilkasta. Taustalla kauppa ja apteekki, hevosrattailla ajaa Simo Salomaa (kuva: Turun maakunta-arkisto).

Min ärade kundkrets

till kännedom, får jag härmed meddela, att jag har överlåtit min handelsaffär åt min svärson och dotter, och får jag samtidigt till alla och en var av mina kunder framföra mitt hjärtliga tack för det förtroende, som kommit mig till del under hela min långa verksamhetsid.

Kimito Pāvalsby i januari 1952

S. Salomaa.

Arv. asiakaspiirilleni

ilmoitan täten, että olen luovuttanut kauppaliikkeen vävyypöytäni ja tyttärelle. Samalla lausun sydämelliset kiitokseni siitä luottamuksesta, joka on tullut osakseni pitkän toimintakauteni aikana.

Kemiö, Pāvalsby, tammik. 1952.

S. Salomaa

Ärade allmänheten

meddelas härmed, att vi från ärets början har övertagit handelsaffären S. Salomaa i Pāvalsby, Kimito. Vi hoppas att den ärade allmänheten allt fortfarande skall skänka sitt förtroende åt denna handelsaffär.

Edit och Olof Mattsson

Kauppias Simo Salomaa 60-vuotispäivänään.

Annonsbladet/Ilmoituslehti

■ Michael Antonovitš Arhipoff oli kotoisin Oulangan Laitasalmen kylästä. Arhipoff, joka tunnettiin Kemiössä saarella myös nimellä Ryss-Mikko, perusti

(Sidoroffin lopetettua) kaupan Björkbodaan. Kruunuvoudin asiakirjoista ilmenee, että Arhipoff oli saanut läänin kuvernöörin välipäätöksellä 23.11.1899 oikeu-

den harjoittaa maakauppaa ja tehnyt säädetyt ilmoituksen kruunuvoudille aikomuksestaan perustaa kauppa Björkbodan kartanon maalle alkaen 1.1.1900.

Jo kahden vuoden kuluttua 23.12.1901 Arhipoff sanoi kauppaluvan irti, mutta anoi vielä ennen vuodenvaihdetta luvan palauttamista. Tarkoittiko tämä mielenmuutos siirtymistä Genböleen, se ei käy ilmi lääninkanslian eikä kruununvoudin arkistoista. Genbölen kauppa kuitenkin mainitaan eräissä epävirallisissa lähteissä. Myöhempien asiakirjojen mukaan kaupantito Björkbodassa kuitenkin jatkui.

■ **Feodor Antonovitš Arhipoff**, suom. Auer, oli syntynyt 14.2.1867 Oulangan Laitasalmen kylässä. Puoliso Amanda o.s. Uggendahl, ev. lut. Pariskunta vihittiin Turussa 20.9.1896, ja heille syntyi viisi lasta (Michael, sitten Maria, Wera, Antonij ja Alla). Feodorilla oli eräiden tietojen mukaan kauppa Nivelaxin kylässä Västanfjärdissä, sitten lyhyen aikaa Tapon kylässä. Näille tiedoille ei ole löytynyt vahvistusta asiakirjoista, joten asia jää avoimeksi. Kauppa saattoi olla jonkun toisen nimellä. Sen sijaan lääninkanslian arkistossa on tieto, jonka mukaan Feodor anoi kulkukauppaluvan elokuussa 1902. – Feodor ja edellä mainittu Michael olivat veljeksiä.

Feodorin lapsista vanhin Michael, synt. 1898 Dragsfjärdissä, meni v. 1919 naimisiin Nivelaxista kotoisin olleen torpparin tyttären Ester Elvira Nummelinin kanssa, ja muutti 1920 Västanfjärdin ev. lut. seurakuntaan. Aviokulutusissa hänen ammatikseen on merkitty maanviljelijä. On mahdollista, että hän harjoitti myös laukkukauppaa.

■ **Oskar Majurin**, Kiestinki Valasjoki, ent. Osip Majurin (1888–1945), piti kauppaa Kemiön Pedersån kylässä. Hänen puolisonsa oli Simo Salomaan serkku Stepanida, Ivan Semenoffin ja Palaga Matvejeffin tytär. Vaimo hoiti kauppaa, isäntä kiersi viikottain hevosella pitkin kylää tavaraa kauppaamassa.

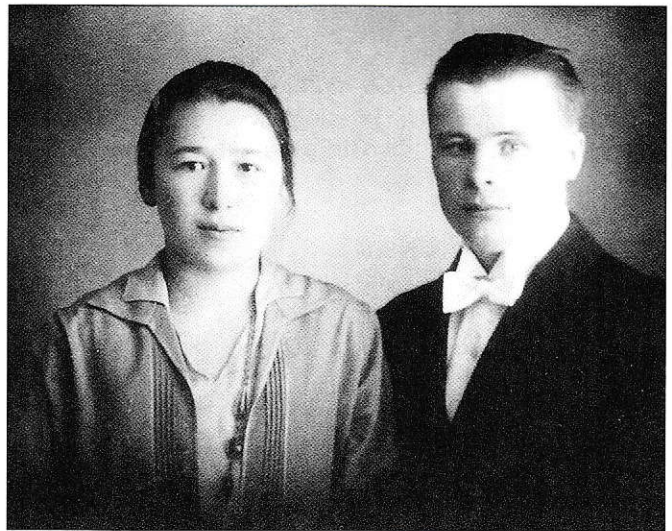
Oskar Majurin piti kauppaa Pedersån kylässä, mutta kiersi viikoittain kylillä kaupanteossa. (kuva: Sagalundin museo).

■ **Filip Majurin** (1924–2004), Oskarin poika. Hänellä oli vv. 1968–1995 vaateusliike F:ma Majurin/T:mi Majurin, joka sijaitti Kemiön keskustassa, yhdessä B. Bergströmin kanssa vaateusliike ”Kimito Dam-och Herrekipering”. Lisäksi kaupparekisterissä on maininta liikkeestä Kimito Varucentral – Kemiön Tavara-keskus - Majurin & Co.

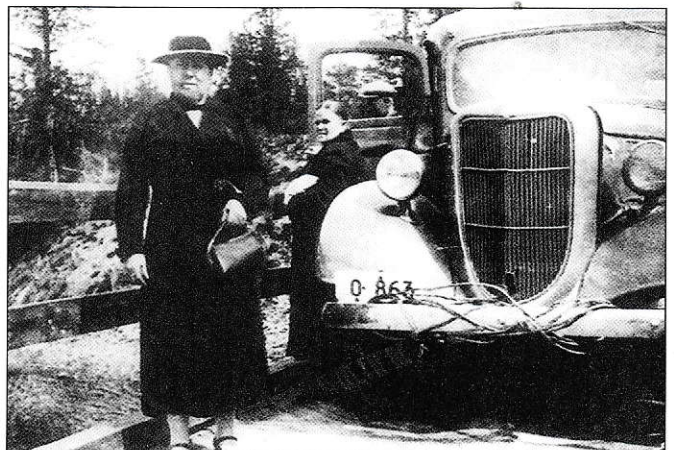
■ **Mattinen Ville**, ent. Matvejeff Vasili Larionovitš, synt. 1906 Kiestingin Vaarakylässä. Puoliso v:sta 1928 Maria Rotonen.

Mattisella oli kauppa Kemiössä Viksvidjan kylässä vv. 1928–1935. Hän toimi noina aikoina Kansa-yhtiön vakuutusasiamiehenä, ja hänen liikkueensa vakuutuksia myymässä vanhemmat, Lauri (Lari > Ilarion), synt. 1874 ja Olga o.s. Larionova Röhöstä, hoitivat kauppaa.

Ville Mattinen muutti 1930-luvun alussa Pudasjärvelle. Siellä hänellä oli oma kauppa 1932–48 ja myöhemmin sivuliikkeet Korenolla, Kuressa ja Naamangalla, ja vuodesta 1948 itsepalvelumyymälä ja ruokala Oulussa.

Ville Mattinen ja hänen puolisonsa Maria o.s. Rotonen.

Palaga Semenoff o.s. Matvejeff ja Lari Mattisen vaimo Olga o.s. Larionova (Röhöstä) 1930-luvulla Kemiössä (kuva Kauko Mattiselta).

Rugojeffin sekatavara- ja kangaskauppa Tjudan kylässä. Pihamaalla vas. nimismies Ernst Schalien sekä Akima, Otto, Nikolai, August ja Anni Rugojeff. (kuva. Sagalundin museo/Axel Österberg).

■ Akima Timofejevitš Rugojeff, synt. 1872 Kostamuksessa. Hän perusti vuosisadan alkupuolella 1907 siirtomaatavara- ja kangaskaupan Kemiön pitäjän Tjudan kylään. Elinkeinoasteuksen tarkoittaman ilmoituksen hän teki Halikon kihlakunnanvoudille 31.3.1907 ja kaupparekisteriin liike merkittiin 24. 8.1907. Rugojeffin kaupassa oli suuri varasto ja se toimi laukkukauppioiden tukikohtana ja hankintapaikkana.

Akima joutui sotaväkeen ja sitä tietä 1914 maailmansotaan. Kauppakalenterissa Rugojeffin kauppa mainitaan vielä v. 1917. Luultavasti joku veljeksistä toimi kaupanhoitajana maailmansodan vuosina. Sodan jälkeen Akima jäi perheineen Karjalaan. Hän kuoli 1930-luvulla Kannanlahdessa. Leski – Hilippä ja Tatjana Karhusen tytär Anni (Domna Huovisen sisko) – kuoli Jyväskylähdessä v.1968.

Kemiön saari laukkukauppioiden suosiossa

Kemiö oli laukkukauppioiden suosiossa huolimatta siitä, että piirin pitkäaikainen nimismies Ernst Schalien (v:sta 1881) teki kaikkensa tyrehdyttääkseen laitto-man kaupanteon. Alueella liikkuneiden laukkukauppioiden lukumäärä on mahdoton selvittää, mutta eri asiakirjalähteiden perusteella heistä on voitu varmentaa ehkä puolet, neljäkymmentä. He kuuluivat etupäässä sukuihin Semenoff, Jakovleff, Karvarindin ja Rugojeff.

Semenoff-suvun kauppiesten jälkiä voidaan asiakirjojen perusteella seurata vuoteen 1830 saakka. Tuolloin vaarakyläläiset veljekset Vasili, Ilja, Kirik ja Nikolai Ivanovitš Semenoff

hankkivat passit Suomeen lähtöä varten. Heidän matkoistaan ei kuitenkaan tiedetä juuri enempää. Vasta toisen sukupolven edustajista, etenkin Vasili Ivanovitšin pojista sekä heidän jälkeläisistään on enemmän kerrottavaa. Suvun jäsenten kauppa-alueena olivat lähinnä Halikon kihlakunnan pitäjät sekä Parainen ja Karjaa.

Semenoff Vasiljevitš Feodor, Kiestinki, Vaarakylä (Simeon Semenoffin isä) kulki laukkukannossa Kemiössä ja Paraisilla. Vuonna 1886 hän halusi perustaa kiinteän kaupan Paraisille Holmankylään. Kunnanhallitus katsoi kielteisessä lausunnossaan, että pitäjässä oli jo riittävästi kauppaliikkeitä sekä lisäsi, että suunnitellus-

ta kaupasta ”tulisi oivallinen myyntipaikka tullaamattomille tavaroille, joita saattoi helposti saada kuljeskelevilta arkangelilaisilta talonpojilta”. Läänin kuvernööri ei näin ollen myöntänyt kauppalupaa. – Feodor jätti kauppahommat ja palasi kotikyläänsä, missä kuoli neljän vuoden kuluttua 1890.

Semenoff Oskari (Osip) ja Semenoff Vasili Vaarakylä, (Feodor Semenoffin veljiä) kiersivät laukkukaupalla Kemiössä ja Paraisilla koko ikänsä. – Molemmat hankkivat kulku-kauppaluvan v. 1902

Semenoff Janne (Ivan), Simo Semenoffin veli, Vaarakylä. Kiersi isänsä Feodorin kanssa, perusti myöhemmin kaupan Tammisaareen.

Simana Semenoff kulki laukkukaupalla Kemiössä 1900-luvun ensikymmenellä.

Semenoff Jaakko, Semenoff Janne (Oskari Semenoffin poikia), Vaarakylä. Kulkivat laukkukaupalla mm. Paraisilla. Jaakon poika Konsta(ntin) Semenoff, myöh. Sukala, synt. 1905 kulki laukkukaupalla ennen kuin ryhtyi maanviljelijäksi Nauvon pitäjään; hänellä oli siellä myös "kammarhandel", epävirallinen kotikauppa. Konsta meni naimisiin v. 1937 Elisabet Pohjolan kanssa ja heillä on kaksi poikaa, Rainer ja Kalevi Sukala.

Majurin Iivana ja Huotari (Matro Majurin veljen Malahvien poikia), Kiestinki Valasjoki. Kulkivat laukkukaupalla Kemiössä ennen maailmansotaa. Molemmat kaatuivat Karjalan kansannousussa.

Majurin Elias (ent. Ilja Majurin, suom. **Laiho**), Kiestingin Valasjoen kylästä (1901-1966). Hänen puolisonsa Ester Söderström oli Kemiön Gammelbystä. Asuinpaikka oli Makilan kylä.

Elias Majurin (suom. Laiho) kiersi 1960-luvulle saakka.

Elias jatkoi kiertokauppaa pitkälle 1960-luvulle ajaen hevosella talosta taloon kauppatavaroineen. Hän möi tavaroita myös kotonaan. Tyttären Marita Ginströmin o.s. Laiho mukaan kyseessä oli v. 1935 perustettu liike, jota parhaiten kuvaa sana "kammarhandel". Oliko Eliaksella virallinen kauppalupa, siitä ei ole tietoa.

Matvejeff Ilarion Aleksejevitš (Mattinen Lari >Lauri) oli syntynyt 1873 Kiestingin Vaarakylässä. Vuosisadan vaihteen kahta puolta hän liikkui Kemiössä ja haki syyskuussa 1900 veljensä Vasilin kanssa kulkukauppaluvan. Muutamien vuosien kuluttua hän Lari palasi kuitenkin takaisin koti-Karjalaan. Siellä hän pani pystyyn aittakaupan, mutta kauppamiehen veri veti laajemmille markkinoille, Pohjois-Norjaan ja Suomeen. Myyntitavarat Lari haki Pietarista; mukana saattoi olla viisikin hevosta kuormia vetämässä. Pitkillä kauppatokillaan kiertäessään hän möi myös lintuja sekä turkiksia.

Aittakauppa paloi 1910-luvun loppupuolella ja ehdittiin rakentaa uudelleen ennen vuotta 1922, kun tuli lähtö pakolaiseksi Suomeen. Perhe suuntasi kulkunsa Kemiöön, joka oli tuttu paikka vuosisadan alun laukku-

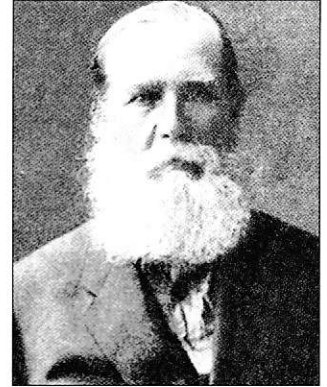
kauppavuosilta. Viksvidjan kylään perustettiin kauppa Vasili-pojan (Ville) nimiin. Kauppa toimi vuosina 1928-1935. - Kemiöstä Mattiset muuttivat Pudasjärvelle, missä Lari jatkoi kulkukauppaa hevosella. Hän kuoli Oulussa v. 1951.

Jehoroff Samuel, Jehoroff Severin ja Jehoroff Simon (sukunimi lienee Jegeroff). Kulkivat laukkukaupalla Kemiössä 1800-luvun lopulla; Samuel ja Severin hukkuivat Skinnarvikin lähellä purjeveneen kaaduttua v. 1894. Kolmas Jegeroffin veljeksistä oli **Simon**, niinkään laukkuri. Jegeroffin veljekset olivat kotoisin Kiestingin Valasjoen kylästä.

Asiakirjojen mukaan Petter Jegeroff -niminen viankarjalainen kulki laukkukaupalla Ahvenanmaalla 1800-luvun puolivälin tienoilla. Hän otti siellä ruotsalaisen nimen Johansson.

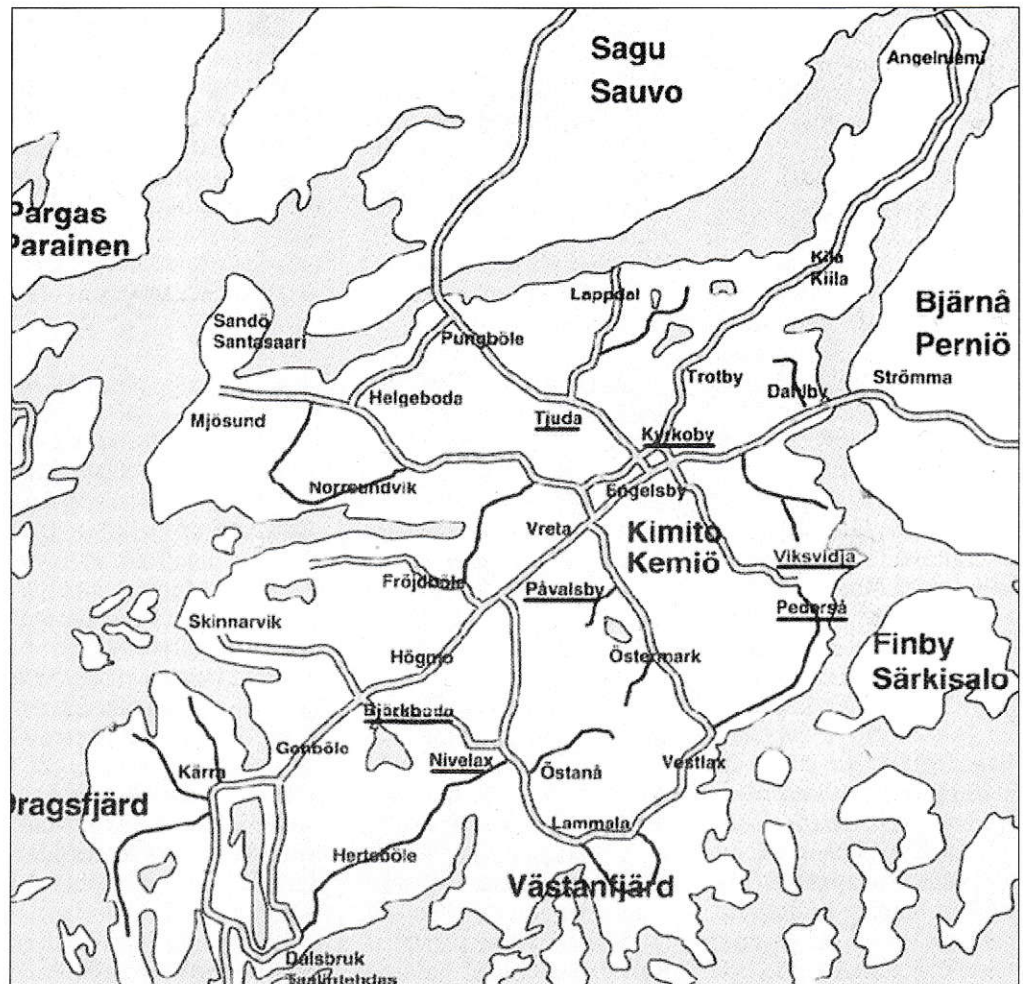
Jakovleff Huotari (Feodor) oli syntynyt 1851 Kies-

tingin Vaarakylässä. Hän tuli Suomeen laukunkantoon 17-vuotiaana, ja liikkui mm. Kemiössä, Perniössä ja Karjaalla. Mentyään naimisiin v.1876 hän palasi Karjalaan, mutta tuli pian takaisin ja perusti oman kaupan Karjaan asemalle lähelle Pinjaisten tehdasta. Kauppa toimi samalla paikalla 24 vuotta.

Huotari Jakovleff 1851 - 1928).

Tämän jälkeen Huotari palasi Karjalaan, mutta tuli vuoden 1922 jälkeen sotapa-

Karttaan on alleviivauksella merkitty karjalaiskauppojen sijaintipaikat.

kolaisten mukana takaisin Suomeen ja ryhtyi elättämään itseään täällä nuoruusvuosiensa ammatilla, laukkukaupalla Paraisilla.

Jakovleff Alekski, Kiestinki, Vaarakylä, synt. 1847. Oli tullut Janne Karvosen mukana Kemiöön jo 11-vuotiaana, kortteeripaikka Kiilankylän (Kilaby) Mellangårdin talossa. Välillä kävi kotona Karjalassa perheen luona. Viimeksi hän tuli Suomeen v. 1921 sotaa pakoon ilman omaisuutta, mutta sai vanhalta liikeuttavaltaan, tukkukauppias Josef Kiisikiltä 1000 markkaa rahaa sekä tavaraa, ja niin pääsi uudelleen alkuun. – Alekski Jakovleff kuoli noin v. 1925 ja on haudattu Kemiön kirkkomaahan.

Aleksin isä **Iivana Jakovleff** oli vanhan polven laukkukauppias. Hän liikkui Helsingin lähistöllä ja joutui siellä ryöstömurhan uhriksi noin v. 1857. Kysymyksessä on luultavasti vaarakyläläinen Ivan Prohorovitš Jakovleff, joka sai kauppapassin 1830-luvun alussa (1830-1831). Samaan aikaan passin saivat veljekset Jakob ja Matvei Grigorjevits Jakovleff.

Jakovleff Petteri, Kiestinki Vaarakylä, Anni Loskinen o.s. Jakovleff veli. Hän kulki 12–13-vuotiaasta laukkukaupalla Kemiössä, asui sittemmin perheineen Kiilankylässä Strömmasta pohjoiseen. Perhe palasi takaisin Karjalaan 1920-luvulla. Siellä Petteri myöhemmin, nähtävästi 1930-luvulla, vangittiin ja karkotettiin paikkakunnalta.

Jakovleff Janne, (edell. veli) kulki laukkukaupalla Kemiössä, asui Kiilankylässä, noin vuosina 1912 - 1914, myöhemmin Mynämäellä. Palasi Karjalaan.

Jakovleff Maksima, Vaarakylä, kiersi laukkukauppa 1900-luvun alkukymmenellä Kemiössä.

Vuosina 1900–1903, jolloin laukkukauppa oli tilapäisesti laillista, kulkukaupaluvan hakijoissa Turun ja Porin läänissä oli peräti kaksitoista Vaarakylän Jakovleffia. Vanhin heistä oli

Kondrat Petrovitš, syntynyt v. 1851.

Karppanen (Karpoff) **Janne**, (Kiestinki Kiisjoki), Riiko K:n veli. Harjoitti laukkukauppaa Kemiössä kolme vuotta kortteeripaikkana Salomaa. Jatkoivat myöhemmin Lohjan seudulla

Karppanen (Karpoff) **Iivana**, Kiestinki Kiisjoki. Kulki laukkukaupalla Kemiössä, perusti sitten 1890-luvulla kiinteän kaupan Lohjalle. Joutui armeijaan ja maailmansotaan; kaatui itärintamalla Karpaateilla.

Karvonen Matti ent. Karvarindin, myöhemmin Laine (Kiestinki, Suvi-Suurijärvi), kulki laukkukaupalla Kemiössä, missä myös asui. Hän palasi sittemmin Karjalaan.

Timofejeff Vasili Karvarindin, synt. 1857 Kiestingin Suvi-Suurenjärven kylässä. Vasili harjoitti laukkukauppaa Kemiössä ja meni v. 1883 naimisiin Kiilankylästä kotoisin olleen Mellangårdin talon tyttären Edla Carolina Wahlstenin kanssa, synt. 1852. Pariskunta vihittiin Turussa 25.11.1883. – Vaimo kuoli v. 1922, mies 1934. Jälkeläisillä (Nikolai, Petter ja Olga) on sukunimenä Wahlsten.

Vasili kulki alkuvuosina yhdessä vanhemman veljen

sä Jannen kanssa > (**Timofejeff**) **Ivan Karvarindin**, joka oli syntynyt 1841. Molemmat anoivat kulkukaupaluvan loppuvuodesta 1901. He olivat kirjoilla Turun ort. seurakunnassa, sitä ennen Tuoppajärven emäseurakunnassa.

Veljesten sukulainen, mahdollisesti setä, **Ivan (Janne) Karvonen** (Karvarindin) joutui ryöstömurhan uhriksi naapuripitäjässä Sauvossa lokakuussa 1907. Iivanan kotipaikka oli niinkään Kiestingin Suvi-Suurijärvi, ja hän oli kiertänyt laukkukaupalla jo 44 vuotta, toisin sanoen noin vuodesta 1863. Kyseessä voisi syntyvävuoden ja etunimen perusteella yhtä hyvin olla edellä mainittu Ivan, Vasilin vanhempi veli. Isännimi (patronyymi) selvittäisi asian.

Janne ja Oskari Mattinen (Kiestinki, Valasjoki) laukkukaupalla Kemiössä 1910-luvulla.

Karhunen Juho (Ivan), synt. 1891 Vuokinsalmi. Kulki jo 12-vuotiaasta lähtien laukkukaupalla Inkerissä ensin setänsä Vatein kirjuriina, kun oli luku- ja kirjoitustaitoinen, myöhemmin myös sisaren miehen veljen Simo Rugojeffin kanssa. Siirtyi sitten v. 1909 Kemiöön, missä oli kortteerissa lankonsa, Anni-siskon mie-

hen Akima (Alex) Rugojeffin luona. Juho kiersi viikot sumptsan kanssa Kemiön kylä ja oli viikonloput Rugojeffin luona. Kulki talvela kelkalla, kesällä tavarointa käsirattailla kuljettaen. Aluksi mukana oli Miikkula (Nikolai) Rugojeff, mutta kun Juho oppi tarpeeksi ruotsia, niin kiersi yksinään. Kaupankäynti oli vaivatonta, kun kylät olivat lähellä ja asutus tiheää. Yöpaikan sai yleensä helposti.

Hän kävi Miikkulan mukana kaupalla myös Ahvenanmaalla, missä tällä oli eri aikoina useita kauppoja, mm. Jomala (Södersunda Handelsbutik 1910–), Saltvik, Haraldsby 1912, Eckerö ja Hammarland.

Vuonna 1912 Juho Karhunen joutui sotasyyniin, sitten v. 1914 Murmannin rataa rakentamaan ja kaupanteke jäi siihen. Rajan sulkeuduttua Juho siirtyi Suomeen ja asettui Juukaan, Pohjois-Karjalaan, missä jatkoi kulkukauppaa 1970-luvun alkuun saakka. – Juho Karhunen kuoli 2.12.1976. Laukkukauppiasuralle tuli mittaa puoli vuosisataa.

Edellä mainittu Miikkula Rugojeff oli syntynyt Kostamuksen Suojärven kylässä ja naimisissa kivijärveläisen Palaka Vasseleintytär Marttisen kanssa. Heillä oli kauppoja Ahvenanmaalla.

LÄHDELUETTELO

Kirjallisuus:

Cederlöf Johannes: Pargasbygdens historiska öden 1866 -1930 (Sex årtionden av kommunalförvaltning och samhällsbygge).

(Luku Lanthandel och handelsmän). Åbo 1967

Enckell Olof: Krigaren och bonden. 1940

Forselius Victor: Finlands handels-kalender.

Åbo 1871, 1876, 1887, 1890, 1895, 1898, 1903

Gröndahl A. T – Nyberg G: Suomen maakauppiaiden osoiteluettelo. 1897

Kimitobygdens historia, del III –(Gårdfarihandel), Åbo 1987

Koskinen Edvard: Suo-

men maakauppiaiden kalenteri. 1908

Lindroos Ernst: Arkan-geliter i Kimitobygden (teoksessa Fångster in tidens ström). 1983

Lindroos Torä: Evakuerade från Muola i Säkkijärvi (teoksessa Fångster i tidens ström II). 1991

Pekkilä Erkki (toim.); Hiljainen haltioituminen. A.O. Väisänen tutkielmia kansanmusiikista. SKS 1990

Pentikäinen Juha: Marina Takalon uskonto (luku: Laukkukauppa), Helsinki 1971

Virtaranta Pertti: Polku sammui. Vienalaiskylien vaiheita molemmin puolin rajaa. 1972

Vuoristo Sakari: Suvulta suvulle II. Karjalan Sivistysseuran historiaa 1906 -1996. Vammala 1996.

Suomen⁹⁹ kauppa- ja teollisuuskalenteri 1909, 1911, 1912 -13, 1917, 1922 -24, 1932. Helsinki Kirjapaino Oy Sana.

Käsitteelliset:

Hoviniemi Helena: Vienan ja Aunuksen karjalaisen Suomessa harjoittama laukkukauppa maakaupan vapauttamisesta I maailmansotaan asti. Suomen ja Skandinavian historian pro gradu, 1970

Keynäs Maiju: Vienan ja aunuksenkarjalaisen Suomessa harjoittama laukkukauppa maakaupan vapauttamisesta laittoman kul-

Kun Miikkula kuoli, leski palasi lapsiensa (3) kanssa Karjalaan, ensin Kivijärveen, muutti sitten miehen- sä kotikylään Kostamukseen ja oli siellä neuvostovallan alkuvuosina kyläkoulun opettajana. - Ahvenanmaalla toimi kauppiaina kostamuslainen Maksim Ortjonpka Rugojeff, synt. 1878.

Akima (Alex) Rugojeffilla piti kortteeria muitakin sukuun kuuluvia laukkukauppiaita, mm. hänen veljensä: Otto, synt. Kostamus 1892 tai 1894, Makarie, synt. Kostamus 1892, Vasili, synt. Kostamus 1888, (Simana) Simo, synt. Kostamus 1883.

Nikitin Samppa, Oulanka kk, kulki laukkukaupalla Kemiön saarella Dragsfjärdin Taalintehtaalla (Dalsbruk) 1800-luvulla; meni naimisiin paikallisen tytön kanssa. Maiju Keynään haastattelussa <Marina Takalo> Nikitinin etunimeksi nimeksi mainitaan Timo, Juha Pentikäisen haastattelussa Samppa. – Turun ja Porin lääniin kulkukauppapalupaa hakeneissa esiintyy myös muita Nikitin-nimisiä.

Saavinen Vasili, s. 1889 Kontokki Saarijärvi, kiersi vv. 1909–1911 laukunkannossa Kemiössä, aluksi – kun ei osannut ollenkaan ruotsia – Nikolai Rugojeffin kanssa. Kesät hän oli koto-

na. Myöhemmin muutti asumaan Jaakkimaan, missä harjoitti maanviljelystä ja sen ohessa pienimuotoista kulkukauppaa. Perhe muutti sotien jälkeen Tornioon.

*

Laukkukauppiasluetteloon voi lisätä kaikki aikaisemmin mainitut Kemiön karjalaiset haakauppiatkin. He olivat hankkineet oppinsa, kokemuksensa ja paikallisten olojen tuntemuksensa kiertävinä kauppiaina Kemiössä, lähipitäjissä tai Turunmaan saaristossa.

Niinpä esimerkiksi Siimeon Semenoff oli liikkunut sumptsa selässä yhdessä serkkunsa Jaakko Oskarinpojan kera vuosisadan vaihteen tienoilla mm. Paraisilla ja Kemiössä.

Vasili Sidoroff puolestaan oli aloittanut kauppa- miehenä Kiskossa ja Kiikalassa. Siellä maa alkoi kuitenkin polttaa jalkojen alla, kuten käy ilmi käräjähaasteesta 8.5.1860. Tavaralauku meni ja kun nimikin oli vallesmannin tiedossa, Vasilin oli vaihdettava kiireimmiten paikkakuntaa. Missä hän jatkoi laukkukauppaa, siitä ei ole tietoa.

Kostamuslainen Akima Rugojeff näyttää aloittaneen samalla tavalla. Kulkukauppapaluvan hänelle myönsi

Kuopion läänin kuvernööri lokakuussa 1901. Kauan Akima ei kuitenkaan viihtynyt Savossa, sillä jo seuraavana vuonna hän hankki uuden luvan Turun ja Porin lääniin.

*

Vuosilta 1900 -1903 on saatavissa myös virallisia tietoja laukkukauppiaista. Tuolloin oli voimassa kenraalikuvernööri Bobrikoffin vastoin säätyjen tahtoa läpi ajama asetus, jonka mukaan venäläiset (ja siis myös viennan- ja aunuksenkarjalaiset) saattoivat anoa kulkukauppapalupaa läänien kuvernööreiltä.

Monet käyttivätkin hyväkseen tätä mahdollisuutta laillistaakseen elinkeinonsa. Helena Hoviniemen arkistotutkimusten mukaan kulkukauppapaluvan anojia eri lääneissä oli yhteensä lähes 2 000. Tässä luvussa ovat kuitenkin mukana myös eniten venäläiset, laukkurit ja harjurit Nižni-Novgorodin, Pihkovan ja Vitebskin kuvernementeista.

Turun ja Porin läänissä kulkukauppapaluvan viennan- karjalaisista hakijoita oli yhteensä 226 miestä, eniten Uhtuasta ja Vuokkiniemestä, Kiestingistä runsaat 50, Oulangasta ja Pistojarveltä

nelisenkymmentä. Kulkukauppapalupa evättiin harvoin ja lähes ainoa syy oli hakijan alaikäisyys (16-v.).

Kirjaamisenettely vaihteli eri lääneissä. Vaasan läänissä hakijoiden tuli ilmoittaa myös pitäjä, missä aikoivat kulkukauppaa harjoittaa. Muualla riitti pelkkä lääni. Periaatteessa mikään ei kuitenkaan muuttunut: suku – ja perhesiteet olivat tiiviit ja enimmäkseen oli kyseessä vain ”vanhan työsuhteen” virallistaminen.

**Arkistotutkimukset
sekä teksti:
SAKARI VUORISTO**

Kiitokset

Tutkimustyön kuluessa olen saanut monipuolista apua **Kristian Liewendahlilta** (Semenoff-suku) sekä **Kauko Mattiselta** (Matvejeff-suku). Erityisen kiitoksen lausun Turun maakunta-arkiston virkailijalle **Mari- ka Sundbergille**: hänen avuliaisuutensa ja arkiston tuntemuksensa säästi allekirjoittaneelta viikkokausien turhauttavan etsiskelyn. - SAKARI VUORISTO

kukauppa-asetuksen antamiseen saakka (1859–1900). Suomen historian liseniaattityö 1981.

Nyman Roger: Östkarlska gårdfarihandlare in Finland. Pro gradu. Åbo Akademi 1970.

Saaritsa Merja: Maakaupat – ja kauppiat Mikkelin läänissä 1800-luvun jälkipuoliskolla. Suomen historian pro gradu –työ 1989.

Sanoma- ja aikakauslehdet:

Finlands Allmänna Tidning 1830 -1890

Suomalainen Wirallinen Lehti 1830 -1890

Karjalan Heimo

Karjalaisten Pakinoita 1906-1907

Haastattelut/muistiot:

Kristian Liewendahl. 2005 -2006

Kauko Mattisen (Värlingby) 2005 -2006

Arkistot:

Folkloristiska institutien/Åbo Akademi:

Carl Jacob Granberg: Uppteckningar rörande folk- liv och näringar i Västanfjärd och Hitis. 1947: V Näringarna, 5. Lanthandel. Arkanglare. ss. 204-205

Karjalan Sivistysseura:

Luoto William: Luettelo Suomessa olevista viennan- karjalaisista alun vuotta 1920

Asiapapereita Vienan Karjalaisten Liiton alkua- joilta 1907 IIIb

Karjalan Sivistysseuran historiatoimikunta/Maiju Keynään laukkukauppias-

haastattelut (Simo Salomaa, Matro Salomaa, Anni Loskin, Vasili Saavinen, Marina Takalo, Taimi Timola, V.J. Arhappainen)

Kansallisarkisto:

Kenraalikuvernöörin kanslian arkisto:

KKK 1900 Erik. jaosto fb 2/84, 1900 15/ II, 1900 15/III, 1901, I os. fb 13/164, fb 30/H, 1902 I os. fb 56/57 III, Fa 1798 V-VI-VII /15/V – 1900

Patentti – ja rekisterihallituksen kaupparekisterin arkisto:

Adb (kaupparekisterin lakanneet yritykset)

Turun maakunta-arkisto:

Ab 149 -159 Saap. anomusasioiden diaarit vv. 1900-1903

Eba 1171-1176, 1184-1188, 1194-1196, Saap. anomusaktit 1900-1903

Bq 1 Muut luettelot Topographica Nikander Halikon kihlakunnan- vouden arkisto/TMA

Ac 1 Elinkeinoilmoitus- ten diaari 1879-1949

Edb4 Kaupparekisteri- ilmoitukset 1896-1903

Eda 1 Elinkeinoilmoitukset 1880 -1929

B1 Luettelot, sis. luettelo kauppiasta 1875-1905

Valokuvat:

Sagalundin museo, Åboländskt bildarkiv, Turun maakunta-arkisto/Topographica Nikander, Kristian Liewendahl, Kauko Mattinen.

Tietoja laukkurien lukumäärästä

Maassamme kiertäneiden laukkukauppiaiden määräästä on olemassa vain arvioihin perustuvia laskelmia. Virallisia tietoja on saatavissa erittäin vähän ennen vuosisadan vaihdetta, sillä laukkukauppa oli kiellettyä. Ainoat maininnat 1800-luvulta ovat oikeastaan käräjäpöytäkirjoissa.

Asiaa voi tarkastella myös toisesta näkökulmasta eli laukkukauppiaiden lähtömaasta. Monet Venäjän Karjalassa 1800-luvulla liikkuneet suomalaistutkijat ovat esittäneet lukuja Suomeen kiertokaupalle lähteneiden lukumäärästä.

Kuulopuheita

Niinpä Elias Lönnrot mainitsee kuulemansa perusteella, että syksyllä 1833 yksinomaan Vuokkiniemestä oli lähdössä 400 miestä Suomeen kulkukauppaa harjoittamaan, ja muutamaa vuotta myöhemmin hän sai tietää mainitusta pitäjämästä lähteneen kulkukaupalle vuosittain 500–600 miestä.

Tämä usein siteerattu tieto ei kuitenkaan pidä paikkaansa; viralliset asiakirjat osoittavat toista. Vuonna 1830 Vuokkiniemen kyläpiirissä (vastaa pitäjää) myönnettiin 162 passia Suomeen lähtijöille, vuonna 1931 vastaava luku oli 126. Lönnrotin ilmoittamassa luvussa lienee ollut mukana naapuripitäjien laukkureita sekä ilman passia lähteviä.

Arkistotietoa

A.W. Ervastian tietojen mukaan Suomeen tuli Kiestingin, Uhtuan, Vuokkiniemen, Pistojärven ja Kontonkin pitäjistä v.1872 kaikkiaan 1 048 laukkukauppiasta ja Aunuksen kuvernamentista 200 – 300 (Repolasta ja etelä-Aunuksesta). Arkangelin läänin osalta luku täsmää verrattain hyvin arkistotietoihin, joihin Ervasti ilmei-

Taulukko: Kiestingin ja Oulangan kunnissa vuosina 1871-1913 myönnetyt kauppapassit

Vuosi Kiestinki Oulanka

1871	110	7	1904	210	5
1872	143	11	1905	-	-
1873	-	-	1906	-	-
1874	-	-	1907	200	7
1875	65	23	1908	-	-
1876	95	11	1909	-	-
1877	134	16	1910	-	-
1878	145	17	1911	147	12
1879	119	18	1912	-	-
1880	-	-	1913	120	25
1881	-	-	Yht.	4 279	279
1882	118	20			
1883	116	18			
1884	108	6			
1885	117	10			
1886	118	16			
1887	121	10			
1889	126	-			
1890	75	9			
1891	360	4			
1892	156	5			
1893	170	6			
1894	125	7			
1895	180	7			
1896	120	-			
1897	120	8			
1898	-	-			
1899	-	-			
1900	150	5			
1901	200	4			
1902	180	-			
1903	-	-			

Lähde:

Dmitri V. Bazegski: *Vienan Karjalan ja Pohjois-Suomen taloudelliset yhteydet ... Väitöskirja 1998 (ven. kielellä)*

Tiedot Arkangelin läänin tilastokomitean mukaan

Kommentti:

Taulukko osoittaa, että laukkukaupan merkitys elinkeinona oli Oulangassa varsin vähäinen. Väestö hankki pääasiallisen toimeentulonsa pyyntielinkeinoista (metsästys ja kalastus), rahdinajosta sekä poronhoidosta.

sesti tutustui käydessään vuoden 1879 matkallaan Arkangelissa. (vrt. oheinen taulukko)

A.A. Borenius mainitsee (runonkeruumatka v. 1872), että Vuokkiniemestä oli syksyllä 1871 otettu yli 400 passia Suomen matkaa varten. Tarkka luku (402) on oheisessa Arkangelin tilastokomitean tietoihin perustavassa taulukossa.

Sen jälkeen kun laukkukauppa tuli v. 1900 lyhyeksi aikaa lailliseksi, kulkukauppaluvan myönsi läänin kuvernööri. Anomuksen li-

säksi piti esittää kotipaikkakunnalta Suomeen matkustamista varten hankittu passi, joka oli leimattu ja tarkastettu tulomatalla rajalla tai lähimmän nimismiehen virkahuoneessa. Kulkukauppalupa piti uusia vuosittain paitsi jos hakijalla oli esim. kahden vuoden passi.

Näin ollen ainoat hatarat faktatiedot maassamme liikkuneista laukkukauppiaista ovat vuosilta 1900–1903. Tiedot ovat hataria siksi, että tilanne oli sangen sekava: myös aiempi laukkukaupan kieltävä laki oli edelleen

voimassa. Vuonna 1904 lupia ei enää myönnetty kuin satunnaisesti esim. Uudenmaan läänissä. Anomukset pantiin odottamaan elinkeinoasetuksen kokonaisuudistusta.

Osa laukkukauppiaista tuli vielä tämän uudistuksen jälkeenkin Suomeen ilman passia tai jätti täällä hankkimatta kulkukauppaluvan. Lisäksi monet saattoivat viipyä Suomessa vuosikausia uudistamatta passiaan.

SAKARI VUORISTO

Volosti	1871	1872 *	1875	1876	1877	1878	1879 *	1882	1883	1884
Uhtua	400	394	390	464	540	516	511	450	387	397
Vuokkin	402	320	350	333	308	309	315	239	268	?
Kiestinki	110	145	65	95	134	145	119	118	116	108
Oulanka	?	11	22	11	16	17	18	20	12	6
Kontokki	163	135	128	214	77	74	94	153	106	144
Pistojär	?	54	70	63	61	50	68	9	130	26
Jyskyjär	100	139	175	163	117	140	89	102	102	144

Volosti	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894
Uhtua	385	323	432	480	481	372	343	380	317	285
Vuokkin	365	371	309	339	309	332	348	195	249	285
Kiestinki	117	118	121	129	126	75	360	156	170	125
Oulanka	10	16	10	5	?	9	4	5	6	7
Kontokki	97	144	90	74	77	93	162	68	148	157
Pistojär	35	43	77	94	41	131	130	60	40	30
Jyskyjär	144	135	140	120	130	126	118	110	110	110

Volosti	1895	1896	1897 *	1900	1901	1902 *	1904 *	1907 *	1911	1913
Uhtua	322	294	345	320	200	280	309	317	360	
Vuokkin	250	300	292	385	150	400	40	544	480	400
Kiestinki	180	120	120	150	200	180	210	200	147	120
Oulanka	7	?	8	5	4	7	5	7	12	25
Kontokki	161	170	200	220	240	284	250	300	300	270
Pistojär	20	30	22	25	35	30	50	45	69	135
Jyskyjär	120	95	90	80	75	88	50	75	150	150

* taulukosta puuttuvat vuodet 1873, 1874, 1880 - 81, 1898, 1899, 1903, 1905, 1908 -10, 1912

YHTEENVETO

Volosti	ajanjakso 1871 -1913
Uhtua	11 410 passia
Vuokkiniemi	9 547 -
Kontokki	4 793 -
Kiestinki	4 279 -
Jyskyjärvi	3 507 -
Pistojärvi	1 673 -
Oulanka	279 -

TAULUKKO Suomessa käytävää kauppaa varten annetuista passeista keskeisissä Vienan volosteissa vv. 1871 - 1913

(Arkangelin läänin tilastokomitean mukaan)

YHTEENSÄ 35 488

Kulkukauppiaasta kullankaivajaksi

Vasili Aleks. Matvejeffista tuli rapakon takana William Matson

Kiestingin Vaarakylän miehet olivat tunnetusti liikkuva väkeä. Talvisaikaan kylässä ei näkynyt naisväen lisäksi juuri muita kuin starikoita ja lapsia. Raavat miehet ja nuorukaiset olivat kaupanteossa kaukana Suomessa, enimmäkseen laukunkannossa, osa maakauppiaina.

Laukkukauppiaksi ajatteli ryhtyä myös Vasili Aleksejevits Matvejeff; niinhän tekivät muutkin kylän pojat heti kun ikää oli karttunut riittävästi.

Mikä sitten oli riittävä tai sopiva ikä aloittaa laukunkanto? Vuosia ei paljon vaadittu. Niinpä esimerkiksi saman kylän poika, naapurina asunut Jakovleffin Aleksei aloitteli uutta ammattiaan Kemiössä jo 11-vuotiaana vuonna 1857. Ikävä pikkumiehellä oli aluksi ollut vieraisa oloisa, vierasta kieltä puhuvien ihmisten parissa. Kerrotaan, että hän oli kiivennyt läheisen, muita korkeamman mäen päälle katselemaan, josko Karjalan näkyisi. Tokopa näkyi.

Siitä, minkä ikäisenä Vasili Aleksejevits lähti harjoittelemaan laukku kauppaa, siitä ei ole tietoja. Ensimmäiset hänen vaiheistaan kertovat asiakirjalähteet (Vaarakylän seurakunnan kirkonkirjoja lukuun ottamatta) ovat vuodelta 1900. Tuolloin hän oli 19-vuotias.

Yhdessä serkkunsa Jakov Pavlovitsin kanssa Vasili vei Turun ja Porin läänin kuvernöörin kansliaan tarvittavin asiakirjoin varustetun anomuksen saada harjoittaa kulkukauppaa läänin alueella. Kaikki oli kunnossa, ja niin pojat saivat "avonaiset passit", kulkukauppaluvat, jotka oli päivätty 4. elokuuta 1900. Kaupankäynti saattoi jatkua entiseen

Avonainen passi.

Tämä annettussa hakukirjassa on *Wergian ala.*
mainittu *Salottinen Wäilij*
Aleksejev Matvejev Aleks.
lehtin Kaunisten Hestendean
piiristä,

M. 1900

anontu lupaa saadaksensa maassa ympäröidyllään ja myydä lasi- ja savustaita,
sijainsoitoksia ynnä kotimaan tehtaiden ja kotiteollisuuden tuotteita; ja koska
hakija on näyttänyt olevansa hyvämaininen sekä *ai suomen aistella*
luvalla oledelee maassa
niin annetaan hänelle tämä passi hypessä olevan kaupustelun vakuudeksi, jota
harjoittaessaan hänen tulee noudattaa määrättyä Keisarillisessa asetuksessa
Maaliskuun 31 päivältä 1879 koskeva etukäin. Tämä passi kestää
kausun kuin hakijan oloijeen on voimassa
ja on sen jälle on uudistettava jos hakija kauppaansa edelleen harjoittaa haluaa.

Turun Lääninkansliassa Elo kuun 4 päivänä 1900.

Kuvernööriviraston puolesta
Alex W. Pydman *Comptroller*
(M. 1900)

Avonainen passi, läänin kuvernöörin myöntämä kulkukauppalupa.

tapaan kuitenkin sillä erotuksella, ettei nyt tarvinnut koko ajan varoa Kemiön virkain-toista vallesmiania.

Noihin aikoihin, kahden puolen vuosisadan vaihdet-

ta, Suomessa elettiin siirtolaisuuden huippuvuotia. Useimpien maastamuuttajien toivomaa oli Amerikka. Ajatus muuttamisesta rapakon taakse tuli yhä useammin Vasilin mieleen. Seikkailunhalu ja mahdollisesti muitakin syitä pontimena

hän lopulta vuonna 1905 päätti lähteä kohti tuntematonta tulevaisuutta.

Pitkästä laivamatkasta ja sen järjestelyistä ei ole tietoja, mutta lähtösatama oli luultavasti Hanko. Sieltä siirtolaiset matkustivat tavallisesti Kööpenhaminaan

ja edelleen Englantiin, Hulliin tai Liverpooliin, mistä suuret valtamerialukset höyrysisivät Atlantin yli New Yorkiin ja Bostoniin.

Amerikkaan rantauduttuaan Vasili ei jäänyt kovin pitkäksi aikaa itärannikolle, vaan matkusti laajan mantereen halki Oregonin osavaltioon Tyynen valtameren rannalle. Siellä hän asettui asumaan Astorian pikkukaupunkiin ja ryhtyi kalastajaksi.

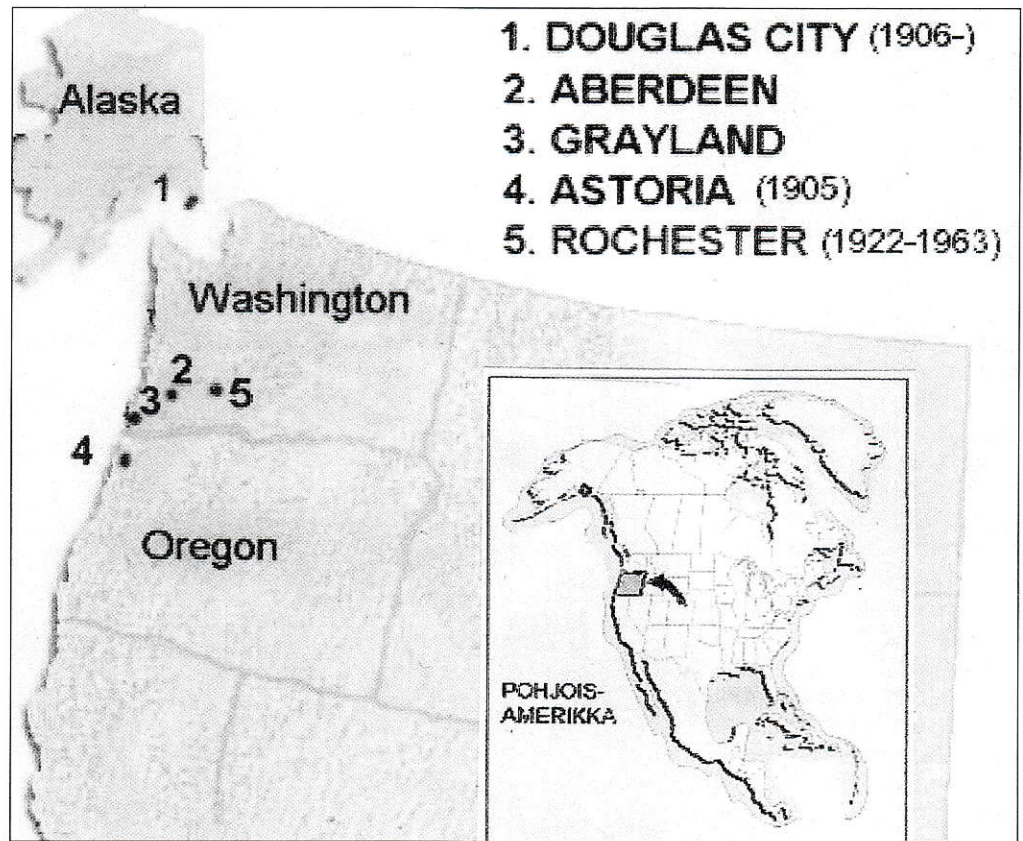
Parhaillaan oli menossa Alaskan kultaryntäys. Tuhansia miehiä matkasi Oregoninkin kautta pohjoiseen päämääränä Kanadan kultajoet tai Alaska. Kultakuume tarttui Vasiliinkin ja hän päätti lähteä mukaan. Seuraavana vuonna (1906) hän uurasti Douglas Cityn kultakaivannoissa.

Jostakin oli sinnekin kulkeutunut jo tuoreeltaan tieto, että Suomessa oli perustettu oma vienankarjalaisten yhdistys, Vienan Karjalaisten Liitto.

Ajatus lämmitti niin paljon, että Vasili kirjoitti kirjeen Iivo Härköselä, liiton äänenkannattajan Karjalaisten Pakinoiden toimittajalle kertoen siinä lyhyesti olostaan Alaskassa. Kirje julkaistiin, ja sitä saamme mielenkiintoista lisätietoa.

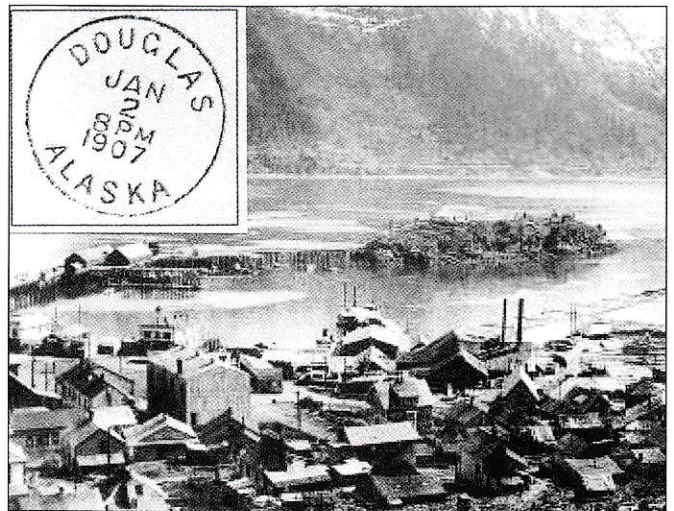
Omaa valtausta Vasililla ei liene ollut, sillä huuhtelukelpoinen kulta oli jo vaskattu melko vähiin ja jäljelle jäänyt oli kallioperässä. Seitsemän suurta kaivosyhtiötä louhi nyt kultapitoisia kallioita ja tarvitsi runsaasti työväkeä – niin paljon, että ”työmiehistä oli koko ajan pula”, Vasili kirjoitti. ”Aika täällä on siis tavallisen hyvä, vaikka työpalkat tahtovat olla hieman pieniä. Kaivosonnettomuuksia ei ole nykyään tapahtunut”.

Alaskaa on totuttu pitämään kylmänä paikkana. Tämän todistaa Vasilin kirjekin. ”Syksyiset marraskuun päivät ovat elettävänä. Ja voi kuinka kylmiä ne ovat! Pohjoistuuli puhalttaa niin kovaa, että monta huonetta on kaatunut. Merellä vesi möyryy, ilmassa lumi tuiskuaa raivosana myrskynä. Se on täällä Alaskan vuoristossa tavallista ainiaan”.

Kirjeensä lopussa Vasili kertoo: ”Meidän puoleisia (karjalaisia) ei täällä ole paljon. Suurestajärvestä yksi ja Vaarakylästä toinen Siinä synnyinmaan tuttavat. Nimet: T. Karv(arindin) ja V. Matvejeff”.

Vasili oli siis tavannut matkallaan naapurikylän pojan! Lyhyt maininta ei kerro paljoakaan, mutta kyseessä on mahdollisesti Matro Salomaan (*Maiju Keynäs 1951*) mainitsema Homa Feodorinpoika Karvarindin, joka veljensä Vasilin kanssa lähti Amerikkaan, Oregoniin vuosiasadan alkupuolella.

Douglas City viime vuosiasadan alussa.

William Matson, taitava venemestari, lähdössä kalaretkelle.

Homa (Thomas), Alaskan kirjeessä mainittu T.Karv, palasi myöhemmin takaisin, joutui maailmansotaan ja kaatui. Hänen veljensä jäi Yhdysvaltoihin eikä hänestä ole myöhempiä tietoja.

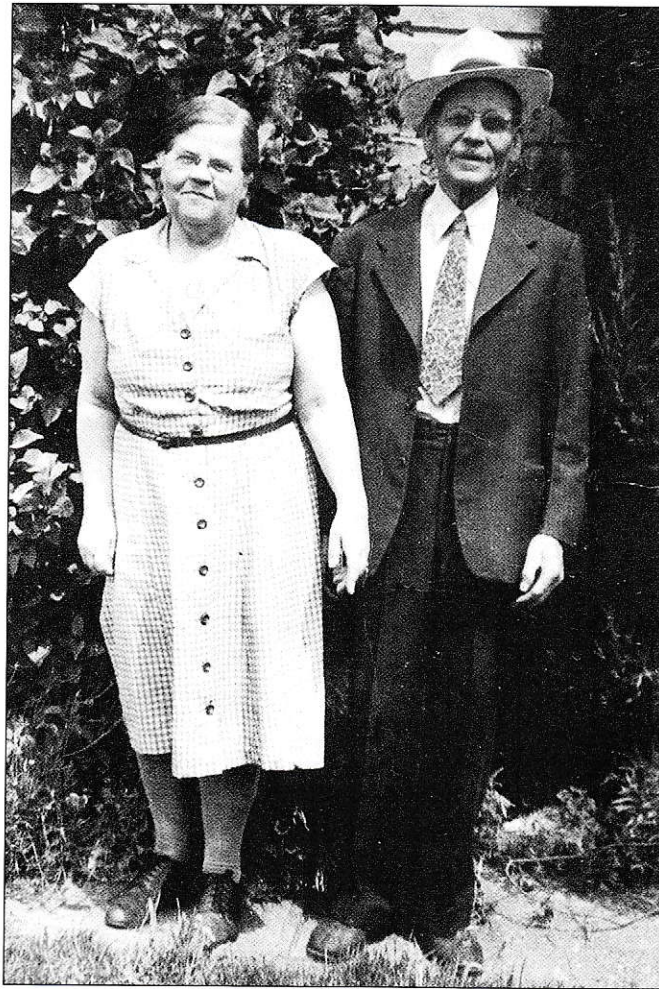

Malmin louhinta Alaskan talvimyrskyissä ei vastannut odotuksia.

Vasili heitti homman sikseen ja palasi etelämmäksi Oregonin osavaltion naapurin Washingtoniin, missä päätti kokeilla muita ammatteja. Hänen myöhemmistä vaiheistaan on tyttärenpoika Carlos kirjoittanut lyhyen selostuksen, johon seuraavat tiedot perustuvat.

Alaskan retken jälkeen Vasili työskenteli muutamia vuosia sahalta Aberdeenin kaupungissa. Sen jälkeen hän piti pientä kauppaa ja karpalofarmia Graylandin kylässä Tyynen valtameren rannalla. Kauppias hänestä kuitenkin loppujen lopuksi tuli.

Vuonna 1922 Vasili - pian virallisesti nimeltään William Alexander Matson - siirtyi Rochesterin kaupunkiin, ja osti sieltä kaupaliikkeen Rochester Mercantile Co. Kauppa paloi muutamia vuosia myöhemmin, mutta ei hätää: Vasili

William Matson viipurilaissyntyisen puolisonsa Helmin kanssa

hankki lähistöltä sopivan kiinteistön ja avasi kaupan uudelleen. Nyt hän oli omalla alallaan ja jatkoi kaupan

käyntiä tässä paikassa lähes 40 vuotta.

Vasili oli tyttärenpojan kuvauksen mukaan työteli-

äs, sisukas ja monitaitoinen mies. Hän osasi rakentaa taloja, teki suutarin ja teuras-tajan töitä sekä oli taitava veneenrakentaja. Kysymykseen, mistä työstä hän oli pitkän elämänsä aikana eniten pitänyt, hän vastasi: "Eniten minua miellytti kul-lankaivuun sen takia, kun siinä saatoin nähdä rahan suoraan tuossa kädessäni".

Vasili tapasi Amerikassa sievän viipurilaistyön Helmin. Avioliitosta syntyi perheeseen kaksi tytärtä. Isoäidistään tyttärenpoika Carlos kertoo, että tämä rakasti hiihtämistä ja ratsastusta ja oli ystävällinen, lämminhenkinen ihminen. Hän nauro i paljon ja piti useimmista ihmisistä paitsi venäläisistä: nämä olivat tappaneet tai lähettäneet Siperiaan useimmat hänen sukulaisistaan. - SV

■ William Matson kuoli 82 vuoden ikäisenä v.1963 ja hänen puolisonsa Helmi Matson 74-vuotiaana kolme vuotta ennen miestänsä.

Kauko Mattinen (Välingby, Ruotsi) luovutti toimituksen käyttöön William Matsonin tyttärenpojan kirjoituksen isovanhemmistaan sekä kaksi valokuvaa. Parhaat kiitokset!

Suvannon sumptšan pitkä tie jatkuu

Näihin päiviin asti on Oulussa säilynyt laukku-kauppiaan laukku, joka nyt on noin 150 vuoden ikäinen. Tällä Suvannon sumptšalla olisi varmasti monta tarinaa kerrottavana. Sillä on ollut monenlaista kuormaa, kevyttä ja raskasta ja monta kantajaa. Se on nähnyt monet sukupolvet.

Laukun tarina alkaa siitä, kun Kankahan Vasselei eli Vasili Rohkimainen Vienan Karjalassa Pistojärven Suvannon kylässä valmisti sen yhdestä härännahasta, paksusta ja lujasta. Vasili kulki Suomessa laukkukaupalla noin 50 vuotta aluee-

naan Oulun lääni ja sen rannikkopitäjät. Hänellä oli kauppa myös kotikylässä Suvannossa, vallankumoukseen asti. Tavarankankas-Ukko otti Illikaisen tukku-kaupasta Oulusta, ja toi sinne nahkoja lintuja poroja ym. maalaistavaraa. Laukku kävi Arkangelissa asti, ehkä Piiterissäkin.

Sitä kantoi myös Vaselin poika Savastei (Samppa). Hän kuoli 41-vuotiaana 1904. Vaselin poika kiersi Oulun läänissä.

Seuraava laukunkantaja oli Teutori, Vasilin nuorempi poika, joka kiersi niinkään Oulun läänissä. Ker-

ran kun Teutori 1920-luvulla tuli laukku täyttämään Illikaisen tukku-kaupaan, niin tukkuri sanoi, että punnitaanpa tuo laukku. Vaaka näytti, että sumptša painoi 80 kg. Ensimmäiset kaupat Teutori teki Kempeleessä, 12 kilometriä Oulusta etelään, jonne hän kulki jalkapatikassa raskas laukku selässä; lujassa oli leipä laukkurilla.

Vallankumouksen ja Karjalan kansannousun aikoihin laukku tuli lopullisesti Suomeen. Sampan poika Jeremie (Jere) alkoi nyt sitä kantaa. Kuvaavaa, miten hyvällä luotolla Kanka-

han laukurit olivat Illikaisen kauppaan, oli kun Jere meni sinne ja esitti asiansa:

- Laukunkantoon pitäisi päästä, mutta ei ole yhtään rahaa.

Vanha kauppias kysyi:

- Kenen poika sinä olet?

- Minä olen Suvannosta

Kankahan Vaselin pojanpoika.

- Vai vanhan Vaselin?

Ota niin paljon tavaraa kuin laukkuun sopii. Ylärajaa ei ole.

Näin alkoi Jeren kauppiasura. Kun Teutori tuli sitten Suomeen 1920-luvun alussa, hän alkoi kulkea yhdessä Jeren kanssa laukkukau-

palla Oulun läänissä, alussa jalan, loppuaikoina hevospelillä. Vuonna 1928 he perustivat kiinteän kaupan Tyrnävälle.

Nyt alkoi sumptsalla hiljainen kausi, joka kesti lähes 70 vuotta. Hyvin laukku kuitenkin säilyi kaupan vintillä, kun se oli kuivalla meriheinällä täytetty. Jere luovutti aikanaan laukun sisärensä Muarien pojalle Vasseeleille, joka korjasi sen nahkalla ja pikilangalla. Nyt laukku on kiertänyt hänen mukanaan monessa paikassa, näyttelyissä, juhlissa jne.

Suvannon sumptsan ensimmäinen kantaja oli Vasseelei Ontipanpka Rohkimainen eli Kankas-Ukko (1836-1928), toinen Savastei Vaselinpka Rohkimainen (1863-1904), kolmas Teutori Vaselinpka Rohkimainen (1880-1953), neljäs Jeremie (Jere) Savasteinpka Rohkimainen (Takalo) (1902-1998) ja viides, toistaiseksi viimeinen, Vasseelei (Ville) Iivananpka Rohkimainen, (synt. 1935).

Suvannon sumptsan tie jatkuu ... (- Vasseelei)

Onko sumptsia säilynyt?

Oikeita vanhan ajan nahkalaukkuja on tallella maasamme tiettävästi ainakin kahdeksan. Yksi niistä – kiisjokelaisen kauppias Juho Arhippaisen v. 1938 lahjoittama - kuuluu Museoviraston kokoelmiin, yksi laukku on Sagalundin kotiseutumuseossa Kemiössä: tämän laukun taustasta kertovat tiedot ovat perin vähäiset, yksi eräiden tietojen mukaan Vaasassa; siitä toivotaan lisätietoja, ja neljäs on nyt esitely Suvannon sumptsaa.

Ylikiimingin kotiseutumuseossa on tallella kaksi sumptsaa. Ne ovat kuuluneet aikanaan Paavo Rotoselle ent. Rodionoff (1891-1964). Hän oli kotoisin Pistojärven Suvannon kylästä

Pirttijärven rantamalla ilmestynyt Karjalan kirjallisuuden klassikoissa

Nikolai Jaakkolan ”Pirttijärven rantamalla” on ilmestynyt Juminkeon sarjassa ”Karjalan kirjallisuuden klassikot”. Se on Karjalan proosakirjallisuuden ensimmäinen klassikko, ja ilmestyi alun perin neljän erillisen romaanin sarjana: Pirttijärven rantamalla (1949), Pirttijärven rantamalla ja muualla (1957), Ristiaallokossa (1963) ja Selville vesille (1968). Kymmenen vuotta kirjailijan kuoleman jälkeen eli v. 1977 romaanisarja julkaistiin ensi kertaa yhtenä niteenä.

Nikolai Jaakkola (1905 – 1967) kuului Karjalan ensimmäiseen kansalliseen sivistyneistöpolveen. Hän syntyi Suomessa Mellilässä kivijärveläisen kauppiaan Maksim Aleksinpoika Lesojeffin ja hänen vaimonsa

Mantan kuudentena lapsena, mutta palasi perheensä kanssa 7-vuotiaana takaisin Vienan Karjalaan, Kivijärven kylään. Lahjakas nuorukainen lähetettiin 15-vuotiaana Petroskoihin opettajien pikakurssille. 1920-luvun alussa hän työskenteli opettajana Tollonjoen kylässä ja toimitti samalla Uhtuan nuorisoliiton käsinkirjoitettua Raataja-lehteä. Vuonna 1923 Jaakkola pääsi opiskelemaan yliopistoon Pietariin. Hän toimi sitten Nuori Kaarti -nimisen lehden toimittajana ja sorvaajana tehtaalla. Vuonna 1931 hänet lähetettiin Petroskoihin tekemään kulttuuri- ja valistustyötä. Hän sai merkittäviä organisointitehtäviä Karjalan Kirjailijaliiton perustamisvaiheessa vv. 1932 – 1934. Vuonna 1928 hän oli

aloittanut Karjalan kansallisen kirjallisuuden julkaisemalla kertomuksen ”Kun enskerran tulin Piiterih”.

Jaakkola haavoittui jatkosodassa 1941 Karhumäen luona ja joutui vangiksi. Sotavankeudessa hän ryhtyi suunnittelemaan päätyökseen nousevaa romaanisarjaa. Kun Jaakkola pääsi siten aikanaan palaamaan Petroskoihin, alkoi hänen paras luomiskautensa.

”Pirttijärven rantamalla” kertoo siitä suuresta muutoksesta, jonka Venäjän valtakumous aiheutti perinteiseen elämäntapaan vienan-karjalaisissa kylissä. Akateemikko Matti Kuusi nosti Jaakkolan romaanisarjan suomalaisten tietoisuuteen 1970-luvulla. Hän arvioi sitä Väinö Linnan Pohjantähtitrilogian vertaiseksi.

ja kulki ennen Suomeen siirtymistään (1922) laukku-kaupalla Oulun tienoilla Kiimingin-Ylikiimingin-Sanginjoen alueella. Vuonna 1919 hän meni naimisiin Veera Fedosia Kiriloffin kanssa, joka oli samasta kylästä. Karjalassa perheeseen

syntyi kaksi lasta, täällä Suomessa vielä neljä.

Suvannon sumptsia on tallella näiden kolmen lisäksi vielä yksi – Oulussa Jere Takalon perikunnan hallussa Maija Takalon kodissa. Sekin on alkuaan kuulunut suurkauppias Vasili

Rohkimaiselle. Viimeksi sen kanssa on kaupalla kiertänyt hänen pojanpoikansa Jere Takalo, ent. Rohkimainen 1920-luvulla.

Kainuun museossa Kajaanissa on tallella sumptsaa, joka on saatu lahjoituksena kuivajärveläiseltä Hilippä Huoviselta (1873-1947). Laukku tuli museoon v. 1931 Veeti Tolosen keruutyön tuloksena.

Hilippä Huovinen oli tämän laukun viimeinen kantaja, ja sitä olivat käyttäneet hänen isänsä sekä isoisänsä 1800-luvulla. Hilipän tietojen mukaan laukku on peräisin vuodelta 1820. – Hilipän sumptsaa kuuluu Kainuun museon perusnäyttelyyn.

Jos joku lehtemme lukijoista tietää lisää laukkuja, pyydämme ottamaan yhteyttä Karjalan Heimon toimittajaan, puh. 03-730 4075. (SV)

Kyläkokousten yksimielinen kanta: Kukkukauppa lailliseksi elinkeinoksi

Kyläkokous eli skotka oli tilaisuus, jossa tavallisesti käsiteltiin kylänvanhimmaman eli stuarostan johdolla karjalaiskylän virallisia asioita, veronkantoa, rikos – ja riita-asioita, omistajaa vaille jääneiden peltotilkkujen jakoa jne.

29. päivänä toukokuuta 1899 pidetty Vuokkiniemen Kivijärven kyläkokous poikkesi kuitenkin tavanomaisesta: esityslistalla oli vain yksi, mutta kyläläisille elintärkeä asia – Suomessa harjoitettu laukkukauppa. Kyseessä ei ollut virallinen skotka. Kylän stuarosta **Aleksandr Lesojeff**, karjalaisittain Juakkoni Oleksei, oli mukana, mutta puheenjohtajana toimi ja laaditun pöytäkirjan allekirjoitti **Iisakki Lesojeff**.

Ruottsinmiehet, jotka olivat kotiutuneet vasta toista

viikkoa sitten pitkiltä kauppamatkoiltaan, olivat kutsuneet kylän miesväen koolle pohtimaan tätä kovin ajankohtaista ja vakavaa asiaa.

Karjalaisten kukkukauppa oli saanut 1890-luvun aikana osakseen runsaasti kielteistä huomiota. Kaikki sai alkunsa torpparien ja tilattoman väestön keskuuteen levinneistä maanjakohuhuista. Huhujen alkuunpanijoiksi ja levittäjiksi väitettiin laukkukauppiaita, jotka kertoessaan mir-järjestelmän toteuttamisesta Venäjällä olivat arvelleet samanlaisen maiden tasauksen tulevan Suomeenkin.

Viranomaisten tutkimuksista huolimatta huhujen alkuperää ei saatu selvitettyksi. Vuosikymmenen

lopulla, kun Suomen suhteet keisarikuntaan kiristyivät entisestään mm. helmi-kuun manifestin myötä, huhumylly pyöri entistä kii-vaammin, ja laukkukauppiaiden asema kävi vaikeaksi. Yleinen käsitys näet oli, että huhukampanjan takana oli pyrkimys lietsoa levottomuutta Suomessa. Kenaalikuvernööri Bobrikoff leimattiin syntipukiksi ja laukkukauppiaat hänen käytyreikseen.

Karjalaiset kauppamiehet joutuivat nyt monenlaisten hallinnollisten ja oikeudellisten toimien kohteeksi. Pahinta oli kuitenkin se, että tavallinen kansa alkoi monin paikoin suhtautua heihin vihamielisesti.

Kenen aloitteesta kyläkokoukset järjestettiin ja miten ne organisoitiin, siitä ei ole tietoa. Kokousten ajan-

kohdista sekä anomusten sanamuodoista ja tyylistä – teksti oli kivijärveläisen **Ivan Martinoffin** käsialaa – voi päätellä, että laukkukauppiailla oli jonkinlaisia luottamusmiehiä, jotka järjestivät kokoukset eri kylissä ja keräsivät valmiiksi muotoiltuun anomukseen allekirjoituksia.

Anomusteksti oli Kivijärven (29.5), Vuokkiniemen (23.5) ja Uhtuan (19.6) kokouksissa pääpiirtein sama. Anomuksessa ei viitattu juuri millään tavoin laukkukauppiaiden huonoon kohteluun eikä muihinkaan viimeaikaisiin tapahtumiin. Siinä korostettiin kaupan merkitystä karjalaisten ikivanhana elinkeinona ja toivottiin kenaaalikuvernööriltä pikaisia toimenpiteitä sen laillistamiseksi Suomessa.

Vuokkiniemen kokouksessa adressiin karttui 80 nimeä:

Wuokkiniemen Kirkonkylässä Arkangelin kuvernemennin, Kemin kihlakuntaa. 23 p-nä Touko-Kuuta 1899

1. Mihail N. Remsujev, 2. Aleksei C. Rettijev, 3. T.S. Rettijev, 4. Agei P. Kirilov, 5. Ivan Ananjev Remsujev, 6. Grigori Ivanovits Kossijev, 7. Andrei Pavlov Remsujev, 8. Vasili V. Remsujev, 9. Vasili Kozmin Remsujev, 10. Ivan Ivanov Remsujev; 11. Petr G. Lipkin, 12. Vasili Mihailov Mäkeläjev, 13. Andrei Jegorov Rettijev, 14. Grigori A. Remsujev, 15. Ivan Panfilov Kirilov, 16. Aleksei Feodorov Lipkin, 17. Ignati Jegorov Lipkin, 18. Feodor Naumov Remsujev, 19. Semen P. Rettijev, 20. Jegor S. Lipkin, 21. Grigori V. Remsujev, 22. Vasili F. Remsujev, 23. Semen Minin Kondratjev, 24. Petr Stepanovits Denisov, 25. Stepan Sidorovits Remsujev, 26. Andrei Stepanov Denisov, 27. Grigori G. Remsujev, 28. Grigori Kirilov, 29. Aleksei Matvejev Rettijev, 30. Feodor Vasiljevits Remsujev, 31. Ivan Andrejevits Lipkin, 32. Jegor Semenov Remsujev, 33. Ivan Feodorovits Lipkin, 34. Vasili Kirilov Vasarajev, 35. Petr Andrejevits Vasarajev, 36. Timofei Semenovits Remsujev, 37. Petr Spiridonov Rettijev, 38. Ivan Nikolajev Remsujev, 39. Jakov Maksimov Semenov, 40. Mihail Ivanovits Mäkeläjev, 41. Aleksei Filipov Semenov, 42. Vasili Andrejevits Remsujev, 43. Jegor Kasjanov Lipkin, 44. Feodor Nikiforov Remsujev, 45. Ivan Artamonovits Mäkeläjev, 46. Fedor Mikkojev, 47. Stepan Konstantinov Matvejev, 48. Grigori Ipatov Lipkin, 49. Matvei Anufrijev Titov, 50. Semen Nikitin Titov, 51. Matvei Jegorov Kirilov, 52. Ivan

Gavrilov Kossijev, 53. Vasili Ivanovits Remsujev, 54. Hristofor Grigorjev Rettijev, 55. Petr Ivanov Rettijev, 56. Nikolai Jakovlev Rettijev, 57. Jegor Ivanov Lipkin, 58. Fedor Stafejev Lipkin, 59. Nikolai Trofimov Lipkin, 60. Semen Trofimov Lipkin, 61. Petr Naumov Remsujev, 62. Pimina ? Vasiljev Remsujev, 63. Nikolai Panfilov Remsujev, 64. Petr Stafejev Lipkin, 65. Kalle Remsujev, 66. Spiridon Ivanov Kirilov, 67. Feodor Nikolajev Lipkin, 68. Grigori Andrejev Vasarajev, 69. Mihail (Mikko) Mäkeläjev, 70. Andrian Minin Kondratjev, 71. Nikolai A. Bogdanov, 72. Georgi Kirilov Titov, 73. Maksim Mäkeläjev, 74. Semen Vasarajev, 75. Feodor Bogdanov, 76. Aleksandr Bogdanov, 77. tyhjä, 78. Panfil Ivanov Kirilov, 79. Vasili Mäkeläjev, 80. Aleksei Aleksejevits Remsujev.

Uhtuassa, väestömäärältään suurimmassa laukkuri-pitäjässä adressin allekirjoittajia oli 116. Heidän lisäksi mukana tuli vielä parikymmentä kiestinkiläistä:

1. Stepan Nikitin Afanasjev, 2. Feodor Feodorov Mullijev, 3. Jakov Pimenov Grigorjev, 4. Ivan Ivanov Dorofejev, 5. Vasili Nikiforov Dorofejev, 6. Ignati Petrov Afanasjev, 7. Nikifor Vasiljev Afanasjev, 8. Kirill Ivanov Pällijev, 9. Semen Grigorjev Bogdanov, 10. Vasili Matvejev Pällijev, 11. Feodor Ivanov Tihanov, 12. Grigori Jakovlev Afanasjev, 13. Petr Mihejev Feodorov, 14. Ivan Jremejev, 15. Kasjan Pimenov Feodorov, 16. Timofei Haritonov Mosnikov, 17. Artemi Nikitin Andronov, 18. Timofei Larionov Bogdanov, 19. Aleksei Kondratjev Feodorov, 20. Grigori Jefimov Hotejev, 21. Ivan Ivanov Pällijev, 22. Kiril Petrov Gavrijev, 23. Matvei Ivanov Dorofejev, 24. Matvei Matvejev Lehtolainen, 25. Terenti Saveljev Sergejev, 26. Ilja Kondratjev Feodorov, 27. Stepan Pimenov Feodorov, 28. Gavril Jevsejev

Anomusten ja nimilistojen toimittamiseksi kenraalikuvernöörin kansliaan Helsinkiin laadittiin avoin asianajovaltakirja seuraaville kuudelle kyläläiselle:

Nikolai, Andrei ja Mihail Remsujeff, Semen ja Nikolai Lipkin sekä Vasili Mäkeläjeff. Valtakirja on päivätty 19.7.1899 Vuokkiniemessä.

Hänen Ylhäisyydellensä Suomen Suuriruhtinaanmaan kenraalikuvernöörille

(Vuokkiniemen anomuksen teksti)

Jo muinaisista ajoista asti ovat Venäjän Karjalan asukkaat karun luonnon ja kylmän, hallanaran ilmanalan pakottamina käyneet kulkukauppaa Suomen Suuriruhtinaanmaassa, ja siten koettaneet hankkia varoja niukkaa toimeentuloansa ja verojensa maksamista varten.

Niin vaivalloista ja vähän tuottavaa kuin tuo elinkeinolaji onkin, on Venäjän Karjalan asukkaiden ollut aina pakko turvautua siihen, sillä alituisen sattuvien ka-

tovuosien tähden on maanviljelys siksi epävarmaa, että asukkaat eivät yksistään sen varaan ole uskaltaneet turvautua.

Tuota kaupankäyntiä Suomessa on kaikkina aikoina suuresti vaikeuttanut se, että tämä elinkeino Suomessa on kielletty. Tästä kierto kaupasta karjalaiset eivät kuitenkaan ole voineet luopua, koska se heillä on melkein ainoa toimeentulon ehto ja esi-isiltä peritty rehellinen elinkeino, jonka harjoittamista he, yhtä vä-

37	Теня	Ерупоралла	Реммулла	TT	
38	Увар	Хукоталла	Реммулла	Н	
39	"	Акала	Максимала	Реммулла	Е
40	"	Мурани	Уваровала	Мехкяла	МВ
41	"	Алексе	Фурнала	Реммулла	А
42	"	Басуе	Антонела	Реммулла	Х
43	"	Троф	Касарова	Антонела	НН
44	"	Алек	Антонела	Реммулла	Р
45	"	Увар	Антонела	Мехкяла	Д
46	"	Антон	Мехкяла		
47	"	Антон	Короненала	Мехкяла	А
48	"	Троф	Мурани	Антонела	П
49	"	Антон	Антонела	Трунела	Т
50	"	Антон	Антонела	Трунела	И
51	"	Антон	Антонела	Купала	М
52	"	Увар	Купала	Коронела	НН
53	"	Басуе	Уваровала	Реммулла	Р
54	"	Кристор	Антонела	Ретти	Р
55	"	Петри	Антонела	Ретти	Т
56	"	Николай	Антонела	Ретти	НН
57	"	Петри	Антонела	Ретти	НН
58	"	Петри	Антонела	Ретти	НН
59	"	Петри	Антонела	Ретти	НН
60	"	Петри	Антонела	Ретти	НН
61	"	Петри	Антонела	Ретти	НН

Näyte Vuokkiniemen adressin allekirjoittajista. Muutamat ovat kirjoittaneet itse nimensä latinalaisin kirjaimin, enimmäkseen kuitenkin kirjuri kyrillisin kirjaimin.

Bogdanov, 29. Nikifor Remsujev, 30. Petr Antonov Afanasjev, 31. Fedor Mironov Tihonov, 32. Ivan Antonov Afanasjev, 33. Jakov Antonov Remsujev, 34. Jevsei Feodorov Remsujev, 35. Luka Nikiforov Remsujev, 36. Semen Jefimov Afanasjev, 37. Stepan Gerasimov Afanasjev, 38. Jakov Pavlov Sergejev, 39. Artemi Pavlov Sergejev, 40. Andrei Konstantinov Afanasjev, 41. Timofei Ivanov Tihonov, 42. Petr Antonov Remsujev, 43. Arhip Maksimov Remsujev, 44. Petr Antipin Afanasjev, 45. Mihail Anisimov Feodorov, 46. Jakov Jevsejev Tihonov, 47. Nikita Tihonov, 48. Nikita Fedorov Tihonov, 49. Vasili Kalinin Sergejev, 50. Trofim Ivanov Trofimov, 51. Gerasim Prakopjev Grigorjev, 52. Trofim Feodorov Gavrijev, 53. Kiril Bogdanov, 54. Fedot Rodionov Remsujev, 55. Trifon Bogdanov, 56. A. Tihanov, 57. Timofei Ivanov Bogdanov, 58. Ivan Kornilov Traftmov, 59. Rodion Ivanov Hotejev, 60. Anisim Ivanov Hotejev, 61. Trifon Jevsejev Afanasjev, 62. Danil Saveljev Kekkijev, 63. Fedor Koigerov, 64. Ivan Lavrentjev Trofimov, 65. Vasili Nikiforov Mitrofanov, 66. Ivan Ananjin Klementjev, 67. Filip Saveljev, 68. Osip Bogdanov, 69. Pavel Artemjev Afanasjev, 70. Ivan Jefimov Afanasjev, 71. Nikifor Ionin Afanasjev, 72. Matvei Vasiljev Grigorjev, 73. Ivan Matvejev Pällijev, 74. Ivan Jefimov Afanasjev, 75. Nifont Ivanov Sofronov, 76. Fedor Rodionov Petrov, 77. Porfiri Nikiforov Mitrofanov, 78. Jemeljan Kondratjev Fedorov, 79. Stepan Gavrilovitš Tilikov, 80. Danil Prokopjev Tilikov, 81. Vasili Antonov Tilikov, 82. Anton Jefimov Tilikov, 83. Petr Farfontjev Tilikov, 84. Jakov Vasiljev Popov, 85. Vasili Gavrilov Tilikov, 86. Aksenti Malafejev Kenijev, 87. Kiril Aleksejev Kenijev, 88. Ivan Vasiljev Siikojev, 89. Fedot Platonov Tilikov, 90. Konstantin Jakovlev Torvijev, 91. Prokopi Saveljev Tilikov (vanh.), 92. Prokopi Saveljev Tilikov, (nuor.), 93. Ivan Semenov Siikojev, 94. Dmitri Jakovlev

Torvijev, 95. Vasili Ivanov Siikojev, 96. Klementi Konstantinov Torvijev, Anton Mitrofanov Siikojev, 97. Anton Mitrofanov Siikojev, 98. Klementi Ivanovits Lettijev, 99. Semen Dmitrijev Torvijev, 100. Ivan Vasiljev Tilikov, 101. Pavel Dorofejev Siikojev, 102. Kiril Makarov Kenijev, 103. Petr Semenov Kenijev, 104. Saveli Jegorov Kenijev, 105. Jefim Makarov Kenijev, 106. Jefim Vasiljev Popov, 107. Fedor Aleksejev Kenijev, 108. Kiril Ivanov Popov, 109. Sidor Kirilov Ignatjev, 110. Grigori Filipov Tihonov, 111. Rodion Grigorjev Kornilo, 112. Filip Jevstafiev Tihonov, 113. Osip Maksimov Trofimov, 114. Jefim Nikiforov Afanasjev, 115. Anton Petrovits Afanasjev, 116. Konon Kirilov Bogdanov

Uhtuaan kokouksessa 19.6.1899 hyväksyttyyn ja allekirjoitettuun anomukseen yhtyi lisäksi parisenkymmentä laukkukauppiaista etupäässä Kiestingin kylistä sekä joitakin oulunkalaisia ja eräitä muita:

kulkukauppiat Kiestenkin volostista: Pavel Larionov Sidorov, Nikon Larionov Sidorov, Feodor Jegorov Jegorov, Larion Jegorov Jegorov, Oulangan volostin hallinnon Arkangelin sotilas, kenttäsairaalan välskäri Andrei I. Pestrikov Sohjanasta, kulkukauppiat Jakov Andrejevits Ivanov Kiestingistä, Ivan Aleksejev Isakov Oulangasta, Kiril Jefimovits Ivanov, Feodor Gavrilovits Jakovlev, Semen Jakovlev Jakovlev Ivan Ivanovits Arhipov, Tihon Gavrilovits Jakovlev, Kondrat Petrovits Jakovlev, Miina Sofonov Semenov, Petr Rodionovits Semenov, Iuta Ivanov Jakovlev, Vasili Petrovits Semenov Vaarakylästä, ent. sotamies Ivan Konstantinovits Tuhkin Pistojärveltä, Samuli Semenovits Sergejev, kierto kauppias Petri Nikolajevits Martinov, kierto kauppias Saveli Mihailovits Larionov Vitsataipaleelta ja Fedor Semenovits Loskin Kiisjoelta.

hän kuin se osa Suomen kansasta, jonka keskuudessa he liikkuvat, eivät osaa ajatella miksikään rikolliseksi.

Virkamiehet ovat aina, mitkä kiivaammin, mitkä laimeammin ahdistelleet karjalaisia kulkukauppiaita ja riistäneet heiltä tavarat milloin ovat heitä käsiinsä saaneet ja siten tuottaneet Venäjän Karjalan asukkaille tuntuvia vahinkoja. Koska varsinainen rahvas, kun tuossa karjalaisten kulkukaupassa ei ole tottunut mitään pahaa näkemään, suosii kulkukauppiaita, niin on tuota elinkeinoa näihin asti harjoitettu muun mahdollisuuden puuttuessa.

Vuoden 1879 asetuksen kautta tosin on lupa Suomessa käydä kiertokauppaa Suomen tehtaitten tuotteilla, mutta tämä lupa koskee ainostaan Suomen kansalaisia. - Karjalaisemme ovat tuostakin oikeudesta pois suljetut.

Kun nyt tiedämme, että kulkukauppa Keisarikunnassa on luvallinen ja että siellä suomalaisillakin on samat oikeudet kuin muillakin asukkailla, niin ei mielestämme kiertokaupan kieltoon Suomessa ole olemassa mitään järjellistä syytä, vaan sen tulisi oikeuden mukaan olla laillinen ja luvallinen sekä pitäisi olla

karjalaisilla ja venäläisillä siellä ehdottomasti samat oikeudet.

Viittaamalla ylempään mainittuihin asianhaaroihin rohkenemme nöyrimmästi anoa, että Teidän Ylhäisyytenne toimisi siihen suuntaan, että Venäjän karjalaisten kulkukauppa Suomessa saataisiin lailliseksi ja luvalliseksi elinkeinoksi mitä pikemmin, sillä Karjalamme toimeentulo nykyään siitä sangen paljon riippuu.

Vuokkiniemen kirkonkylässä, Arkangelin kuvernementtia, Kemin kihlakuntaa toukokuun 23. päivänä vuonna 1899.

Kivijärvessä adressiin merkittiin seuraavat nimet:

Pavel Lescheff,
Ivan V. Lescheff vanh.
Nikolai Lescheff,
Filip Lescheff,
Jellessei Lescheff,
Petter Iv. Lescheff,
Miikkali Lescheff,
Iisakki Lesojeff,
Omeliie Lesojeff,
Kiril Lesojeff,
Aleksandr Lesojeff,
Anton Lesojeff,
Ivan Martinoff,
Matti Martinoff,
Vasili Martinoff,
Feodor Perttueff

Oliko anomuksista apua?

Lyhyesti sanottuna kyllä. Asiat järjestyivät laukku-kauppiaiden toivomalla tavalla jo seuraavan vuoden heinäkuuhun mennessä. Vienan miehet tosin myöhästyivät muutamia kuukausia, sillä jo toukokuussa 1899 venäläiset manufaktuuri - ja korutavaratehtailijat ja näiden tavaroiden kauppiat olivat toimittaneet Suomen kenraalikuvernöörille samansuuntaisen anomuksen, jossa oli 50 allekirjoittajaa.

Kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikoff, joka oli koko virkakautensa ajan tuostakin puuttunut kulkukauppiaiden kohteluun, ryhtyi heti ajamaan asiaa tehtailijoiden kirjelmän pohjalta. Luultavaa kuitenkin on, että hän pani tyydytyksellä merkille vienankarjalaisten anomuksen, joka pitkine nimilistoineen tuotiin hänen pöydälleen syksyllä. Asiakin oli vielä kesken.

Kenraalikuvernööri antoi vastaan hangoittelevalle senaatille marraskuussa 1899 määräyksen ryhtyä heti laatimaan uutta elinkeinoasetusta, jossa venäläisille (keisarikunnan asukkaille) annettaisiin samat oikeudet kuin maan kansalaisillakin oli. Senaattorit teki työtä käskettyä. He olivat kuitenkin

sitä mieltä, että asian ratkaisu vaatisi säätyjen myötävaikutusta, ja oli siis lykättävä seuraaville valtiopäiville.

Tämä malli ei kelvannut Bobrikoffille eikä keisarillekaan, joka vahvisti uuden asetuksen muita mutkitta ja määräsi, että senaatin on julkaistava se viipymättä.

Näin syntynyt Suomen kannalta laitton asetus määrättiin olemaan voimassa siihen asti, kunnes elinkeinolain kokonaisuudistus valmistuu. Tässä kiireessä vuoden 1879 elinkeinoasetus laukkuapparajoituksiin jäi edelleen voimaan. Tämä kaksijakaisuus aiheutti sitten monenlaisia tulkintavaikkeuksia läänien maaherroille ja valituksia kenraalikuvernöörille asti.

Uusi elinkeinolaki oli valmisteilla toistakymmentä vuotta, ja sitä käsiteltiin useilla valtiopäivillä. Laki ei ennättänyt monista ristiriidoista johtuen valmistua vuoteen 1914 mennessä, jolloin syttyi I maailmansota. Se vei laukkukauppiaat mennessään ja bolševikkien valtaanpääsy Venäjällä oli lopullinen piste vuosisataiselle, värikkäälle kulkukauppaperinteelle.

Kokonaan kulkukauppa ei Suomessa kuitenkaan päättynyt. Ne karjalaiset,

jotka jäivät pysyvästi maahan ja monet niistä, jotka tulivat tänne pakolaisvirran mukana vuoteen 1922 mennessä, jatkoivat entistä - nyt laillista ammattiaan - muutuneissa oloissa. -SV

Lisäys: Mainittakoon, että Arkangelin kuvernööri teki elokuussa 1872 korkeimpaan paikkaan esityksen, että niille karjalaisille, jotka asuvat Arkangelin kuvernementtiin (läänin) kuuluvassa Kemin kihlakunnassa annettaisiin lupa harjoittaa kulkukauppaa Suomessa. Keisari ilmoitti kuitenkin,

että asian suhteen tulee noudattaa Suomessa voimassa olevia lakeja. Esitys oli sitä ennen lausuntokierroksella Suomessa ja sai täällä tylyn vastaanoton.

(Sanomia Turusta 27.2. 1874)

Lähteet:

Kansallisarkisto:
KKK 15/V Fa 1798
V,VI, VII 1900

Käsikirjoituskäännökset teki Rudolf Toivonen Petroskoista; Vuokkiniemen nimistä hän löysi useita heimolaisiaan, mm. isoisänsä Andrei Jegoroff Rettijeivin ja monia muita.

Kiestingin miehet tekivät vielä toisenkin anomuksen

Hänen Ylhäisyydellensä Suomen Suuriruhtinaanmaan Kenraalikuvernöörille: Arkangelin kuvernementin, Kemin kihlakunnan, Kiestingin volostin talonpoikien

ANOMUS

Me, allekirjoittaneet olemme tulleet Venäjän Karjalasta, jossa on tapahtunut katovuosi, ja rohkenemme kääntyä Teidän Ylhäisyytenne puoleen seuraavalle tärkeällä pyynnöllä.

Menneenä vuonna Suomen maalaispoliisi on niin ankarasti rajoittanut meidän oloja täällä niin että paikallinen väestö ei ole uskaltanut antaa meille yösijaa tai ruokaa maksua vastaan. Tei-

dän Ylhäisyytenne armiasuojelevuus antoi meille varmuuden siihen, että voimme uudestaan palata Suomeen harjoittamaan kulkukauppaa, joka vaikeana nykyaikana on meillä ainoa elinkeino, jolla voisimme pelastaa perheemme kuolemasta nälkään.

Me, ottaen maanmiehitämme velkaan rahaa, saavuimme Suomeen, mutta In-koon nimismies, jolta pyysimme lupaa harjoittaa kulkukauppaa, lähetti meidät anomaan lupaa kuvernööriltä.

Me käännyimme 28. huhtikuuta (10. toukokuuta) Herra Uudenmaan läänin Kuvernöörin puoleen, mutta vastaus oli kielteinen ja niin emme saaneet lupaa harjoittaa kulkukauppaa. Tämän asian takia pyydämme nöyrimmästi, että Teitä Ylhäisyytenne antaisi meille köyhille tämän kauppaluvan ja näin pelastaisi meidät ja perheemme kuolemasta nälkään.

Hangon kaupungissa, 2. toukokuuta 1900.

Anomuksen, asiakkaiden pyynnöstä, kirjoittanut

Aleksandr Jakubov, Hangon ruhtinas Vladimirin kirkon pappi.

Anomuksen kirjoittamis-ta pyytämässä olivat:

Feodor F. Jakovlev, Petr R. Semenov, Anton Jeremejev Ivanov, Feodor Jeremejev Ivanov, Johan Karvarindin, Jakov Ivanov Loskin, Makar Ivanov Loskin, Timofei Petrov Loskin, Karp Dorofejev Sergejev, Saveli Andrejev Kondratjev, Semen Jakovlev, Ivan Semenov, Tihon Jakovlev ja Ivan Sidorov.

Kiestinkiläisten anomus ei sanottavasti vaikuttanut asioiden kulkuun, sillä se oli vuoden myöhässä. Kenraalikuvernööri oli jo hoitanut asiat siten, että asetus laukukaupasta tuli voimassa heinäkuun alussa. Niinpä oheisista allekirjoittajista puolet sai Uudenmaan läänin kuvernööriltä kulkukauppaluvan saman vuoden elokuussa; toiset hakivat lupaa mahdollisesti Turun ja Porin läänistä.

LAUKKUKAUPPIAAT OMALLA ASIALLAAN

Karjaalla pidettiin 14. huhtikuussa 1907 suuri laukkukauppiaiden kokous. Mukana oli 30 osanottajaa. Kokouksen järjestäytyttyä tarkastettiin valtakirjat, joita monilla oli useita kymmeniä niiltä, jotka eivät päässeet kokoukseen.. Puheenjohtajaksi valittiin V.J. Arhippainen ja sihteeriksi W.A. Loskin.

Laajan keskustelun jälkeen nimitettiin seitsenhenkinen lähetystö, joka sai tehtäväkseen viedä kokouksen päätökset senaatin ja kenraalikuvernöörin tietoon. Kesällä saman vuonna asetettu VKL:n kulkukauppakomitea sai tämän kokouksen.

Nimiadressiin, jolla lähetystö tähän tehtävään valtuutettiin, merkittiin läntiseltä Uudeltamaalta ja Turun seudulta yhteensä 126 nimeä. Luettelossa on mielenkiintoinen, kun siihen on merkitty paitsi allekirjoittajan kotipaikka myös paikkakunta, missä hän täällä Suomessa liikkui laukkukaupalla.

Me allekirjoittaneet olemme valtuuttaneet lähetystön seuraavat seitsemän henkilöä Suomen Suuriruhtinaanmaan edustajien luo toivossa saada täydellisempää kulkukauppaoikeutta kohtuullista verovelvollisuutta vastaan:

Aleksei Mitrofanoff, A.O. Hainari, Paavo Ahava, Iivo Härkönen, Timo Manner, V. J. Arhippainen ja Ivan Sergejeff.

Karjaa 14 p. Huhtikuuta 1907

Eljas Tarasoff	Kiestinki, Kiisjoki
Riiko Karpoff	sama
Timo Karpoff	sama
Riiko Arhipoff	sama
Jyrki Loskin	sama
Miihkali Loskin	sama
Triihvana Loskin	sama
Hilippä Loskin	sama
Jaakko Loskin	sama
Makarie Loskin	sama
Stepana Loskin	sama
Onissima Loskin	sama
Petri Loskin	sama
Huotari Loskin	sama
Iivana Loskin	sama
Vasili Loskin	sama

Vasili Loskin	sama
Simana Arhipoff	sama
Vasili Arhipoff	sama
Miitrei Arhipoff	sama
Timo Arhipoff	sama
Joonas Jakovleff	Kiestinki, Vaarakylä
Vasili Jakovleff	sama
Simana Jakovleff	sama
Huotari Miinin	sama
Anton Ivanoff	sama
Iivana Ivanoff	sama
Nikolai Karvonen	Suvi-Suurijärvi
Iivana Karvarindin	sama
Vasili Karvarindin	sama
Huotari Karvarindin	sama
Huotari Sergejeff	Kokkosalmi
Maksim Mitrofanoff	Valasjoki
Vasili Kusmin	Ponkama
Onissima Leontjeff	Röhö
Aleksei Sergejeff	sama

Turku 6.5.-07

Leontei Kusmin	Kokkosalmi
Homa Sergejeff	sama
Dimitri Sergejeff	sama
Nikolai Sergejeff	sama
Samuli Sergejeff	sama
Iivana Lukin	Jelettijärvi
Ipatti Lukin	sama
Iivana Pestrikoff	Sohjanansuu
Feodor Smirnoff	?
Paavali Jegoroff	Valasjoki
Mokkei Ivanoff	sama
Iivana Jefimoff	sama
Yrjö Malikin	Vuonninen
Risto Malikin	sama
Matvei Prokopjeff	Lohivaara

Hanko 6.5.-07

Jaakko Ivanoff	Kiestinki kk.
Jehorei Kemoff	sama
Kirilä Kemoff	sama
Kirilä Ivanoff	sama

Nikolai Sidoroff sama
Anton Sidoroff sama
Huotari Kemoff sama

Nummi 21.4.-07

Iivana Jakovleff Nurmilahti
Nikolai Jakovleff sama
Laasari Jakovleff sama
Otto Kiriloff Ohta
Iivana Kiriloff sama

Nummela 21.4.-07

Simo Pankratjeff Jyskyjärvi
Jegor Agafanoff sama
Elias Agafanoff sama
Kirilä Pankratjeff sama

Kimito 19.5.-07

Simana Semenoff Vaarakylä
Maksima Jakovleff sama
Petteri Jakovleff sama
Vasili Semenoff sama
Janne Mattinen Valasjoki
Oskari Mattinen sama

Salo 6.5.-07

Artemei Majurin Valasjoki
Malafei Majurin sama
Jyrki Fomin Suvi-Suurijärvi
Maksima Karvaridin sama
Tanila Leontjeff Röhö
Mirona Leontjeff sama

Loimaa 5.5.-07

Konoi Bogdanoff Uhtua
Jaakko Grigorjeff sama
Stepana Vasiljeff sama
Petteri Vasiljeff Luusalmi
Simana Jakovleff Vaarakylä

Somero 19.5.-07

J. Afanasjeff Uhtua
V. Afanasjeff sama
Pekka Afanasjeff sama
Stepana Afanasjeff sama
Mikko Afanasjeff sama
Joosep Afanasjeff sama
Joosep Filipoff Kenttijärvi
Vasili Kalinin Luusalmi
Iivana Malikin Vuokkiniemi
Antti Kiriloff sama
Iivana Mäkeläjeff sama

Kyrön asema 6.5.-07

Stepana Dementjeff Paanajärvi
Stepana Posarskoi sama
Aleksi Privaloff Suopassalmi
Aleksi Grigorjeff sama
Makari Jelisaroff Paanajärvi
Iivana Posarskoi sama
Iivana Popoff sama

Mikko Vasiljeff Alajärvi
Oskari Vasiljeff sama

Alastaro 6.5.-07

Stepana Malikin Vuonninen
F. Ahojeff sama
Yrjö Popoff Paanajärvi
J. Posarskoi sama
Stepana Jelisaroff sama
Nikolai Taniloff sama
Andrei Posarskoi sama
Mikael Popoff sama
Topias Samuiloff Tšiksa
Trohkima Ivanoff sama
Iivana Jegoroff Suopassalmi
Pekka Nikulin Nurmilaksi
Trifon Afanasjeff Uhtua
F. Haurijeff sama
Konstu Tichanoff sama
Dimitrei Bogdanoff sama
Aleksanteri Tichanoff sama
Aleksi Samuiloff Tšiksa
Oskari Sergejeff Kokkosalmi
- yhteensä 126 nimeä

Lähde: KSS:n arkisto /Vienan Karjalaisten Liiton asia-
papereita 1907 IIIb

Uskomaton kirjatarjous

Tarjoamme kolme kirjaa, joiden hinta on yhteensä 41 €, saatavissa 15 eurolla + postikulut.

Kirjat ovat kouluneuvos Martti Hölsän kirjoittamaa Karjalan historiaa jatkosodan ajalta.

- 1) Suomalainen kansakoulu Itä-Karjalassa 1941-1944 (15 €)
- 2) Itäkarjalaisia opettajia Suomessa jatkosodan aikana (13 €)
- 1) Valkoiset sivut eli suomalainen oppikoulu Itä-Karjalassa (13 €)

Karjalassa toimi yli 100 kansakoulua ja opetusta sai yli 10000 lasta 330 suomalaisen opettajan johdolla. Opetuksen taso oli jopa korkeampaa kuin koti-Suomessa. Itäkarjalaisia opettajia ryhdyttiin uudelleen kouluttamaan Suomessa. Toista sataa opettajaa ehti olla koulutuksessa ja lähes 50 heistä saavutti kansakoulunopettajan kelpoisuuden. Oppikouluja oli yksi. Se toimi Äänislinnassa. Valkoiset sivut kertoo tämän koulun ja sen oppilaiden vaiheista. Kirjat perustuvat asiakirjatietoihin ja henkilöhaastatteluihin. Kirjoissa on runsaasti kuvia. Martti Hölsän kieli on sujuvaa ja helposti luettavaa.

Erilaisista kulttuureista tulevien opettajien ja oppilaiden yhteistoiminta sujui hyvin, vaikka joskus yhteisymmärrys vaati ponnistelua. Esimerkiksi vessakulttuurista käsitykset poikkesivat. Ja kun vaadittiin kaikkien kynsien leikkaamista, oppilaat ihmettelivät, miten sitten perunat kuoritaan, kun peukalonkin kynsi leikataan.

Tällä tarjoushinnalla myydään vain kolmen kirjan paketteja. Erillisinä kirjoja myydään normaalihinnoilla. Tilaa kirjat Karjalan Sivistysseuralta, Luotsikatu 9 D10, 00160 Helsinki, puh. 09-171414 tai toimisto@karjalansivistysseura.fi

Vienan Karjala – laukkukauppiaiden kotimaa

”Neulua’, nappie’, nas-kalii, russakanmyrkkyy ja markkulii!” Näin muisteltiin Polvijärvellä vienalaisten laukkukauppiaiden esitel-leen kauppatavaroitaan ta-loon tullessaan. Kiertävän laukkukauppiaan elinkei-nosta tarjoaa vuoden 1896 Kansanvalistusseuran kalen-teri varsin kiehtovan kuva-uksen:

”Kesän he olivat Suo-mesta poissa, mutta ilmaan-tuivat joka syksy entisille kaupaseuduilleen. Vaan harvoinpa rahvas tiesi, mitä miehiä nämä laukkumiehet oikein olivat. Heitä pidettiin venäläisinä ja kutsuttiin laukkuryssän nimellä, koska he olivat saman uskon tun-nustajia kuin venäläisetkin. Vaikka nämä olivatkin samaa, tosin monelle suunnal-le hajonnutta suomalaista kansanheimoa kuin mekin. Suomen kyliä he kiertelivät kaiken talvea ja kevään tul-lessa lähtivät ansioineen pois.

Salomaiden suojassa

Kaukana, tietömään tai-paleiden takana, lähellä Vienanmerta odotti laukkumie-hiä ikioma kotiseutu. Koti-matkalla kertyi palailevia laukkumiehiä koolle useam-piakin. Kuhmon kirkolla he kohtasivat, jotkut pyrkien eteläiseen Vienan Karjalaan, Miinoaan, Kiitehen kyliin, Kiimasjärvelle ja Nokeuk-seen.

Toiset taas suuntasivat edemmäksi Kemin jokivar-teen, jossa olivat Jyskjärven, Suopasalmen ja Paanajärven suuret kylät. Osa joukosta erkani Kiannalle, jatkaen matkaa Vuokkiniemeen ja Uhtualle sekä edemmäs pohjoiseen, Tuoppajärven kyliin saakka.

Ruottšimiehiä

Omalle puolelle päästy-ään nämä ”ruottšimiehet” ampuivat pistoolilla kyliin

tullessaan, ilmoittaen siten kotiinpaluustaan.

Suomen puolella kaup-pamatkoilla käyviä karjalai-sia nimitettiin ennen ruottšimiehiksi. Kotosalla odottavat tunsivat suurta iloa siitä, kun talosta isä tai poika palasi Ruottšista kau-poilta. Tavallisesti olivatkin talvenvarat jo ehtyneet ja kauppamiesten ansioilla saatiin eleyksi uutiseen asti.

Laukkukauppiaina aloit-taneita vauraita liikemiehiä olivat mm. Mitrofanovit Enonsuusta, Afanasjevit (Ahavat) ja Pällijevit Uhtu-alta, Lipkinit Vuokkiniemestä, Ivanovit Pirttilahdes-ta ja Tiilikaiset Jyväskylähes-tä.

Vienalaisessa talossa

Kun tultiin sisälle karja-laiseen taloon, niin päästiin ensin alakerrassa olevaan eteiseen, siltatanhuaan, joka oli niin matala, että tulijan pää kolisi jyrkeviin kattohir-siin, ellei hän huomannut kumartua. Siltatanhuasta vei ovi navetalle ja tallin puolel-le. Portaita myöten noustiin toiseen kerrokseen, jossa oli varsinainen eteinen eli sint-soi. Sen läpi tultiin pirttiin. Pirtissä oli kolmella seinäl-lä ikkunat ja oviseinällä sei-soi suuri kivi-uuni. Seiniä kiersivät pitkät penkit, ka-tossa oli vankat orret ja pe-räseinällä keski-ikkunan edessä oli ruokapöytä. Uu-nin puoleinen osa pirtistä oli ”naisten tšuppu (naisten nurkkaus), toinen puoli hu-onetta, jossa obrasat (pyhäin-kuvat) olivat, kuului miehille. Vieraat siirtyivät tulles-saan toiselle tai toiselle puo-len, sen mukaan, olivat he miehiä tai naisia. Ovensuus-sa, jossa talousastiat pidetiin ja pestiin, oli pieni riip-puva käsastia, jossa aina oli vettä käsien huuhtomista varten sekä käsipaikka (käsi-pyyhe). Pirtin alla oli suuri, pimeä huone, karsina, mihin uunin kyljestä johtivat por-

taat. Siellä säilytettiin viile-ässä talon ruokatavaroita.

Karjalaiset pirtit antoivat kävijälleen mieluisan vaiku-telman, sillä niitä pidettiin erityisen puhtaina. Kun ul-koa näki harmaat, lyttyyn painuneet seinät, ei olisi si-sältä arvannut löytävänsä niin valkoisiksi peestyjä lat-tioita ja puhtaiksi höylätty-jä seiniä.

Kaikki saman katon alla

Navettahuoneen päälle oli rakennettu suuri heinä-huone sarai, ja tämä oli yh-dessä pirtin ja eteisen kans-sa sijoitettu saman vesikaton alle. Paremmissa taloissa oli vielä näiden lisäksi vieras-huoneet eli gornitsat sekä säilytys huoneet ja kylmät makuutilat. Karjalaistalojen ulkoasu oli erikoinen, koska niiden ikkunat olivat hyvin korkealla maasta ja räystäät pitkät. Hyvin vanhoissa ta-loissa näki vielä runsaita ko-ristekuvioita päätylaudoissa, ikkunanpuiteissa, räystäissä sekä portaikon patsaissa. Uudempiä taloja ei enää sil-lä tavoin koristeltu.

Vienalainen yhteiskunta

Miehillä oli Vienan Kar-jalassa kaulukseton paita housujen päällä; muutoin he pukeutuivat suomalaisten tavoin. Naiset käyttivät kos-toa, joka oli hameen tapai-nen, viilekkeillä olkapäiden yli kietaistava vaate sekä avokaulaista sarahvanaa. Naisten asuun kuului kosto-ten lisäksi hame eli jupka. Sviitkoja, sarkaisia puseron-tapaisia vaatteita naiset käyttivät talvella ulkotöissä, kotosalla arkena käytiin kostoissa ja hameisiin pu-keuduttiin juhlissa, joissa tahdottiin viehättää miesvä-keä vaihtelevilla puvuilla. Kansan uskonnollisiin ta-poihin kuului kreikkalaiska-tolisessa perinteessä silmien ristiminen, kumartamiset ja

ristin suuteleminen tsasou-nassa ja kotihartauksissa.

Paikallishallinto oli ve-näläisen mallin mukainen ja kylillä sekä pitäjillä oli ”starshina”, stuarosta (= ky-länvanhin), poliisi ja alapoliisi, jotka rahvas valitsi omasta keskuudestaan. Hei-tä kutsuttiin ”herroiksi”, jol-la tarkoitettiin yksinomaan virkamiestä. Kaikki kor-keammat kruununvirkamie-het olivat venäläisiä, jotka harvoin osasivat kansan kieltä.

Kauppan kehitystä

Vienankarjalaiset olivat vuosisatoja liikkuneet Suo-messa markkinamatkoilla, mutta vasta 1800-luvun alussa kehittyi varsinainen laukkukauppa. Siitä tuli Vie-nan seutujen tärkein elinkei-no. Kun v. 1830 Vuokkiniem-en kunnan stuarosta antoi laukkukauppaa varten 162 ulkomaanpassia, niin vas-taava luku oli 1890 jo 332.

Laukkukauppiat perus-tivat vuoden 1879 vapaam-man elinkeinoasetuksen tul-tua voimaan pysyviä kaup-papaputeja Suomeen. Samal-la laukkukauppa jatkui vilk-kaana siittäkin huolimatta, että se oli edelleen laitonta.

Vuorovaikutus suoma-laisten kanssa näkyi myös rakennustavassa; yhä use-ammin noudatettiin suoma-laista tyyliä. Uhtualla ja muissa rajakylissä kylissä oli vanhojen karjalaistalojen rinnalla komeita, punaisiksi maalattuja asuintaloja, val-koisin räystäät- ja nurkkalau-doin.

Vienalaisten olemassa-olon taistelu koveni, vainiot olivat pienet ja heikkokas-vuiset, kalavedet ehtyivät, kuten riistamaatkin. Muut elinkeinot taantuivat, kun yhä enemmän luotettiin kauppaan ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin.

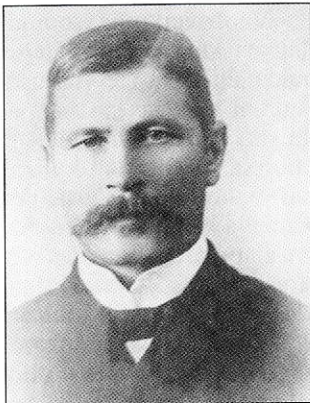
UNTO MARTIKAINEN
(Joensuu)

Haikolan Kuisma Kuzminista tuli Lempäälän Kustaa Adolf

Vienan ihmetarinoihin kuuluu Kuisma-pojan tie Haikolan Kotisaarelta Suomeen Lempäälään Kuokkalan koskelle Pyhäjärven rantaan. Hän oli reppuri, maakauppias ja lopulta lakkitehtailija.

Kuisma Kuzmin, joka Suomessa tunnettiin nimellä Kustaa Adolf Koskinen, syntyi Haikolassa 1. heinäkuuta 1866. Hän lähti saarelta 1800-luvun lopussa etsimään onneaan Suomesta ja päätyi Hämeeseen.

Kuisma meni naimisiin Lempäälässä v.1897 Maria Abrahamintytär Rautian kanssa. Maria oli kotoisin Lempäälän Rautian tilalta. Heille syntyi neljä lasta: Vera Emilia 1902, Maria Elisabeth 1904, Wiljo Aleksanteri 1909, joka kuoli jo lapsena sekä Pauli Aleksanteri 1911. Lapsista jälkeläisiä on ainoastaan Paulilla. Hänellä on viisi lasta: Pirkko, Pertti, Ritva, Kirsti ja Markku, seitsemän lastenlasta ja lastenlastenlapsia.

Vienan kauppias Kuisma Kuzmin.

Maakauppa Lempäälään

Laukkukauppiasvuosien jälkeen 1890-luvun lopussa Kuisma aloitti kauppatoiminnan Lempäälässä. Vuon-

na 1902 hän rakensi oman kauppatalon Lempäälän Kuokkalaan ja toimi siinä aluksi itse kauppiana. Nykyisin alue on museoraitina ja kauppatalo on museoitu kaupaksi. Museoraitin avajaisissa kesällä 1981 Lempäälän nuorisoseuralaiset esittivät Kuismaa ja hänen vaimoaan Mariaa. Myöhemmin Kuisma toimi kauppiana myös Orivedellä, Lempäälän Lempoisissa ja Mäntässä.

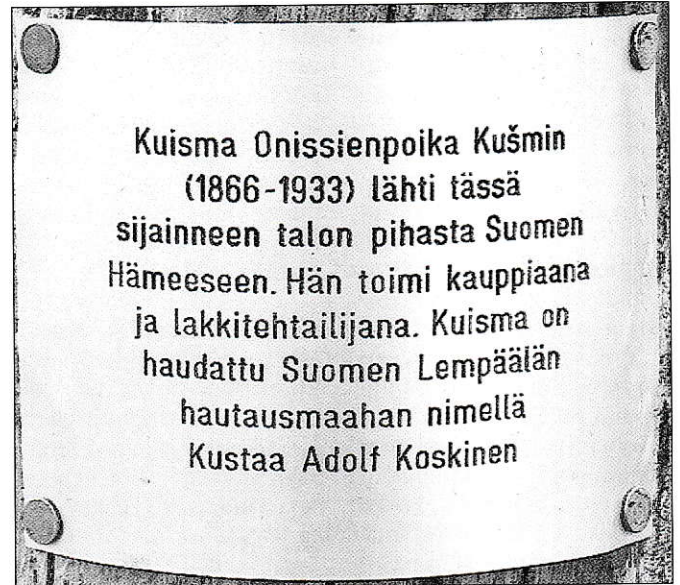
Lakkitehdas Tampereelle

Kuisma perusti v. 1918 Tampereelle lakkitehtaan. Hän asui aivan keskustassa ja koki Tampereen piirityksen ja taistelut v.1918.

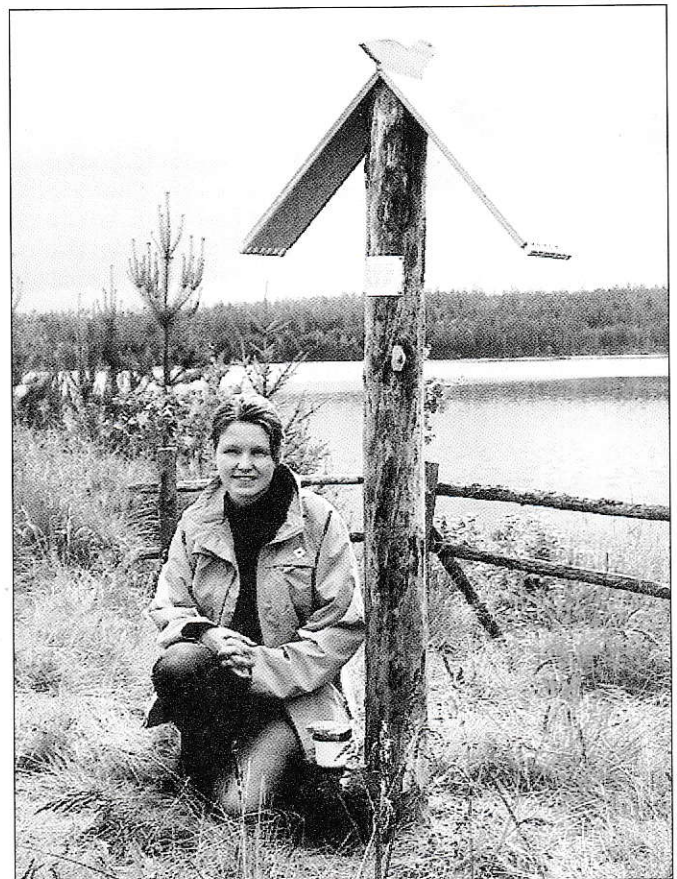
Kuisma suojeli Vienan-Karjalasta tulleita poikia Suomessa. Hän asutti jonkin aikaa myös Ortjo Stepanovin isää Tampereella; tämä sai työtä Tampellasta ja oli siellä pellavia liottamassa.

Luovuttuaan lakkitehtaasta Kuisma muutti takaisin Lempäälän Kuokkalaan ja rakennutti sinne Terijoelta tuodun huvilan. Hän sairastui syöpään ja kuoli 67-vuotiaana v. 1933. Kuisma on haudattu Lempäälän kirkkomaahan Rautian sukuhautaamaan nimellä Kustaa Adolf Koskinen.

Kuisman elämän vaiheita on kyselty ja muisteltu Lempäälässä näihin päiviin asti. Kertomuksissa Kuismaa on kuvattu edistyksellisenä, tinkimättömänä ja tarkkana miehenä.

Kuisman muistona on Haikolassa risti, johon kaiverrettu perustiedot hänen elämästään.

Kirjoittaja pystyttämänsä muistomerkin juurella.

Tärkeää uutta tietoa Kuisman juurista jälkipolvet ovat saaneet Ortjo Stepanovilta ja Markku Niemi-

seltä. Elämästä Hämeessä ovat muisteluksia kertoneet lempääläiset.

Bertta Koskinen (ei su-

Kuisma perusti kaupan Lempäälään Kuokkalan kosken varteen. Alue on nykyisin museona.

kulainen) Lempäälästä on muistellut Museoviraston v. 1959 järjestämässä laukku-kauppakyselyssä Kuismaa näin:

"Meidän kylästä meni talontytär, kaiken päälle paikkakunnan vanhimman talon tytär, naimisiin laukku-kauppiaan kanssa vuonna 1897. Muistan vuoden siksi, että se on oma syntymävuoteni. Kauppias oli Uhtualta kotoisin, vanhoja sikäläisiä talollisia kuulemma. Hänen nimensä oli Kustaa Adolf, jonka senkin muistan kuninkaan nimenä. Hän oli luterilainen, mutta en koskaan tullut tietämään, tuliko hän luterilaiseksi vasta naimisiin mentyään, mutta oletan hänen jo ennen olleen. Molemmat edustivat arvossa pidettyjä sukuja. Hänen vaimoansa pidettiin kuin arvokkaampana rouvana. He olivat lapsuudessani kauppiaina Kuokkalassa."

Tarinat esi-isästä ovat innostaneet sukulaisia Kuisman jalanjäljille Haikolaan. Sinne on pystytetty muistomerkki paikkaan, missä Orto Stepanov muisti Kuisman talon sijainneen. Muisto-

merkkissä on tavoiteltu vanhaa vienalaista traditiota: sotka, maailman synnyttäjä, lentää tämän puoleisesta tuonpuoleiseen. Muistomerkkiin kiinnitetty laatta,

jossa on lyhyesti Suomeen lähtijän elämänvaiheet.

Jouhkon, Kalaskan, Onissien, Kuisman, Paulin, Kirstin Kati.

Lempäälän nuorisoseuralaiset esittivät Kuismaa ja hänen vaimoaan Mariaa museoraitin avajaisissa kesällä 1981. Keskellä kuvassa on poika Pauli Koskinen.

Venäjän viemisten kilometri on nyt 35 kg

Helmikuun 5. päivästä alkaen tavalliset matkailijat saavat viedä Venäjälle ilman tullimaksua ja veroja vain 35 kiloa tavaraa ja tämänkin määrän enintään yhden kerran kuukaudessa.

Aikaisempi tullittomien tavaroiden kiintiö oli 50 kiloa ja sen sai tuoda yhden kerran viikossa eli neljä kertaa kuukaudessa.

Säännöt ovat siis kiristyneet tuntuvasti.

Venäjän tullin mukaan uusilla rajoituksilla pyritään lopettamaan laitton kaupan käynti, joka kukoistaa Kaukoidässä ja Siperiassa. Samalta suunnalta Moskovaan ja muihin suurkaupunkeihin salaa muuttavien kontrolloimiseksi tuli parisen vuotta sitten käyttöön maahantulokortti ja siihen liittyvät lievästikin sanottuna hankalat rekisteröintisäännöt. Suomen ja Venäjän rajalla tämä ilmiö lienee tuntematon, mutta säännöt ovat joka ilmansuunnalla samat.

Palkittuja

Maaherra, dosentti **J. Juhani Kortessalmi** on saanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran myöntämän 5 000 euron suuruisen elämäntyöpalkinnon Samuli Paulaharjun rahastosta.

Perusteluissa todetaan, että Kortessalmi on ansioitunut Kuusamon ja Koillismaan tutkija. Hänen tuotannossaan ja elämäntyössään on poronhoitoon keskittyvillä tutkimuksilla merkittävä osuus.

Kortessalmi, syntynyt Kuusamosta, väitteli filosofian tohtoriksi 1996 aiheesta Pohjois-Vienan poronhoito. Hän toimii Oulun yliopiston talonpoikaiskulttuurin historian dosenttina.

Karjalan Sivistysseura ry:n 100. vuosikokous

Karjalan Sivistysseuran järjestyksessä 100. vuosikokous pidettiin Helsingissä lauantaina 8. päivänä huhtikuuta 2006.

Aluksi tilaisuuden juontaja **Eeva-Kaisa Linna**, jonka esivanhemmat **Iivo** ja **Anna Kaukoniemi** olivat sata vuotta sitten mukana perustamassa Vienan Karjalaisten Liittoa, toivotti läsnä olleet tervetulleeksi. Hän kertoi lyhyesti, mitä seuran syntyvaiheet merkitsevät hänelle niiden läheisten henkilöiden kautta, jotka olivat mukana noissa historiallisissa vaiheissa.

Milla Linnan huiluesityksen jälkeen tilaisuuteen toivat Karjalan Rahvahan Liiton tervehdyksen Petroskoista **Valentina Karakina** ja **Olga Zarinova**, molemmat karjalan kielen opettajia, Valentina Petroskoin valtionyliopistossa, Olga pedagogisessa yliopistossa.

Vuosikokouksen avaus sanoissaan puheenjohtaja

Vuosikokouksen puheenjohtajisto: keskellä puheenjohtaja Pentti Keynäs, vas. seuran pj Ritva Kivi ja oik. kokouksen sihteeri Marja Torikka.

Ritva Kivi viittasi Vienan Karjalaisten Liiton ohjelmaan, jossa pääpaino oli

kansanvalistuksella ja kulttuurilla. ”Nämä asiat, sivistystyö ja kulttuuri”, jatkoi puhuja, ”ovat kantaneet seuraamme jo sata vuotta. Ne ovat olleet aina ajankohtaisia ja ovat edelleenkin. Seura on elinvoimainen, sillä uusia jäseniä tulee jatkuvasti lisää tuoden näin toimintaan jatkuvuutta”.

Vuosikokouksen pu-

heenjohtajaksi valittiin **Pentti Keynäs**. Hän kiitti osakseen tulleesta luottamuksesta, ja palautti mieleen 1950-luvulla perustetun jäsenoimikunnan työn seuran nuorentamiseksi. Jäsenoimikunnasta Pentti – hän itsekkin kuului siihen – nosti esille hiljattain tuonilmaisiiin siirtyneen **Kosti Pamilon** ja hänen mittavan työnsä

Pentti Keynäs palautti kokousväen mieleen Kosti Pamilon mittavan työn seuran työkentällä.

Heikki Kyyrönen pakauttaa Karjalan vieraita; vas. Olga Zarinova, oik. Valentina Karakina.

seuramme hyväksi. Kosti toimitti seuran lehteä, kehitti kyykkäpeliä ja nosti seuran talouden uusille raiteille. – Kokouksen osanottajat hiljentyivät hetkeksi kunnioittamaan Kosti muistoa.

Kokouksen sihteeriksi valittiin **Marja Torikka** ja pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin **Eeva-Kaisa Linna** ja **Kristian Liewendahl**. Kokous todettiin laillisesti kokoonkutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Samoin hyväksyttiin työjärjestys ja asialista.

Ritva Kivi esitteli pääkohdittain seuran toimintakertomuksen vuodelta 2005 ja rahastonhoitaja Ilmari Homanen tilinpäätöksen. Kun vielä oli kuultu tilintarkastajien lausunto, vuosikokous myös tilivelvollisille **Niilo Haukilahden** esityksestä monin kiitoksin tili – ja vastuuvapauden.

Tämän jälkeen hyväksyttiin talousarvioehdotus ja toimintasuunnitelma. Jäsenmaksut ja Karjalan Heimon tilausmaksut päätettiin säilyttää entisellään.

Seuran puheenjohtajaksi valittiin edelleen seuraavaksi vuodeksi Ritva Kivi. Hallituksen jäsenistä erovuorossa olivat **Pekka Mauranen**, **Paavo Rahikainen** ja **Sakari Vuoristo**. Näistä Mauranen ja Vuoristo olivat ilmoittaneet eroavansa. Lisäksi kesken kolmivuotiskautta eroa oli pyytänyt työkiireiden takia Jouko Vahtola.

Maurasen tilalle kokous valitsi **Erkki Mitron** ja Vuoriston tilalle **Sergei Zai-kovin** sekä Vahtolan tilalle jäljellä olevaksi toimikaudeksi, kahdeksi vuodeksi Sakari Vuoriston.

Seuran tilintarkastajiksi valittiin uutena **Matti Mötönen** ja **Heikki Palaskari** (edelleen), varatilintarkastajiksi **Ritva Vuola** ja Esko Oksiala.

Lopuksi puheenjohtaja Ritva Kivi toivotti kaikki tervetulleiksi seuran sata-vuotisjuhliin Tampereelle 4. -6 elokuuta tänä kesänä. Seuran vuosikokous ja heimojuhla vuonna 2007 pidetään Oulussa 14.-15. huhtikuuta.

Karjalan Rahvahan Liiton vuosikokous veti salin täyden väkeä

Kansallisten kulttuurien keskuksen sali osoittautui pieneksi, kun Karjalan Rahvahan Liitto piti vuosikokousta Petroskoissa maaliskuun alussa. Yleisö, joukossa paljon nuortakin väkeä, täytti salin niin, ettei kaikille riittänyt istuinpaikkaa.

Liiton puheenjohtaja **Pekka Zaikov** selosti menneen vuoden toimintaa ja tärkeimpiä tapahtumia. Niistä mainittakoon Karjalaisten V kerähdä, jossa pääasioiksi nousivat karjalan kieli ja sen opetus, karjalaisten kyllien tila sekä karjalaisten mitättömän pieni edustus tasavallan hallintoelimityksessä.

Kansallisen politiikan komitean johtaja **Jevgeni Sorohov** käsitteli puheenvuorossaan komitean tulevia tehtäviä todeten, että pyrkimyksenä on luoda piireihin kansallisia kulttuurikeskuksia sekä käsityökeskuksia, jatkaa kansankielisten lehtien julkaisua, jatkaa ja tehostaa kansankielisen kirjallisuuden ja oppikirjojen julkaisua. uutena asiana puhuja otti esille kylämatkailun kehittämisen.

Karjalan Sivistysseuran tervehdyksen vuosikerähdämöön toi **Ilmari Homanen**. Monivuotisen tavan mukaan hän toi samalla mukanaan seuran myöntämät stipendit karjalan kielen opiskelijoille kahdessa yliopistossa sekä avustukset Oma Mua ja Vienan Karjala -lehdille sekä Elias Lönnrot koululle.

Homanen selosti lyhyesti seuran juhluvuoden tapahtumia ja kertoi, että satavuotisjuhlat pidetään Tampereella 4. -6 elokuuta. Siitä runsaan parin viikon kuluttua on Kuusamossa Tie Vienaan -symposiumi.

Jukka Akimov piti huonona sitä, ettei sivistysseuran 100-vuotistaivalta ole erikoisemmin noteerattu Karjalassa. Asiassa olisi puhujan mukaan ollut aihetta vaikka vuositeemaksi.

Virallisten asioiden ja lu-

kuisten puheenvuorojen lisäksi tarjolla oli paljon kulttuuriohjelmaa. Viime vuoden lopulla 15 vuotta täyttänyt Oma Pajo -kuoro – suuri juhlakonsertti oli marraskuussa – esiintyi. Yleisöä ilahdutti myös Karjalan kulttuuriopiston taideryhmä, joka esitti kaksi näytelmää: Pyhänlasku ja Laiska naini. Nuorten ohjaajana oli **Juri Ždanovitš**. Esitykset olivat pääosin karjalan kielellä, vaikka ryhmässä oli mukana

vain yksi karjalainen tyttö. Vastaisuudessa tilanne varmaan kohentuu, sillä kulttuuriopistossa ja kansallisessa teatterissa on aloitettu myös karjalan kielen opastus.

Ei sovi unohtaa myöskään uutta Tšišiliusku-nuketeatteria, joka esitti pienoisnäytelmän ”Mitein hukka vasikalla muamona oli”.

Henkilövalintoja vuosikokouksessa ei tehty, ja hallinto jatkaa työtään entisessä kokoonpanossaan.

Vuokkiniemi-seuran pruasniekkamatka Vuokkiniemeen heinäkuussa 2006

Seuran pruasniekkamatkan ajankohta on 28.7.–1.8.2006

- Bussi lähtee Lapualta perjantaina 28.7.2006. Matka kestää viisi (5) päivää ja perillä Vuokkiniemessä ollaan kolme (3) kokonaista päivää. Paluumatkalle lähdetään tiistai-aamuna 1.8. Matkareitti on vanha tuttu: Lapua – Kauhava – Kaustinen – Sievi – Kärsämäki – Kajaani – Vartius - Vienan Karjala.

- Matkalle tarvitaan oma passi. Matkaa varten järjestetään ryhmäviisumi. Lisäksi matkalle tarvitaan matkavakuutus; sekin järjestetään ryhmämatkavakuutuksena. Jos sinulla on voimassa oleva oma viisumi ja/tai matkavakuutus, niin kerro siitä Heikille tai Annikille.

- Matkan hinta on viisumeineen ja perhemajoituksineen (täysihoito) n. 200 euroa. Ilmoita Heikille tai Annikille, jos sinulla on majoitus omasta takaa – silloin matkakin on edullisempi (n. 120 euroa).

Jos olet kiinnostunut, ilmoittaudu Heikki Kyyröselle tai Annikki Lipposelle

3 0 . k e s ä k u u t a m e n n e s s ä

jotta majoitukset, kuljetus ja ryhmäviisumit ehditään järjestää kuntoon.

Ryhmäviisumia varten tarvitaan kopio passin kuva-aukeamasta.

Saat matkaohjelman ja tarkempia tietoja kesän aikana.

Matkajärjestelyjä hoitavat:

Heikki Kyyrönen
Litzellintie 11
62100 Lapua
puh. 06-438 8366

Annikki Lipponen
Portimonp. 10A16 00800 Hki
puh. 09-782 980 (040-758 6536
sp: annikki.lipponen@welho.com

■ ■ SEURAMME TOIMISTON aukioloajat: tiistai ja keskiviikko klo 10–15. Puh. (09) 717 414/fax (09) 278 4765. – Huom. Toimisto on suljettuna heinäkuun ajan kesälomien takia.

TAPAHTUI OMASSA PIIRISSÄ

Vuokkiniemen kyläemäntä on pesunkestävä karjalainen

Vuokkiniemen uusi kyläemäntä on oman kylän tyttö **Lilja Veselova**. Hän aloitti työnsä 1. maaliskuuta Kostamuksen kaupunkihallinnossa.

Lilja on syntynyt, kasvanut ja käynyt koulun Vuokkiniemessä. Hänen äitinsä Anna Karhu o.s. Denisova on Tollonjoelta ja isä Eino Karhu Latvajärvestä. Liljan ämmö äidin puolelta oli Outi o.s. Kondratjeva, jonka muamo oli Hoto Kondratjeva o.s. Denisova, runonlaulaja, jota Väinö Kaukonen laulatti sota-aikana. Hoton mies oli Kirilä Kondratjeva.

Koulun jälkeen 1975 Lilja työskenteli ensin kotikylässä, ja muutti sitten Petroskoihin työhön Anohinin kirjapainoon. Petroskoissa hän tutustui tulevaan aviomieheensä. Tämä sai

armeijasta palattuaan työpaikan Kostamuksen malmirikastamosta, ja häiden jälkeen v. 1979 Lilja ja Nikolai muuttivat Kostamukseen. Perheessä on viisi lasta. Myös aviomies on karjalainen, syntyjään Mõlkön kylästä Kuitin rannalta.

Lilja opiskeli Petroskoin opettajaopistossa ja on ammatiltaan sosiaalialan pedagogi. Hän on täydentänyt koulutustaan Suomussalmella Vammaisten ja vanhusten hoitajat raja-alueella -projektin puitteissa.

Harrastuksia on monia: lukeminen, kalastaminen, hiihtäminen ja maanviljelys sekä terve elämäntapa. Erikoisesti Lilja haluaa nyt uudessa tehtävässään auttaa kaikin voimin kotikylänsä Vuokkiniemen asukkaita.

Kansalaisjärjestöille, yrityksille ja karjalaisen kulttuurin ystäville

- Karjalan Sivistysseura ry:llä on takanaan sata vuotta monipuolista työtä karjalaisen kulttuurin hyväksi.
- Seuran äänenkannattajan Karjalan Heimon juhlanumero ilmestyy heinäkuussa ja satavuotisjuhlat pidetään elokuussa Tampereella, missä seura 1906 perustettiin.

Tarjoamme teille tilaisuuden onnitella satavuotiasta seuraa lehtemme välityksellä. Onnitteilu-ilmoituksen hinta on 1,30 euroa/pmm. Esim. 1x20 mm ilmoituksen hinta on 26 euroa, 2x30 mm ilmoitus maksaa 70 euroa, 2x50 ilmoitus 130 euroa. Koko on vapaa. Karjalan Heimon juhlanumeron dead-line on 14.6. mennessä. Anna ilmoitusaineisto siihen mennessä lehden toimitukseen. Sieltä saat myös lisätietoja puh. 03-730 4075/fax tai sakari.vuo@phnet.fi. Postiosoite Karjalan Heimo, Mäklöörinkatu 6 A 21, 15240 Lahti.

Hallituksen uudet jäsenet

Seuran vuosikokouksessa Helsingissä hallitukseen valittiin kaksi uutta jäsentä. Seuraavassa lyhyesti heidän henkilötietojaan:

Erkki Mitro on syntynyt 1942 Helsingissä. Hän seuramme edeltäjän Vienan Karjalaisten Liiton ensimmäisen puheenjohtajan Aleksei Mitro (fanoffin) pojan Pekka Mitron poika. Ekonomi 1966, KHT-tilintarkastaja. Hän on toiminut vuosia myös Karjalan Sivi-

tysseuran tilintarkastajana, ja tuntee seuran asiat perin pohjin.

Sergei Zaikov on syntynyt 1956 Tunkuan Kevättämäärvellä. Hän muutti Suomeen, aluksi heimolaistensa luo, Keminmaalle v. 1991. Sergei on valmistunut Petroskoin yliopistosta historian opettajaksi ja erikoistunut Skandinavian historiaan. Hän asuu Helsingissä ja toimii käännöstoimistoyrittäjänä.

Kerttu Nurmela johtaa Pohjois-Viena -seuraa

Kerttu Nurmela valittiin Pohjois-Viena –seuran uudeksi puheenjohtajaksi vuosikokouksessa 19. helmikuuta. Varapuheenjohtajana jatkaa **Ville Rohkimainen**. Seuran perustajajäseniin kuuluva pitkäaikainen puheenjohtaja **Anja Suvanto** kutsuttiin monin kiitoksin kunniapuheenjohtajaksi.

Myös johtokunnassa tapahtui pieniä muutoksia. Siihen kuuluvat nyt Sirkka Nykänen (sihteeri), Seija Jämsä (rahastonhoitaja) sekä Anja Suvanto, Maila Uusi-Ilkainen, Eino Niemelä, Olavi Rotonen, Kari Ahola ja Timo Arhippainen.

Kirkiselle Pro Carelia -mitali

Professori **Heikki Kirkinen** on saanut Karjalan Liiton myöntämän Pro Carelia -mitali. Se voidaan antaa liiton ulkopuolisille henkilöille, jotka ovat erityisen merkittävästi edistäneet karjalaisuutta tai karjalaisista kulttuuria.

Kirkinen tunnetaan erityisesti Karjalan historian tutkimustyöstään. Hän on toiminut Joensuun yliopiston lehtorina ja professorina sekä Sorbonnen yliopiston vierailavana professorina.

Tampereella tavataan 4.-6.8.2006

Sata vuotta kulttuurityötä Karjalan hyväksi

Tampereen kaupunki järjestää Karjalan Sivistysseuralle vastaanoton Raatihuoneella perjantaina 4.8.2006. Tähän tilaisuuteen voit sinäkin saada kutsun, kun ilmoittaudut Karjalan Sivistysseuran toimistoon viimeistään perjantaina 9.6.2006. (Kuva: Johanna Kurela.)

Karjalan Sivistysseura ry:n satavuotisjuhlat Tampereella viikonloppuna 4.–6.8.2006

Sydämellisesti tervetuloa Karjalan Sivistysseuran satavuotisjuhliin Tampereelle 4.-6. elokuuta 2006. Kolmi-päiväiset juhlat huipentuvat sunnuntaina pidettävään päätilaisuuteen Tampereen Työväentalolla, missä seura perustettiin v.1906.

OHJELMATIEDOT

Perjantai 4.8.

17.00 Tampereen kaupungin vastaanotto Raatihuoneella (Keskustori). Ilmoit-taudu seuran toimistoon ja anna osoitteesi viimeistään perjantaina 9.6. Toimi heti varmistaaksesi mahdollisuutesi saada kutsu vastaanotolle.

Lauantai 5.8

10.00 Kyykkäottelu Eteläpuistossa
13.00 Karjalan Sivistysseuran hallituksen avoin juhla-kokous Nikolaintalon Niko-

lainsalissa. Juhlakirjan jul-kistaminen.

15.00 Alaastosten kokous
17.00 Seuran perustamisen muistolaatta paljastetaan Työväentalolla

18.00 Tee- ja tarinailta Nikolainsalissa. Hartaushetki, yhteislaulua, musiikkiesi-tyksiä, karjalainen lapsiryh-mä esiintyy, tarjoilua.

Sunnuntai 6.8

9.00 Juhlaliturgia Tampereen ortodoksisessa kirkossa
10.00 Juhlamessu Aleksan-terin kirkossa

11.00 Heimomurkina (ravintola Natalie, Työväentalo)

13.30 100-vuotisheimojuhla Tampereen Työväentalon konserttisalissa. Juhlatervehdyksiä, musiikki-, laulu- ja tanssiesityksiä, prof. Heikki Kirkisen juhlaesitel-mä, Pohjois-Viena -seuran kuvaelma ”Vianan pakolai-sie tulou”.

Yksityiskohtainen ohjel-ma tulee Karjalan Heimon heinäkuun numeroon. Katso myös nettisivusto www.karjalansivistysseura.fi/tapaht.htm.

MAJOITUS

Tee huonevarauksesi 3.7. mennessä tunnuksella ”Karjalan Sivistysseuran satavuotisjuhla” hotelli Cumulus Hämeenpuistosta, puh. 0800-12868 tai sähköposti hameenpuisto.cumulus@restel.fi.

Hinnat: 1h ja 2h huoneet 75 euroa (samanhintaiset). Hintaan sisältyy aamiainen ja iltasauna.

Heimoviikonlopun tilai-suudet ovat kaikille karjalai-sille ja karjalaisuudesta kiin-nostuneille avoimia ja mak-suttomia.

Tavataan Tampereella!

MERKKIPÄIVIÄ

90 vuotta täytti Jämijärvellä 18.4.-06 **Hilja Kankaristo** o.s. Karpoff. Hän on syntynyt Jämijärvellä Vasili Karpoff'in vanhimpana lapsena. Vasili oli syntynyt Viennassa Kenttijärven rannalla 14.3.1880 Jefim Jooseppi Karpoffin ja Irina Filipoff'in toiseksi vanhimpana poikana.

Jo lapsena Hilja oli kiinnostunut ompelutöistä. Kymmenenvuotiaana hän purki vanhan hameensa ja sitä kaavana käyttäen leikkasi ja neuloi lainakoneella uuden hameen.

1937 syksyllä Vasilin veli Mikael Kaisku houkutteli Kuopioon. Siellä hän oli Holopaisen Tukku-liikkeessä ompelutöissä ja Kuopion torilla kankaita myymässä. Sodan aikana hän ompeli armeijalle mm. paitoja. Äidin sairastuttua joutui palaamaan kotiin Niinisalon Jokivarrelle hoitelemaan kotipaikan töitä.

Ompelutöitä hän myös jatkoi neulomalla kyläläisille vaatteita arkeen sekä juhliin. Hänen tekemänsä karjalanpiirakat ja leipäjuustot oli pidettyjä. Äidin kuoltua hän meni Reimalle ompelijaksi eläkkeelle siirtymiseen asti. Harrastuksina ovat viime aikoihin asti olleet pitsien, peittojen ja pöytäliinojen virkkaus. Pehmoleluja on myös syntynyt lapsenlapsille ja erilaisiin myyjäisiin melkoinen määrä.

Vuonna 1990 hän muutti Armas Kankariston luokse Jämijärven Vihunkylään asumaan. Avioliittoon heidät

vihittiin 5.2.2000. Armaksen kuoltua Hilja asuu nykyisin Jämijärven Hopearinteellä. Muuten kotityöt sujuvat, mutta ruokailemassa hän käy viereisessä palvelutalossa. – LK

Kalervo Pälvi täytti 70 vuotta 17.3.-06 Alavudella. Hänen sukujuurensa ovat Vienasta, Kontokin Kenttijärven kylästä.

Aktiivivuosinaan hän toimi pitkään pankkialalla, mm. SYP:n Suomussalmen-Ämmänsaaren konttorin johtajan ja vuodesta 1980 saman pankin Sotkamon konttorin johtajana.

Sotkamon vuosinaan hän oli tärkeä urheiluvaikuttaja – ja järjestömiehes. Erityisen merkittävä oli hänen panoksensa maineikkaan kainuulaisseuran Sotkamon Jymyn toiminnassa: yu-jaoston puheenjohtaja ja hallituksen jäsen 1981–1987 ja seuran puheenjohtaja 1987–1993.

Helena Moilanen o.s. Lusma/Bogdanoff täytti 80 vuotta maaliskuussa Suomussalmella. Hänen juurensa ovat Vienan Karjalassa. Isä Uljas Lusma (aik. Bogdanoff) oli syntynyt Akonlahden Tetriniemessä ja äiti oli Kivijärven Lesosia, Juakkosen Petrin Manu (Maria).

Jo 18-vuotiaana tyttönä Helena joutui äidin kuoleman johdosta ottamaan suuren vastuun nuoremmista sisarusista ja kodinhoidosta, kun isän aika meni päivisin kaupanpidossa ja muu aika maatalon töiden parissa. Helena kantoi vastuunsa hyvin ja tarmokkaasti, ja tästä sisarusukset ovat hänelle hyvin kiitollisia.

Avioliiton Helena solmi kuhmolaisen Unto Moilasan kanssa v. 1947. Lapsista Liisa on opettaja, Tanja perushoitaja, Pentti insinööri ja Asta merkonomi. Lastenlapsia on kahdeksan ja lastenlastenlapsia viisi.

Helena ja Unto asuvat Suomussalmen Ämmänsaa-

ressa 1950-luvulla ostamassaan omakotitalossa. Koti on vieraanvarainen ja ovet ovat aina auki niin lapsille ja lastenlapsille kuin myös sukulaisille ja ystäville, joita on paljon.

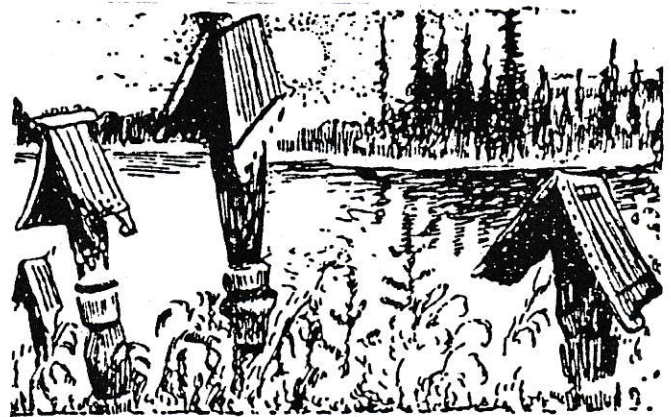
Merkkipäiväänsä Helena vietti perhepiirissä. – Monia armorikkaita vuosia. – RM/LH

60 vuotta täytti Kurussa **Vesa Lahelma** (Korpin Vaseselein poika) 30.3.-06. Vesa on syntynyt Helsingissä ja asui nuoruusvuotensa Herttoniemessä, joka tuohon aikaan

oli vielä suurelta osin luonnontilassa. Koulunsa hän myös kävi Herttoniemessä.

Hän suoritti sosionomin tutkinnon Tampereen yliopistossa, ja on valmistuttuaan vuodesta 1973 toiminut Kurun kunnan nuorisotyön vetäjänä eri virkanimikkeillä, viimeksi vapaa-ajan sihteerinä. Jäätyään eläkkeelle v. 1999 hän ryhtyi Pohjois-Pirkanmaan (yksitoista kuntaa) reitistöprojektin vetäjäksi.

Vesan harrastuksiin kuuluvat lenkkeily, hiihto ja puutarhatyöt.

Yrjö Tervamaa (Dobrin) siirtyi tuonilmaisiiin 21. päivänä tammikuuta pitkällisen sairauden jälkeen. Hän oli kuollessaan 84-vuotias, syntynyt 4.4. 1921 Nurmeksen Savikylässä. Isä Georg Dobrin oli syntyisin Akonlahden Munankilahdesta, mistä hän pakeni valankumouksen myrskyjä Juuan Vuokon kylään veljensä luokse. Täältä perhe muutti myöhemmin Nurmeksen Savikylyän, missä isä ryhtyi vienalaiseen tapaan kauppiaksi.

Perheeseen syntyi yhdeksän lasta, joista Yrjö oli nuorin. Perheen lapsista kolme

meneyti kulkutauteihin. Vartuttuaan tämä suuren perheen kuopus pyrki vapaaehtoisena talvisotaan, ja pääsi 17-vuotiaana vartiointitehtäviin Nurmeksen ja Lieksan suunnille. Jatkosodassa hänet koulutettiin panssarivaunun ajajaksi. Laguksen panssarivoimissa hän osallistui taisteluihin Karhumäessä sekä Äänislinnan valtaukseseen. Täällä hän haavoittui vakavasti lentopommituksessa ja joutui olemaan puolisen vuotta sotasairaalassa.

Haavoittuminen ei häntä tannut Yrjö Tervamaan siviiliuraa. Nurmeksen Savikylyässä hän isäkkäimänsä tavoin toimi kauppiana, puutavaran kuljettajana sekä taksi-autoilijana. Savikylyässä hänellä oli sekatavarakauppa ja Rautavaaralla suurten valtionmetsien savotoiden muonitus. Hänen kolme kuorma-autoaan ajoivat tukkipuuta ja pöllä valtion metsistä Porokylän asemalle ja Kuokkastenkosken purkauspaikalle.

Taksia hän kyläkauppiiaan tavoin ajeli sivutoimisesti.

Solmittuaan avioliiton Senja Rautiaisen kanssa syntyi perheeseen seitsemän lasta; kaksi poikaa ja viisi tyttäretä. Koko perheen voimin hoidettiin Savikylässä kauppaliiikettä, joka oli avoinna vuorokaudet ympäri. Karjalaiseen tapaan perilliset siirtyivät liike- ja pankkialalle.

Jo pieninä he oppivat isältään harrastamaan karjalaisuutta. Perheeseen on aina tilattu Karjalan Heimo-lehti. Pari tyttäretä laulaa tänään aktiivisesti ortodoksisessa kirkkokuorossa. Lapset ovat tehneet useita matkoja rajan taakse juurilleen. Monet arvokkaat karjalaisuutta valaisevat teokset kuten akateemikko Virtaranan julkaisut ovat isän kautta tulleet perheen väelle läheisiksi. Näin isä siirsi esikuvallisesti sukujuuriensa etsintäharrastusta sekä vienankarjalaisen perinteen vaalintaa jälkipolvilleen.

Karjalaisuuden lisäksi Yrjö Tervamaa herrasti menestyksellisesti marrastystystä, koirien kasvatusta ja jääratäjoja.

Vuosikymmenet Terva-

maa toimi sotaveteraanien invalidijärjestön puheenjohtajana paikkakunnalla. Moni vaikeavammainen soturi saikin hänen avullaan huojennusta vaikeuksiinsa.

"Ollos iäti muistettu Sinä autuuteen kutsuttu aina muistettava vienankarjalainen veljemme"

VEIKKO HUOTARINEN

Tunnettu heraldikko ja lippuasiantuntija **Kari K. Laurla** kuoli Helsingissä 10.2.-06 äkilliseen sairauskohtaukseen. Hän oli 62-vuotias.

Kari K. Laurla suunnitelteli uransa aikana parisataa sukuvaakunaa, 150 järjestölippua sekä runsaasti muita tunnuksia. Tutkimustensa pohjalta hän julkaisi yli neljäkymmentä heraldista ja lipputieteellistä tutkimusta.

Laurla esiintyi myös lehtemme Karjalan Heimon palstoilla useita kertoja selvittäen lukijoille mm. Itä-Karjalan tunnuksia 9-osaisessa artikkelisarjassaan (KH 1976-77).

Itkuivirsien erikoistutkijalle SKS:n tunnustuspalkinto

Kansanrunouden tutkija, itkuivirsispecialisti **Sandra Stepanova** on saanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran myöntämän huomattavan tunnustuspalkinnon. Palkinto, suuruudeltaan 20 000 euroa, jaettiin nyt ensimmäisen kerran seuran 175-vuotisjuhlassa Helsingissä.

Sandra Stepanova, syntynään Sompajärven tiettömästä pikkukylästä, muistelee ensimmäisen itkuivirsikokemuksensa olevan ajalta, jolloin hän oli

nelivuotias ja samanikäinen Vanja-serkku oli kuollut.

Itkujen tutkimisen ja keräämisen Sandra aloitti v. 1962. Nyt takana on yli 40 keruu- ja tallennusmatkaa eri puolille Karjalaa sekä useita tieteellisiä tutkimuksia, viimeksi laaja itkukielen sanakirja.

Itkuivirsien maailma on kuin syvä ja aava valtameri; sen tutkimuksessa minun työni on vain pisara, sanoo tämä uuras tutkija.

Kalevalanpäivän juhla Kuusamossa

Kuusamo-Viena -seura on vuodesta 1995 järjestänyt joka vuosi Kalevala-juhlan helmikuun lopussa, aina jokseenkin omin voimin; vain juhlapuhuja on ollut usein "lainattu", joku alansa ammatti-ihminen.

Tänä vuonna kokoonnuttiin jälleen kansanopiston juhlasaliin – jo perinteidenkin vuoksi. Juhlan aluksi laulettiin komeasti "Kamat kohottukohot". Juhlapuhuja, Karjalan Sivistysseuran hallituksen jäsen **Ilmari Homanen** valotti monipuolisesti satavuotisen toimintansa juhluvuotta viettävän seuran kirjavarastoa.

Ohjelmassa seurasi nuorimpien Katrin, Kristan ja Kirsin esittämiä lauluja sekä iltarukouksia., **Marju Visakova** lauloi **Pauli Keräsen** säestämänä "Karjalan ukot lauloivat Kalevalaa". Sitten **Juhani Kinnunen** muisteli valokuvien erästä Karjalan matkaansa.

Juhlan lopussa oli arvonta ja tilaisuuden päätti suurella tunteella kajautettu "Jo Karjalan kunnailla lehtii puu". Seuran järjestelytoimi-

kunta hoiti taas erinomaisella tavalla herkulliset tarjoilut.

ERKKI HOMANEN
Kuusamo

Paateneelle kieltä oppimaan

Karjalan kielen (vianan) kurssi järjestetään tänä kesänä Paateneella. Kurssi alkaa tiistaina 27.6.06 ja päättyy lauantaina 1.7.06. Opettajina toimivat prof. **Pekka Zaikov** ja lehtori **Olga Karlova**.

Kurssilla käsitellään monipuolisesti karjalan kieltä, sen rakennetta, sanastoa ja kielioppia sekä harjoitellaan kielen käyttöä. Kurssiin sisältyy myös kulttuuriin liittyviä luentoja ja tutustumista paikalliseen karjalaiseen elämään.

Kurssipaikkana on Paateneen keskikoulu. Karjalaiset majoittuvat pääosin koulun lähellä olevassa oppilaskodissa, suomalaiset perheissä. Suoma-

laiset osanottajat ovat erittäin tervetulleita.

Lehden painoon mennessä kurssimaksua ei vielä ollut tiedossa. Aikaisempien kokemusten mukaan se on hyvin pieni. Majoitusperheille maksetaan suoraan kohtuullinen korvaus.

Paateneelle voi matkustaa omalla autolla tai juna-bussikyidillä Petroskoin kautta. Petroskoista aiotaan järjestää yhteiskuljetus karjalaisille osallistujille. Mukaan otetaan myös suomalaisia. Tarkempia tietoja voi kysyä Karjalan Sivistysseuran toimistosta (ti-to klo 10 - 15), yhteystiedot tässä lehdesä sivulla 3. Viisumit ja matkaliput järjestää mm. Lähialue-

Korjaus. Edellisessä numerossa s. 24 kerrottiin, että Vasili Semenov olisi syntynyt Kiimasvaarassa. Tämä ei pidä paikkaansa: Vasili oli syntynyt tietysti Vaarakylässä.

matkat, Vuorimiehenkatu 3, 00140 Helsinki, puh. viisumimynti 09-668957 40 ja matkamyynti 09-668 95750 ja viisumit@lahialueamatkat.fi tai matkat@lahialueamatkat.fi. Lisätietoja matkustamisesta saamme Karjalasta myöhemmin.

Paatene on suurehko karjalaiskylä kauniilla paikalla suuren, yli 40 km leveän Seesjärven rannalla. Karjalankieltä kuulee yleisesti jopa nuortenkin suusta. Ihmiset ovat ystävällisiä ja juttelevat mielellään vieraiden kanssa.

Kurssille lähtijöitä pyydetään ilmoittautumaan Karjalan Sivistysseuran toimistoon tokuuun loppuun mennessä.

KSS:n talvikyykkäkilpailut

Tuloksia (28.1):

Naisten sarja: 1) Nousiainen Liisa HSS 22/+0,5 = 22,5, 2) Oksman Raili HSS 2,5 = 18,5, 3) Nikkola Hilka KSS 11/+6 = 17, 4) Zimaldina Marita KSS 15/- = 15. **Miesten sarja:** 1) Karvonen Pentti Porvoo 19/7,5 = 26,5, 2) Toivokainen Oskari KSS 18/+8 = 26, 3) Oksman Väinö HSS 23/- = 23, 4) Telkkinen Erno TuKS 15/+8 = 23, 5) Paajaste Kalle KSS 14/+5,5 = 19,5, 6) Montonen Rainer Porvoo 14/+3,5 = 1,5, 7) Kitula Antero Porvoo 15/+2,5 = 17,5, 8) Jokela Jaakko TuKS 14/+3 = 17, 9) Purmonen Reino Porvoo 14/+2 = 16, 10) Hirso Sakari KSS 12/+1,5 = 13,5, 11) Väkiparta Erik TuKS 12/+1 = 13, 12) Nevalainen Pekka KSS 7/- = 7, 14) Paavo Rahikainen KSS -6/+9 = 3.

KSS:n kyykkäkerhon kaupunkikilpailut 11.2.

Tulokset, joukkupeli: 1) Helsinki (V. Oksman, Säppi, Oksman, Nousiainen) 6 vp, 2) Espoo (Paajaste, Nevalainen, Zimaldina, Toivokainen) 4 vp, 3) Turku (Jokela, Telkkinen, Ruuskanen, Siikanen) 2 vp, 4) Lieto (Peippo, Saarinen, Kinnunen, Marjomaa) 0 vp.

KSS:n kyykkäkerhon paripelikilpailut 5.3.

Tulokset: 1) R. Oksman -V. Oksman HSS, 2) P. Karvonen -A. Kitula Porvoo, 3) V. Nousiainen -R. Säppi JSS, 4) M. Zimaldina -M. Tynkkynen KSS/HSS, 5) K. Paajaste -P. nevalainen KSS, 6) P. Rahikainen -O. Toivokainen KSS, 7) L. Nousiainen -R. Kononen HSS.

KSS:n kyykkäkerho: Kuukausipelit 2006-04-05

Tulokset: Juniorit: 1) S. Hämäläinen 21 — = 21, **MM-sarja:** 1) V. Oksman 19 +18 = 27, **MA-sarja:** 1) R. Säppi 19 +18 = 37, 2) S. Kuikka 9 — = 9, **MB-sarja:** 1) P. Nevalainen 16 +14 = 30, 2) M. Tynkkynen 2 — = 2, **MV-sarja:** 1) O. Toivokainen 17 +18/+8 = 40, 2) K. Paajaste 21+13 /+5,5 = 39,5, 3) S. Hirso 16 +14/+1,5 = 31,5, 4) M. Taskinen 9 +8 /+3 = 20, 5) P. Rahikainen 6 -12/+9 = 3, **NM-sarja:** 1) 22 +22/ +0,5 = 44,5, 2) R. Oksman 19 +16/+2,5 = 37,5, 3) H. Nikkola 19 +10/ +6 = 35, 4) M. Halenius -7 -32/+3 = -36.

OSAKAR TOIVOKAINEN

Livvin kurssit Joensuussa

Karjalan Liitto järjestää livvin kurssit Joensuussa 2.-7. heinäkuuta. Opettajina ovat fil.tri Leena Bogdanova Petroskoin yliopistosta ja lehtori Olga Zharinova pedagogisesta yliopistosta. Opetusta annetaan erikseen vasta-alkajille ja pitemmälle ehtineille.

Kurssipaikkana on Karjalan Tutkimuslaitos Pielisjoen linnassa ja kurssilaisten asuinpaikka on hostel Kalle kaupungin keskustassa. Osallistumismaksu on 350 euroa, opiskelijat 250 euroa. Ilmoittaudu 2.6. mennessä. Tarkempia tietoja puh. 09-7288 1715 tai saija.pelvas@karjalanliitto.fi

Vuokkiniemen martat kävivät Suomessa

Vuokkiniemen martat saivat runsaan yleisön taannoisella esiintymismatkallaan Suomessa. 8-henkinen folkloreyryhmä esiintyi Pudasjärven lisäksi myös Karstulassa, Siikajoella, Keuruulla ja Lapualla.

Kaikissa paikoissa yleisöä oli toistasataa. Vuokkiniemäläisvieraat häikäisivät värikkäillä esiintymispuvuillaan sekä lauluillaan, tansseillaan ja pikku kuvaelmillaan.

Stepanie Kemova laulaa Juminkeon CD-levyllä

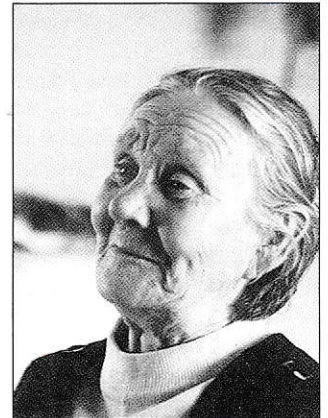
Juminkeon Vienan kansan laulajia -sarjassa on ilmestynyt uusi CD-levy. Se sisältää kiestinkiläiseltä Stephanie Kemovalta tallennettuja lauluja.

Stepanie Kemova (o.s. Nikitina, 1912–1999) laulut ovat surun sävyttämiä.

Lauluistaan hän sai voimaa kestää elämänpolkunsu vaikeudet. Niitä hänen kohdallaan ei puuttunut. Karjalan kansannousun loppuvaiheessa perhe siirtyi Suomen puolelle, Kuusamon Tavajärvelle odottelemaan paluumahdollisuutta Karjalaan. Kun raja oli vielä auki, Stepanian isoisä kävi silloin tällöin Tavajärvellä ja otti kerran 10-vuotiaan tyttönsä mukaansa. Olosuhteiden muuttuessa paluu Tavajärvelle ei kuitenkaan ollut mahdollista ja niin Stephanie jäi isovanhempiensa hoitoon. Hän tunsu joutuneensa äitinsä hylkäämäksi.

Äiti – Marina Takalo – tunnettiin Suomessa erinomaisena runolaulajana ja perinteentaitajana, mutta yhtään laulua ei Stephanie kertonut saaneensa häneltä. Parhaiten muistiin olivat tarttuneet sellaiset laulut, jotka sivusivat hänen omaa kohtaloaan. Äitinsä hän tapasi aikuisena vain kerran Leningradissa.

Stepanian pienenä ollessa mustalaisnainen ennusti ikävyyksiä hänen elämäntaipaleelleen - ja niitä hän kohtasi. Huoltajana toiminut isoisä kuoli pian ja nuorena tyttönä Stephanie joutui kovaan työhön erilaisissa teh-

Stepanie Kemova (1912–1999)

tävissä kolhoosissa. 21-vuotiaana hänet määrättiin tukitöihin sahaamaan puita. Suuren terrorin vuosina 1937-1938 setä vietiin ja Stephanie itsekin joutui moiniin kuulusteluihin Suomessa asuvien vanhempiensa takia.

Sodan aikana – jo kolmen lapsen äitinä – hän jatkoi raskaissa metsätöissä Arkangelin alueelle evakuoituna. Mies kaatui Virossa sodan loppuvaiheessa. Kotiseudulle palattuaan Stephanie avioitui uudestaan ja sai vielä viisi lasta. Vuonna 1947 hän astui sodanaikaiseen miinaan saaden vammansa jalkaansa ja menettäen toisesta korvastaan kuulon. Puolet lapsistaan ja miehensä hän ehti saattaa hautaan ennen tuonilmaisiiin siirtymistään. Lapsenlapsia hän ehti saada kymmeniä ja vielä muutaman lapsenlapsenlapsenkin.

Kuku kultainen käköni
Nukkeja Vienan Karjalan puvuissa
Näyttely Tampereen Käsi -ja taideteollisuuskeskuksen näyttelytilassa Verkaranassa
Verkatehtaank. 2, Tampere 22.6 -6.8.2006
Avajaiset 21.6 klo 18. Tervetuloa!
Kerttu Lammassaari esittelee vienan-karjalaisen pukukulttuurin kehitystä.
Opintotoiminnan Keskusliitto ry.

Edullisesti karjalaista kirjallisuutta

Karjalan kieltä

ABC-KIRD' lyydin aapinen

Karjalaisen aapisviisikon tuorein tulokas on lyydin aapinen, joka ilmestyi pari vuotta sitten. Mielenkiintoinen teos murteiden harrastajalle. Runsas kuvitus, 156 s. – Hinta 12 euroa + postikulut.

KARJALAN KIELEN SANAKIRJA

Mahtava perusteos karjalankielestä. Se perustuu satoihintuhansiin muistiinpanoihin, joita on koottu 1800-luvulta lähtien. Sanakirja on nyt kokonaan valmis, osat I–VI. Hinta osalta nid. 45 €, sid. 53 €. Teos on sopiva esim. arvokkaaksi merkkipäivälahjaksi.

MAKAROVIN SANAKIRJA

Karjalan kielen sanakirja (livvi-venäjä) odotti painatustaan toistakymmentä vuotta. 20 000 sanaa, noin 500 sivua. Saatavana seuramme kautta edulliseen hintaan 22 €.

UUZI ABUNIEKKA

Kosti Pamilon toimittaman sanaston 2. painos. Uusia sanoja parisataa, kuvitettu. Melkein välttämätön murteiden harrastajille. Hinta on 8 €.

TUOHUZ IKKUNAS

Erikoisuus. Ensimmäinen lyydinkielinen kaunokirjallinen teos. Nuoren karjalaisen (lyydikko) Miikul Pahomovin runoja, ajatuksia ja tunteja. – Hinta 5 €.

Karjalaista kulttuuria

HALPA HINTA, PITKÄ MITTA

Kokonaisesitys vienan – ja aunuksenkarjalaisesta Suomessa harjoittamasta laukkukaupasta. Teos pohjautuu fil. lis Maiju Keynään jo ennen sotia aloittamiin sumtsankantajien haastatteluihin sekä hänen lisensiaattityöhönsä. Runsas kuvitus. – Hinta 10 €.

KARJALAN KIELTÄ JA KANSANKULTTUURIA I

Tässä Helmi ja Pertti Virtarannan teoksessa tverinkarjalaiset kertovat omalla kielellään, millaista elämä oli entisaikaan. Erinomainen, runsas kuvitus, 445 s. – Hinta 28 €.

KYNÄLLÄ KYLMÄLLÄ – KÄDELLÄ LÄMPIMÄLLÄ

Tutkijapariskunta Helmi ja Pertti Virtarannan taattua tuotantoa. Inkeriä, Vienaa, Aunusta, Tverin Karjalaa . . . 356 sivua, loistava kuvitus. – Hinta KSS:n kautta vain 21 €.

Karjalan historiaa

ITÄ-KARJALAN VAPAUDENTIE

Karjalan ulkomaisen valtuuskunnan kirjassa mainitaan toistansataa Itä-Karjalan kunnallisiin luottamustoimiin osallistunutta henkilöä. Siitä on apua sukujuuriensa tutkijoille ja Karjalan asioista kiinnostuneille. – Vain seuramme kautta. Hinta 8 €.

LIIKKEELLÄ LEIVÄN TÄHDEN

Tapio Hämysen väitöskirja on selvitys Raja-Karjalan väestöstä, sen toimeentulosta ja itärajan merkityksestä. Tutkimusjakso käsittää vuodet 1880-1940. Runsas kuvitus, uutta arkistotietoa, 562 sivua. – Hinta 17 €.

VIENAN KARJALAN ETNISEN KOOSTUMUKSEN MUUTOKSET 1600-1800-LUVULLA

Matti Pöllän väitöskirja tuo aivan uutta tietoa kysymykseen Vienan asutuksen iästä ja sen alkuperästä. Teoksessa on 353 sivua, runsaasti karttoja sekä taulukoita. Hinta 17 €.

VIENAN KARJALAISTEN LIITOSTA KARJALAN SIVISTYSSEURAKSI VV. 1906-1922

Apul. professori Raimo Rannan syväluotaus Karjalan Sivistysseuran alkuhistoriaan. Kuvitettu, henkilöhakemisto, 229 sivua. – Hinta 20 €.

KARJALAISSUOMALAINEN NEUVOSTOTASAVALTA

Osmo Hyytiän perusteellinen tutkimus KSNT:n vaiheista vv. 1940-1956. Runsaasti uutta tietoa. – Hinta 23 €.

AUNUKSEN REPOLA

Heikki Tarman toimittama Repolan historia alkaa esihistoriasta ja jatkuu nykypäiviin asti. Kirjoittajat ovat alansa asiantuntijoita rajan molemmilta puolilta. 334 sivua, kuvia, taulukoita ja kartta. – Hinta 44 €.

VISKOI KUIN LUOJA KERJÄLÄISTÄ

Pekka Nevalaisen tutkimus Venäjän pakolaisista Suomessa 1917-1939. 400 sivua, runsaasti valokuvia. – Hinta 23 €.

NEUVOSTO-KARJALAN TAISTELU ITSEHALLINNOSTA

Markku Kangaspuron tutkimus on ensimmäinen laajalti venäläiseen arkistomateriaaliin tukeutuva Neuvosto-Karjalaa 1920-1930-luvulla käsittelevä teos. 402 sivua, kuvitettu. – Hinta 23 €.

Elämäkertoja

ALEKSEI MITRO

Pertti Leheksen tutkimus kauppaneuvos Aleksei Mitrosta, Wienin Karjalaisten Liiton ensimmäisestä ja pitkäaikaisesta puheenjohtajasta. Kirja on myös laukkukaupan historiaa. – Hinta 8 €.

IIVO MARTTINEN

Vuokkiniemen kansanperinteen suurkerääjä Iivo Martinoff-Martinin eli Ontron Iivana Kivijärvestä (1870-1934) toimi kauppiana ja vakuutusasiاميةhenä Suomessa. Elämäkerran on kirjoittanut tytärtärenpoika Sakari Vuoristo. Paljon kuvia. – Hinta 9 €.

TANNER et MANNER

Vienalaista laukkukauppaa, tukkukauppaa, vaatetusteollisuutta ja pakolaishistoriaa. Ville Lahelman mielenkiintoinen tutkimus Tannerin ja Mannerin liiketoimista sekä Orismalan kutomosta ja pukutehtaasta. Runsaasti valokuvia. – Hinta 9 €.

On hyvä tietää

KARJALAN VAAKUNAT JA LIPUT

Aleksandr Paskovin perusteellinen selvitys Karjalan tunnuksesta kaupunkivaakunat mukaan lukien Pietari I ajoista nykypäiviin saakka. Runsas väri- ja mv-kuvitus. – Hinta 11 €.

AUTOILJAN TIEKARTTA KARJALA

Ensimmäinen luotettava tiekartta rajantakaisesta Karjalasta. Sisältää paljon matkailijalle hyödyllistä tietoa. Toimittanut Karttakeskus Oy. – Hinta 12 €.

KARTTAKIRJA KARELIA

Hyvä topografinen kartasto koko tasavallan alueelta, venäjänkielinen. Erinomainen apu Karjalassa matkaaville, myös maastossa. – Hinta 15 €.

ITÄ-KARJALAN TUNNUKSIA

Heraldiikan asiantuntijan Kari K. Lauran perusteellinen, kuvitettu teos Itä-Karjalan tunnuksista, lipuista ja vaakunoista. 145 siv. – Hinta 16 €.

VIENAN KÄVIJÄN OPAS

Asiallinen ja luotettava opaskirja niille, jotka liikkuvat Vienassa esim. omalla autolla. Voimme suositella! – Hinta 18 €.

KARJALA matkaopas

Markus Lehtipuun (toim.) KARJALA matkaopas on välttämätön

tön kaikille Karjalan tasavallassa matkustaville. Yksityiskohtaiset tiedot kaupungeista ja merkittävimmistä kylistä ympäri Karjalaa, ajoreittiopas, runsas kuvitus ja hyvät kartat useimmista kaupungeistakin. 732 sivua, nid. Julkaisija Suomalainen matkaopas 2003. – Hinta 30€ + postitus.

Uusia kirjoja

KARJALAINEN KEITTOKIRJA

Pirkko Sallinen-Gimpl on laatinut perinpohjaisen ja näyttävän kirjan karjalaisesta ruokaperinteestä ja perinneruista. Runsa kuvitus. 2004. – Hinta 27 euroa + postikulut.

KUN TIKKA TAKOI

Ensimmäinen heimoromaani yli puoleen vuosisataan. Elävä ja paikoin traaginen kuvaus pakolaisperheen elämästä rajaseudulla sodan varjossa. Huotarisen romaani puhuttelee lukijaansa monin tavoin. – Ilias Oy 2004, nid. 194 s. Hinta + postikulut 18 euroa.

SUOMALAINEN KANSAKOULU ITÄ-KARJALASSA 1941-44

Kouluneuvos Martti Hölsän syventyvä kolmannessa teoksessaan Itä-Karjalan sota-aikaisista kouluista kansakoululaitokseen. Runsa kuvitus, opettajaluettelo. 221 sivua. – Hinta 15 €.

VIENANKARJALAINEN PERHELAITOS

Matti Pöllän perusteellinen tutkimus, yli 600-sivuinen tutkimus vienalaisen perhelaitoksen kehityksestä on oikea tietopankki. Tärkeä teos sukututkijoille. – Hinta 30 €.

ELOSTU PAGINAN VÄLIS

Fil. tohtori Raija Pyölin mainiossa livvinkielisessä lukukirjassa Aunuksen eläjät kertovat itse elämänvaiheistaan. Sopii tutkijalle, karjalaisuuden harrastajille ja opintokerhoille. – Hinta 9 €.

KARJALAN VARTIA

Todella mielenkiintoinen uutuus. Näköispainos Karjalan Vartia-lehdestä, joka ilmestyi 1919-21 Uhtualla/Suomussalmella. Karjalan miehet kirjoittavat omasta asiastaan. – Hinta 20 € +postik.

KALEVALAN LAULUMAILTA

Nyt on tilaisuus hankkia I. K. Inhan maineikas klassikko, Karjala-kirjallisuuden perusteos uutena painoksena. – Hinta 43 €.

KARJALAN KUVA

Professori Hannes Sihvon väitöskirja (1973) karelianismista sen synnystä ja kehitysvaiheista Tarton rauhaan saakka nyt saatavana odotettuna, uutena painoksena. 513 sivua. SKS 2003. – Hinta 53€.

KARJALAISTA RAKENNUSTAITOJA

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on tehnyt todellisen kulttuuriteon saattaessaan julkisuuteen lähes sata vuotta arkistossa olleen Samuli Paulaharjun laajan kansatieteellisen käsikirjoituksen karjalaisesta rakennustaidosta. Runsa Paulaharjun kuvitus, 272 sivua. SKS 2003. – Hinta 53€.

• **Wienan Karjalaisten Liiton/Karjalan Sivistysseuran historia vuosilta 1906-1996. Suvulta suvulle II. Teoksessa, jonka on kirjoittanut maisteri Sakari Vuoristo, on runsas kuvitus ja paljon luettelotietoa. 242 sivu. Hinta nid. 17€.**

• Myös teosta Suvulta suvulle I (seuran 50-vuotisjuhlakirja) on vielä saatavissa. Myyntihinta vain 7€.

HEIMOSOTIEN HISTORIA 1918-1922

FT Jussi Niinistön on ajantasaisen tutkimustietoon pohjautuva esitys taisteluista Itä-Karjalassa, Petsamossa ja Virossa vuosina 1918-1922. Runsa kuvitus, karttoja, 307 sivua. – Hinta 26€ +postik.

MARIA RENFORSIN TOTUUS

Eeva-Kaarina Arosen romaanin avainsanoja ovat Vienan Karjala, perhokalastus, kulttuurihistoria ja sen henkilöt kuten Maria Renfors, I.K. Inha ja Pavel Afanasjeff ovat todellisia henkilöitä. Romaanista ei puutu romantiikkaa eikä jännitystäkään. – Hinta 24€ + postik.

MUISTELMIA MATKALTA VENÄJÄN KARJALASSA

A.W. Ervastian teos kuuluu Karjala-kirjallisuuden klassikoihin. Se on Karjala-ideologian perusteos. Nyt ilmestynneeseen 3. painokseen on esipuheen kirjoittanut prof. Pekka Laaksonen. Suosittelemme! – Hinta 26€ + postik.

VÄINÄMÖISEN VENEHEN JÄLKI

Pekka Pertun mestarillinen kotiseudun ja luonnon kuvaus uutena, täydennettynä painoksena. Kirjailijan pääteos. 222 siv. – Hinta 8€ + postik.

YHESSÄ YLETTIÄ

Lauri Kuntijärven heimoromaani nyt uutena laitoksena. Kyseessä on kautta aikain ensimmäinen vienankielinen romaani. Käännöstyön teki Raija Remsujeva. Periodika 2004. sid. 192 sivua. – hinta 15€ + postik.

FAUNA & FLORA

Kasvi – ja eläntieteellinen sanasto venäjä/livvi. 64 sivua. – Hinta 5 € + postik.

KOTIRUUAN OPASKIRJANEN

Aunukselainen Nikolai Zaitsev on koonnut mainion opaskirjajasen karjalaisten kotiruokien valmistuksesta. Mukana on 31 valmistusohjetta sekä hyödyllistä pikkutietoa emännille. – Hinta vain 5 euroa + postik.

MERIPIHKANAINEN

Karjalaisen nykykirjailijan Matti Masajevin teos on läpileikkaus hänen monivuotisesta luovasta työstään ja laajasta skaalasta. – Hinta 8 € + postik.

Myyntivarastossa on lisäksi:

*Bjarmien mailta/27 €, Etsin kultaista kuurnaa /P. Perttu/7 €, Kalevalan kehto (laulukirja, V. Pällinen/7 €, ***Itämerensuomalaiset** (perusteos, useita kirjoittajia) 50 €, *SissiP15 talvisodassa/S.Pernu/13 €, ***Karhunajolla Kauko-Karjalassa** (E. Vartiainen) 7 €, *Karjalaisia kauppiaita Joensuussa (H. Tarma) 18 €, *Isät Suomessa, sydän Karjalassa (M. Nieminen) 11 €, *Heijastuksia (runoja, K. Korvela=U. Konkka) 4 €, *KH:n artikkelihakemisto 1906-96 /37 €, *Salmin murteen sanakirja /16 €, *Runorumpu (käyttörunoutta) 18 €, *D'umalan poig (lyydiläisiä käännöksiä, M. Pahomov) 5 €, *Iivo Härkönen (Timonen et al) 12 €, *Kalevalalaista kertomaruunoutta (M. Kuusi) 11 €, ***Karjalan oikeus** (julk. 1921 Karjalan keskushallitus) 11 €, *Kolmas tie pohjoiseen (L. Koutaniemi) 28 €, ***Kylillä Karjalassa** (A. Paakkala; karjalaisalat ja kylämuodot) 10 €, *Kungiden aig (Abramov, vepsää) 10 €, *Lyydiländ (M. Pahomov) 10 €, *Nikolaista Niiloksi (muistoja sota-ajalta, N. Peksujeff) 6 €, *Omil pordahil (runo- ja proosakokoelma) 5 €, *Pohjois-Vienan poronhoito (J. Kortessalmi) 37 €, ***Poimintoja KSS:n toiminnasta** (K. Pamilo) 4 €, *Pieni D'essoilu (runoja, käännöksiä, A. Volkov) 3 €, *Suistamolaisia sananparsia /6 €, *Suomen kirkollista idänpolitiikkaa (V.J. Setälä) 10 €, *Virran tuolla puolen (runoja, K. Korvela) 7 €, *Vienalainen pilvilinna (T. Sorri) 18 €, ***Vaeltaja** (Lönnrotin matkoista) 10 €, * Itä-Kannaksen murrekirja 13 €, * **Vienan puolesta** (I. Kianto, kenttäpuheita ja runo, 1919?, eritt. harvinainen) 12 €, *Ahavatuulten armoilla (P. Virtaranta, itkuvirsiä mm. Aunukselta), 20 €, * Karjalan kielen harjoituskogomus (livvin harj.kirja) 6 € * Slu/saju Karel'skij Govor (Tverin alueen tekstejä) 10 € * Vienan kuu (Veikko Erkkilä, karjalaiskylän elämän kuvaus – Jyskyjärvi), 26 € *Itäkarjalaisia opettajia Suomessa jatkosodan aikana (Martti Hölsä) 13€, * Miekkan taru (Vilho Jyrinöja) heimoromaani, 11€, * Kodasta kuolaan -pertistä kerkkaan (Esa Koukari), sukukansojemme rakennusperinnettä, 21€, * Laukkurin tytärtärentytär muistelee (Aino Tervasoja Vuonnisesta), 9€.

Huom. Postimaksu ei sisälly kirjojen hintoihin. Oikeus hinnanmuutoksiin pidätetään.

Kirjatilaukset osoitteella:

KSS, Luotsikatu 9 D 10 00160 HKI